

พระเจ้าข้า”. พระศาสดาตรัสว่า “ก็พวกท่านอาศัยน้ำ มีประมาณน้อย ทำให้กษัตริย์ทั้งหลายซึ่งหาค่ามิได้ ให้พินาศไป ควรละหรือ”. พระญาติเหล่านั้น ได้พากันนิ่ง.

อต เต สตุถา อามนฺเตตฺวา
“กสฺมา มหาราช เอรูบิ กโรถ,
มยิ อสนฺเต, อชฺช โลหิตนที
ปวตฺติสฺสติ, อยฺยตฺติ โว กตฺ, ตุมฺเห
ปญฺจหิ เวเรหิ สเวรา วิหโรถ,
อหิ อเวโร วิหรามิ, ตุมฺเห
กิเลสํตฺตรา หุตฺวา วิหโรถ, อหิ
อนาตุโร วิหรามิ, ตุมฺเห กามคฺคณ-
ปริเยสเน อุตฺตํกฺกา หุตฺวา วิหโรถ,
อหิ อนุตฺตํโก วิหรามิ”ติ วตฺวา
อิมํ คาถา อภาสิ

ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสเตือนพระญาติเหล่านั้นว่า “มหาบพิตร เพราะเหตุไรท่านทั้งหลายจึงทำกรรม เห็นปานนี้, เมื่ออาตมภาพไม่มี, ในวันนี้ แม่น้ำเลือดจักไหลนอง, พวกท่านทำกรรมไม่สมควรแล้ว, ท่านทั้งหลาย มีเวรด้วยเวรทั้ง ๕ อยู่, อาตมภาพไม่มีเวรอยู่, ท่านทั้งหลายเป็นผู้เดือดร้อน เพราะกิเลสอยู่, อาตมภาพไม่เดือดร้อนอยู่, ท่านทั้งหลายเป็นผู้ขวนขวายในการแสวงหากามคุณอยู่, อาตมภาพเป็นผู้ไม่ขวนขวายอยู่” แล้วได้ตรัสพระคาถา เหล่านี้ว่า

๑๕๗. “สฺสขํ วต ชีวาม
 เวรีเนสฺ อเวรีโน
 เวรีเนสฺ มนฺตฺเสสฺ
 วิหราม อเวรีโน.

๑๕๗. “บรรดาเหล่ามนุษย์ ผู้มีเวรกัน
 พวกเราไม่มีเวร เป็นอยู่สบายดี
 หนอ ในเหล่ามนุษย์ผู้มีเวรกัน
 พวกเราไม่มีเวรอยู่.

คุณนลินี ด้านชัยวิจิตร
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๑๕๘. สุตฺตํ วัต ชีวาม
อาตุเรสุ อนาคตฺรา
อาตุเรสุ มนุสฺเสสุ
วิหฺราม อนาคตฺรา.

๑๕๘. บรรดาเหล่ามนุษย์ ผู้เดือดร้อนกัน
พวกเราไม่เดือดร้อน เป็นอยู่สบายดี
หนอ ในเหล่ามนุษย์ผู้เดือดร้อน
พวกเราไม่เดือดร้อนอยู่.

๑๕๙. สุตฺตํ วัต ชีวาม
อฺสฺสฺกฺเกสุ อนุสฺสฺกา
อฺสฺสฺกฺเกสุ มนุสฺเสสุ
วิหฺราม อนุสฺสฺกา”ติ.

๑๕๙. บรรดาเหล่ามนุษย์ ผู้ชวนชวายนกัน
พวกเราเป็นผู้ไม่ชวนชวายน เป็นอยู่
สบายดีหนอ ในเหล่ามนุษย์ผู้
ชวนชวายน พวกเราไม่ชวนชวายน
อยู่”.

ตตฺถ สุตฺตํ วัต สุตฺตํ สุตฺตํ
อิทํ วุตฺตํ โหติ “เย คิหิโน
สนฺธิจฺเจทาทิวเสน ปพฺพชิตา วา
ปน เวชชกมฺมาทิวเสน, ชีวิตฺวตฺติ
อฺปฺปาเทตฺวา “สุเขน ชีวาม”ติ
วทฺนฺติ เตหิ มยฺเมว สุตฺตํ วัต
ชีวาม, เย มยฺ ปญฺจหิ เวเรหิ
เวรีเนสุ มนุสฺเสสุ อเวรีโน,
กิเลสฺอาตุเรสุ มนุสฺเสสุ นิกฺกิเลสฺตาย
อนาคตฺรา, ปญฺจกามคฺคุณฺปริเยสเน
อฺสฺสฺกฺเกสุ มนุสฺเสสุ ตาย ปรีเยสฺนายน
อภาเวน อนุสฺสฺกา”ติ. เสสํ
อฺตุตฺตานตฺถเมว.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า สบายดี
ความว่า สบายด้วยดี. มีคำที่พระผู้มี-
พระภาคตรัสเป็นคำอธิบายไว้ดังนี้ว่า
“บรรดาเหล่ามนุษย์ผู้มีเวรด้วยเวร ๕ กัน
พวกเราเป็นผู้ไม่มีเวร, บรรดาเหล่า-
มนุษย์ผู้เดือดร้อนกันเพราะกิเลส พวกเรา
ชื่อว่า ไม่เดือดร้อน เพราะไม่มีกิเลส,
บรรดาเหล่ามนุษย์ผู้ชวนชวายน ในการ
แสวงหากามคุณ ๕ กัน พวกเรา ชื่อว่า
ไม่ชวนชวายน เพราะไม่มีการแสวงหา
นั้น ย่อมอยู่สบายดีแท้ กว่าพวกคฤหัสถ์ซึ่ง
ยังความเป็นไปแห่งชีวิตให้เกิดขึ้น ด้วย
อำนาจกิจมีการตัดที่ต่อเป็นต้น ก็หรือ
พวกนักบวช ยังความเป็นไปแห่งชีวิตให้

คุณนลินี ด้านชัยจิตร
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธรรมมบท.ป-ท.๖-๑๕

เกิดขึ้นด้วยอำนาจเวชกรรมเป็นต้นแล้ว
กล่าวว่า “พวกเรา อยู่อย่างสบาย”.
คำที่เหลือนี้อาศัยความง่ายทั้งนั้น.

เทศनावसानะ พหุ โสตาปัตติ-
ผลาทีนิ ปาปุณีสูติ.

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นจำนวน
มาก บรรลुकุณวิเศษมีโสตาปัตติผล
เป็นต้นแล.

ฉาตกานํ กลหฺวูปสมนฺวตฺตํ ปจฺมํ.

เรื่องการระงับการทะเลาะของเหล่า-
พระญาติ ที่ ๑ จบ.

๒. มารวตถุ

๒๐๐. สุธุขั วด ชีวาม
เยสนโน นตติ กิณจนั
ปีติภกขา ภวิสสาม
เทวา อามสสุรา ยถา.

๒. เรื่องมาร

๒๐๐. เราทั้งหลาย ไม่มีกิเลสเครื่องกังวล
เป็นอยู่สบายดีหนอ พวกเราจักเป็น
ผู้มีปีติเป็นภักษาหาร เหมือน
เทวดาชั้นอามัสรา ฉะนั้น.

๒. มารวตฤ

สุสุขัม วตาดิ อิมิ ฐมฺมเทสนํ
 สตุถา ปณฺจสาลายิ พุราหฺมณคามาเม
 วิหรนฺโต มาริ อารพฺภ กเถสิ.

เอกทิวสํ หิ สตุถา ปณฺจสตานํ
 กุมาริกานํ โสตาปตฺติมคฺคสุส
 อฺปนฺนิสฺสยํ ทิสฺวา ตํ คามํ
 อฺปนฺนิสฺสาย วิหาสิ. ตาปิ กุมาริกาโย
 เอกสุมี นกฺขตฺตทิวเส นทึ คนฺตฺวา
 นุหายิตฺวา อลงฺกตปฺปฎิยตฺตา คามา-
 ภิมุขิโย ปายิสฺสุ. สตุถาปิ ตํ คามํ
 ปวิสิตฺวา ปิณฺฑทาย จริ. มาโร
 สกลกคามวาสินํ สรีเร อธิมุจฺจิตฺวา,
 ยถา สตุถา กฏฺฏจฺจุภิกฺขามตฺตํปิ น
 ลภติ, เอวํ กตฺวา ยถาโธเตน ปตฺเตน
 นิภฺขมนฺตํ สตุถาริ คามทฺวาเร จตฺวา
 อาห “อฺปิ สมณ ปิณฺฑํ อลภิตฺวา”ติ.
 “กึ ปน ตฺวํ ปาปิม ตถา อกาสิ,
 ยถา อหํ ปิณฺฑํ น ลภฺยยนฺ”ติ.
 “เตนหิ ฆนฺเต ปฺน ปวิสฺธา”ติ. เอวํ
 กิรฺสฺส อโหสิ “สเจ ปฺน ปวิสฺติ,
 สพฺเพสํ สรีเร อธิมุจฺจิตฺวา อิมฺสฺส

๒. เรื่องมาร

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ในบ้าน
 พราหมณ์ที่ปัญจศาลา ทรงปรารภมา
 ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า สมายดีหนอ
 เป็นต้น.

ความพิสดารว่า ในวันหนึ่ง พระ-
 ศาสดาทรงเห็นอุปนิสัยแห่งโสดาปัตติ-
 มรรค ของเด็กหญิง ๕๐๐ คน จึง
 เสด็จเข้าไปอาศัยบ้านนั้นอยู่. ในวัน
 หนึ่งวันหนึ่ง เด็กหญิงแม่เหล่านั้น
 พากันไปยังแม่น้ำ อาบน้ำ ประดับ
 ตกแต่งแล้ว ได้พากันเดินมุ่งหน้ากลับบ้าน.
 ฝ่ายพระศาสดาก็เสด็จเข้าไปในบ้านนั้น
 เทียวบิณฑบาต. มารเข้าสิงในร่างกาย
 ชาวบ้านทั้งสิ้น ทำโดยวิธีที่พระศาสดา
 จะไม่ได้อาหาร แม้เพียงภิกษาทัพพีหนึ่ง
 ยืนที่ประตูเรือน ทูลพระศาสดาซึ่งเสด็จ
 ออกมาด้วยบาตรตามที่ล้างไว้แล้วว่า
 “พระสมณะ พระองค์ได้ก่อนข้าวบ้าง
 หรือ”. พระศาสดาตรัสถามว่า “มาร
 ผู้มีบาป ก็ท่านได้ทำโดยวิธีที่เราไม่พึง
 ได้ก่อนข้าวหรือ”. มารทูลว่า
 “พระเจ้าข้า ถ้ากระนั้น ขอพระองค์

คุณนลินี คำนชยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปุโรโต ปาณี ปหริตฺวา หสนเกพี
กริสฺสามี”ติ.

จงเสด็จเข้าไปอีก”. นัยว่า มารนั้น
ได้มีความคิดดังนี้ว่า “ถ้าพระศาสดา
เสด็จเข้าไปอีก, เราจักสิงในสรีระ
ชาวบ้านทั้งสิ้น แล้วจักปรบมือ
ทำการหัวเราะเยาะเย้ยข้างหน้าพระ-
ศาสดานี้”.

ตสฺมี ขณฺเ ตา กุมาริกาโย
คามทวารํ ปตฺวา สตฺถารํ ทิสฺวา
วณฺทิตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุ. มาโรปิ
สตฺถารํ ออาห “อปี ฆนฺเต
ปิณฺฑํ อลภมาณา ชิมฺจุฉาทุกฺขเชน
ปีฬิตฺตฺถา”ติ. สตฺถา “อชฺช มยฺ
ปาปิเม กิณฺณจึ อลภิตฺวาปิ อาภสฺสร-
เทวโลเก พุรฺหุมาโน วีย ปิตฺติสฺุเขเนว
วิตินาเมสฺสามา”ติ. วตฺวา อิมํ
คาถมาห

ขณะนั้น เด็กหญิงเหล่านั้น ถึง
ประตูบ้านแล้วพบพระศาสดา จึงถวาย-
บังคมแล้ว ได้ยิน ณ ที่สมควรข้างหนึ่ง.
ฝ่ายมารทูลพระศาสดาว่า “พระเจ้าข้า
พระองค์เมื่อไม่ได้ก่อนข้าว ถูกความ
ทุกข์เพราะความหิวรบกวนบ้างหรือ”.
พระศาสดาตรัสว่า “มารผู้มีบาป วันนี้
แม้เราไม่ได้อะไรเลย ก็ให้เวลาผ่านพ้น
ไปได้ด้วยความสุขอันเกิดแต่ปิตติทีเดียว
ดูจพรหมในเทวโลกชั้นอามัสสรา ฉะนั้น”
แล้วจึงตรัสพระคาถานี้ว่า

๒๐๐. “สุสุขํ วต ชีวาม
เยสนฺโน นตฺถิ กิณฺณจํ
ปิตฺติภฺกฺขา ภวิสฺสาม
เทวา อาภสฺสรา ยถา”ติ.

๒๐๐. “เราทั้งหลาย ไม่มีกิเลสเครื่องกังวล
เป็นอยู่สบายดีหนอ พวกเราจัก
เป็นผู้มีปิตติเป็นภักษาหาร เหมือน
เทวดาชั้นอามัสสราฉะนั้น”.

ตตถ เยสนุโนติ เยส อมฺหากํ
 ปลิพฺพุทฺชนตฺถเนน ราคาทิสฺส กิณฺจเนสฺส
 เอกํปี กิณฺจนํ นตฺถิ. ปิตฺติภฺกฺขาติ
 ยถา อามสฺสสรฺา เทวา ปิตฺติภฺกฺขา
 หุตฺวา ปิตฺติสฺสเชเนว วิตฺตินาเมเนติ, เอวํ
 มยํปี ภวิสฺสสามาติ อตฺถโก.

เทสนาวसानเน ปณฺจสตาปี ตา
 กุมาริกาโย โสตาปตฺติผลแล ปตฺติฏฺฐหีสฺสูติ.

มารวตฺถุ ทฺุติยํ.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า พวก
 เราเหล่าใด ความว่า บรรดากิเลส
 เครื่องกังวลทั้งหลายมีรากะเป็นต้น
 กิเลสเครื่องกังวลแม้อย่างเดียว เพราะ
 อรรถว่า เครื่องพัวพัน ไม่มีแก่พวกเรา
 เหล่าใด. คำว่า มีปิตติเป็นภักษาหาร
 ความว่า ถึงพวกเราก็เหมือนเทวดา
 ชั้นอามัสสร่าทั้งหลายผู้มีปิตติเป็นภักษาหาร
 ให้เวลาผ่านพ้นไปด้วยความสุขอันเกิด
 แต่ปิตติเท่านั้น.

ในเวลาจบเทศนา เด็กหญิงแม่ทั้ง
 ๕๐๐ คน เหล่านั้น ดำรงอยู่ในโสตา-
 ปตฺติผลแล.

เรื่องมาร ที่ ๒ จบ.

๓. โกลธรรณโณ
ปราชยวตฺถุ

๒๐๑. ชยํ เวรํ ปสวติ
ทุกฺขํ เสติ ปราชิตอ
อุปสนฺโต สุขํ เสติ
หิตวา ชยปราชยํ.

๓. เรื่องความพ่ายแพ้ของ
พระเจ้าโกศล

๒๐๑. บุคคลผู้ชนะ ย่อมก่อเวร ผู้พ่ายแพ้
ย่อมอยู่เป็นทุกข์ ผู้สงบละความชนะ
และความพ่ายแพ้เสียได้แล้ว ย่อม
อยู่เป็นสุข.

๓. โกสลธัญญโณ ปราชยวตฺถุ

ขยั เวรฺนุติ อิมั ธมฺมเทสนัน
สตฺถา เขตฺตวเน วิหรนฺโต โกสลธัญญโณ
ปราชยั อารพฺภ กณฺเธิ.

โส กิร กาสิกคามกั นิสฺสาย
ภากิเนยฺเยน อชาตสตฺตุนา สทฺธิ
ยฺชฺฌนฺโต เตน ตโย วาเร
ปราชิตฺโต ตติยวาเร จินฺตฺเตสิ “อหํ
ชีรมุขํ ทารกั ปฺราเชตฺตุนา สกฺขี,
กิ เม ชีวิตฺเตนา”ติ. โส หิ
อาหารุปฺจฺเจทํ กตฺวา มณฺจเก นิปฺชฺชิ.
อถสฺส สวา ปวตฺติ สกฺลนคฺร
ปตฺถริ. ภิกฺขุ ตถาคตฺสฺส อโรเจสุ
“ภนฺเต ราชานา กิร กาสิกคามกั
นิสฺสาย ตโย วาเร ปราชิตฺโต,
โส อิทานิ ปฺราชิตฺตวา อากฺโข
‘ชีรมุขํปิ ทารกั ปฺราเชตฺตุนา สกฺขี,
กิ เม ชีวิตฺเตนา’ติ อาหารุปฺจฺเจทํ
กตฺวา มณฺจเก นิปฺนฺโน”ติ.

๓. เรื่องความพ่ายแพ้ของพระเจ้าโกศล

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
พระเชตวัน ทรงปรารภความพ่ายแพ้
ของพระเจ้าโกศล ตรัสพระธรรม-
เทศนานี้ว่า ผู้ชนะย่อมก่อเวร เป็นต้น.

ดังได้สดับมา พระเจ้าโกศลนั้น
ทรงอาศัยกาสิกคาม รบกับพระเจ้า-
อชาตศัตรูผู้เป็นหลาน ถูกพระเจ้าอชาต-
ศัตรูนั้น ให้พ่ายแพ้ถึง ๓ ครั้ง ในครั้ง
ที่ ๓ ทรงดำริว่า “เราไม่สามารถจะ
ให้เด็กปากยังไม่สิ้นกลิ่นนํ้านมพ่ายแพ้ได้,
จะประโยชน์อะไรสำหรับเรา ด้วยการ
มีชีวิตรอยู่”. ก็ท้าวเธอ ไม่เสวย
พระกระยาหาร บรรทมบนพระแท่น
แล้ว. ครั้งนั้น ข้าวคราวของท้าวเธอ
เลื่องลือไปทั่วพระนครทั้งสิ้น. ภิกษุ
ทั้งหลาย กราบทูลพระตถาคตว่า
“พระเจ้าข้า นัยว่า พระราชาทรงอาศัย
กาสิกคาม อันพระเจ้าอชาตศัตรูให้
พ่ายแพ้แล้วถึง ๓ ครั้ง, บัดนี้ ท้าวเธอ
พ่ายแพ้เสด็จมาแล้ว ไม่เสวยพระ-
กระยาหาร บรรทมบนพระแท่น ด้วย
ทรงดำริว่า ‘เราไม่สามารถทำให้เด็ก

คุณลีนี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สตถา เตสํ กถํ สุตฺวา “ภิกฺขเว
ชินฺนโตปิ เวรํ ปสวติ, ปราชิตो
ปนํ ทุกฺขํ เสตियฺวา”ติ วตฺวา อิมํ
คาถมาห

๒๐๑. “ชยํ เวรํ ปสวติ
ทุกฺขํ เสติ ปราชิตो
อุปฺสนฺโต สุขํ เสติ
หิตฺวา ชยปราชยนฺ”ติ.

ตตฺถ ชยนฺติ ปรี ชินฺนโต
เวรํ ปฏฺิลภติ. ปราชิตोติ ปเรน
ปราชิตो “กทา นุ โข ปจฺจามิตฺตสฺส
ปิฏฺฺจํ ทฏฺฺจํ สกฺขิสฺสสามิ”ติ ทุกฺขํ
เสติ สพฺพิริยาปถสฺสุ ทุกฺขเมว
วิหฺรตีติ อตฺถโก.

อุปฺสนฺโตติ อพฺภนฺตเร อุปฺสนฺต-
ราคาทิกิเลโส ชินฺนาสโว ชยญฺจ
ปราชยญฺจ หิตฺวา สุขํ เสติ

ปากยังไม่สิ้นกลิ่นนํ้านมพ่ายแพ้ได้, จะ
ประโยชน์อะไรสำหรับเรา ด้วยการมี
ชีวิตอยู่”.

พระศาสดา ทรงสดับถ้อยคำของภิกษุ
เหล่านั้น ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย
แม้บุคคลผู้ชนะ ย่อมก่อเวร, ส่วน
ผู้พ่ายแพ้ ย่อมอยู่เป็นทุกข์โดยแท้” ตรัส
พระคาถานี้ว่า

๒๐๑. “บุคคลผู้ชนะ ย่อมก่อเวร ผู้พ่าย-
แพ้ย่อมอยู่เป็นทุกข์ ผู้สงบ
ละความชนะและความพ่ายแพ้เสีย
ได้แล้ว ย่อมอยู่เป็นสุข”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ผู้ชนะ
ความว่า บุคคลผู้ชนะผู้อื่น ย่อมกลับได้
เวร. คำว่า ผู้พ่ายแพ้ ความว่า ผู้ที่
บุคคลอื่นให้พ่ายแพ้แล้ว ย่อมอยู่เป็นทุกข์
คือ ย่อมอยู่ลำบาก ในทุกอิริยาบถ
ทีเดียว ด้วยคิดว่า “เราจักสามารถ
เห็นหลังข้าศึกได้ในกาลไรกันเล่า”.

คำว่า ผู้สงบ ความว่า พระชินาสพ
ผู้มีกิเลสมีรากะเป็นต้นในภายในสงบแล้ว
ละความชนะและความพ่ายแพ้เสียได้

คุณนลินี ด้านชัยวิจิตร
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สพพิริยาปถสฺ สุขเมว วิหระตีติ ย่อมอยู่เป็นสุข คือย่อมอยู่สบายใน
อตฺโต. ทุกอิริยาบถทีเดียว.

เทสนาวसानะ พหุ โสตาปัตติ- ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นจำนวน
ผลาทินี ปาปฺณิสฺสูติ. มาก บรรลुकุณวิเศษมีโสตาปัตติผล
เป็นต้นแล.

โกสสรณฺโณ ปราชยตฺถุ ตติยํ. เรื่องความพ่ายแพ้ของพระเจ้าโกศลที่ ๓
จบ.

๔. อณฺเฏตรกฺกุลทวาริกาวตฺถุ

นตฺถิ รากสโม อคฺคิตฺติ อิมํ
 ฐมฺมเทสนํ สตฺถา เขตวเน วิหรนฺโต
 อณฺเฏตรํ กฺกุลทวาริกํ อารพฺภ กเถสิ.

ตสฺสา กิร มาตาปิตโร
 อาวาทํ กตฺวา มงฺกลกทิวเส สตฺถารํ
 นิมนตฺยีสฺส. สตฺถา ภิกฺขุสงฺฆปริวฺโต ตตฺถ
 คนฺตฺวา นิสิตฺติ. สาปี โข วรฺกฺกา
 ภิกฺขุสงฺฆสฺส อุกฺกปริสฺสาวนาทีนํ
 กโรนฺตฺติ อปราปรํ สณฺจเรติ.
 สามโกปิสฺสสา ตํ โอลเณนฺโต ว
 อฏฺฐาสี. ตสฺส รากวเสน โอลเณนฺตสฺส
 อนฺโตกิลเโส สมฺพทาจริ. โส
 อณฺเฎณานาภิกฺกุโต เนว พุทฺธํ อุกฺกจฺหิ,
 น อสฺสิติมหาเถเร, “หตฺถํ ปสาเรตฺวา
 ตํ วรฺกํ คนฺทิสฺสสามี”ติ ปน จิตฺตํ
 อกาสิ. สตฺถา ตสฺส อชฺฌาสยํ
 โอลเณตฺวา, ยถา ตํ อิตฺถิ น ปสฺสตี,
 เอวํ อกาสิ. โส ตํ อทิสฺวา สตฺถารํ
 โอลเณตฺวา อฏฺฐาสี.

๔. เรื่องเด็กหญิงแห่งตระกูล
คนใดคนหนึ่ง

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
 พระเชตวัน ทรงปรารภเด็กหญิง คนใด
 คนหนึ่ง ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า ไฟ
 เสมอด้วยราคะ ไม่มี เป็นต้น.

ตั้งได้สดับมา บิดาและมารดาของ
 เด็กหญิงนั้น ทำอวามงคล ทูลนิมนต์
 พระศาสดาในวันมงคล. พระศาสดา
 มีภิกษุสงฆ์แวดล้อมเสด็จไปในสถานที่นั้น
 ประทับนั่งแล้ว. ฝ่ายหญิงสาวคนนั้นแล
 เมื่อทำกิจมีการกรองน้ำเป็นต้นแก่ภิกษุ-
 สงฆ์ เดินกลับไปกลับมาอยู่. ฝ่ายสามี
 ของนาง ได้ยืนมองดูนางอยู่ที่เดียว. เมื่อ
 เขามองดูอยู่ด้วยอำนาจแห่งราคะ กิเลส
 ภายในจึงพุ่งขึ้น. เขาถูกความไม่รู้
 ครอบงำแล้ว จึงไม่บำรุงพระพุทธเจ้า
 ไม่บำรุงพระมหาเถระทั้ง ๘๐ รูป แต่
 ได้ทำความคิดไว้ว่า “เราจักยื่นมือจับ
 หญิงสาวนั้น”. พระศาสดาทรงเล็งเห็น
 อธิษาศัยของเขาแล้ว ได้ทรงทำโดยวิธี
 ที่เขาจะไม่เห็นหญิงนั้น. เขาไม่เห็น
 หญิงนั้น ได้ยืนมองดูพระศาสดา.

คุณนลินี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สตถา ตสฺส โอลิเกตฺวา จิตกาเล
“กุมารก น หิ รากคฺคินา สทิสฺโส
อกฺคิ นาม โทสกลินา สทิสฺโส กลิ
นาม ขนฺธปริหรณทุกฺเขน . สทิสฺ
ทุกฺขํ นาม น อตฺถิ, นิพฺพาน-
สุขสทิสฺ สุขํปิ นตฺถิเยวา”ติ วตฺวา
อิมํ คาถมาห

๒๐๒. “นตฺถิ รากสโม อคฺคิ
นตฺถิ โทสสโม กลิ
นตฺถิ ขนฺธสมา ทุกฺขา
นตฺถิ สนฺติปรํ สุขนฺ”ติ.

ตตฺถ นตฺถิ รากสโมติ ชุมฺ
วา ชาลํ วา องฺการํ วา
อทสฺเสตฺวา อนฺโตเยว ฉาเปตฺวา
ภสฺสมุฏฺฐิ กาทํ สมตฺโถ ราเคน
สโม อญฺเอย อคฺคิ นาม นตฺถิ.
กลีติ โทเสน สโม อปราโรปิ
นตฺถิ.

ขนฺธสมาติ ขนฺธเหหิ สมา. ยถา
ปริหรียมานา ขนฺธา ทุกฺขา, เอว
อญฺณํ ทุกฺขํ นาม นตฺถิ. สนฺติปรํ
สุขนฺติ นิพฺพานโต อุตฺตริ อญฺณํ

ในเวลาที่เขาเฝ้ามองดู พระศาสดา
ตรัสว่า “กุมาร ก็ ธรรมดาว่าไฟ
เช่นกับไฟคือราคะ ไม่มี ธรรมดาว่าโทษ
เช่นกับโทษคือโทสะ ไม่มี, ธรรมดาว่า
ทุกข์เช่นกับทุกข์ เพราะการบริหารชั้น
ไม่มี, แม้สุข เช่นกับสุขคือพระนิพพาน
ก็ไม่มีเหมือนกัน” ตรัสพระคาถานี้ว่า

๒๐๒. “ไฟเสมอด้วยราคะ ไม่มี โทษ
เสมอด้วยโทสะ ไม่มี ทุกข์ทั้ง-
หลายเสมอด้วยชั้น ไม่มี สุขอื่น
ยิ่งไปกว่าความสงบ ไม่มี”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เสมอ
ด้วยราคะ ไม่มี ความว่า ธรรมดาว่า
ไฟอื่น เสมอด้วยราคะอันสามารถจะไม่
แสดงควัน เปลวหรือถ่าน เผาไหม้
เฉพาะภายในเท่านั้น ทำให้เหลือไว้
แต่กองขี้เถ้า ไม่มี. คำว่า โทษ
ความว่า แม้โทษเสมอด้วยโทสะ ก็ไม่มี.

คำว่า เสมอด้วยชั้น ความว่า
เสมอด้วยชั้นทั้งหลาย. อธิบายว่า
ธรรมดาว่าทุกข์อย่างอื่น เหมือนชั้น
ทั้งหลาย ซึ่งบุคคลบริหารอยู่ เป็นทุกข์

คุณนลินี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธรรมบท.ป.บ.๖-๑๘

สุขุปี นตฺถิ, อญฺญํ หิ สุขํ ไม้มี. คำว่า สุขอื่น ยิ่งไปกว่าความสงบ
สุขเมว, นิพพานสุขํ ปน ปรมสุขนฺตฺติ ความว่า ถึงสุขอย่างอื่น ยิ่งไปกว่า
อตฺถโถ. พระนิพพานก็ไม่มี, จริงอยู่ สุขอย่างอื่น

ก็เป็นสุขเหมือนกัน, แต่สุขคือพระ-
นิพพาน เป็นสุขอย่างยิ่ง.

เทสนาวसानเ กุมาริกา จ
กุมารโก จ โสตาปัตติผล ปติฏฺฐหิสุ.
ตสฺมี ขณเ ภควา เตสํ อญฺญมญฺญํ
ทสฺสนาการํ อกาสิตี.

ในเวลาจบเทศนา เด็กหญิงและ
เด็กผู้ชายดำรงอยู่ในโสตาปัตติผล. ใน
ขณะนั้น พระผู้มีพระภาคได้ทรงทำ
อาการคือการมองเห็นกันและกัน แก่
พวกเขาแล้วแล.

อญฺญตรกุลทาริกาวตฺถุ จตฺตถุ.

เรื่องเด็กหญิงแห่งตระกูลคนใดคนหนึ่ง
ที่ ๔ จบ.

๕. เอกอุปาสกวัตถุ

๒๐๓. ชิมจณา ปรมา โรคา
สงขารา ปรมา ทุกุขา
เอตํ ฌตฺวา ยถาภูตํ
นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ.

๕. เรื่องอุปาสกคนหนึ่ง

๒๐๓. ความหิวเป็นโรคอย่างยิ่ง สังขาร
ทั้งหลาย เป็นทุกข์อย่างยิ่ง บัณฑิต
ทราบเนื้อความตามเป็นจริงนั้นแล้ว
(ยอมทำพระนิพพานให้แจ้ง) เพราะ
พระนิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง.

๕. เอกอุปาสกกวตฺตุ

ชิมจฺฉาติ อิมํ ฐมฺมเทสนํ สตฺถา
อาพวียํ วิหรนฺโต เอกํ อุปาสกํ
อารพฺภ กเถสิ.

เอกสมฺมิ หิ ทิวเส สตฺถา
เชตวเน คนฺธกฺกุฏียํ นิสินฺโน ว
ปจฺจฺจฺสกาเล โลกํ โวลเณนฺโต
อาพวียํ เอกํ ทฺถกฺคตมฺนุสฺสํ ทิสฺวา
ตสฺส อุปนิสฺสยสมฺปตฺติ ฅตฺวา
ปณฺจสตฺถิกฺขุปริวาโร อาพวึ อคมาสิ.
อาพวึวาสิโน สตฺถารํ นิมนฺเตสฺสุ.
โสปี ทฺถกฺคตมฺนุสฺโส “สตฺถา อากโต”ติ
สฺตฺวา “สตฺถุ สนฺติเก ฐมฺมํ
โสสฺสสามิ”ติ มนํ อกาสิ. ตํทิวสเมว
จสฺส เอโก โคโน ปลายิ. โส
“กึ นฺุ โข โคณํ ปรีเยสิสฺสามิ,
อุทาหุ ฐมฺมํ สฺนนามิ”ติ จินฺเตนฺโต
“โคณํ ปรีเยสิตฺวา ปจฺฉา ฐมฺมํ
โสสฺสสามิ”ติ ปาโต ว เกหา นิกฺขมิ.

๕. เรื่องอุปาสกคนหนึ่ง

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ในเมือง
อาพวึ ทรงปรารภอุปาสกคนหนึ่ง
ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า ความหิว
เป็นต้น.

ความพิสดารว่า วันหนึ่ง พระ-
ศาสดาประทับนั่งที่พระคันธกุฎี ใน
พระเชตวันนั่นเอง ทรงตรวจดูสัตว์โลก
ในเวลาใกล้รุ่ง ทอดพระเนตรเห็น
มนุษย์ยากจนคนหนึ่ง ในเมืองอาพวึ
ทรงทราบความถึงพร้อมแห่งอุปนิสัยของ
เขาแล้ว มีภิกษุประมาณ ๕๐๐ รูป
เป็นบริวาร ได้เสด็จไปยังเมืองอาพวึ.
พวกชาวเมืองอาพวึทูลนิมนต์พระศาสดา
แล้ว. ฝ่ายมนุษย์ยากจนแมนั้น พังว่า
“พระศาสดาเสด็จมาแล้ว” จึงได้ตั้งใจว่า
“เราจักฟังธรรมในสำนักพระศาสดา”.
ก็ในวันนั้นนั่นเอง โคของเขาตัวหนึ่ง
หนีไปแล้ว. เขาคิดอยู่ว่า “เราจักหาโค
หรือฟังธรรมดีหนอ” จึงตกลงใจว่า
“เราหาโคแล้ว จักฟังธรรมภายหลัง”
ออกไปจากเรือนแต่เช้าตรู่.

คุณนลินี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อาฬวีวาสิโนปิ พุทฺธบุปฺมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ
 นิสิตทาเปตฺวา ปริวิสิตฺวา อนุ-
 โมทนตฺถาย ปตฺตํ คณฺหิสฺสุ. สตฺถา
 “ยํ นิสฺสาย อหํ ติสโยชนมคฺคํ
 อากโต, โส โคนํ ปริเยสิตุ
 อรณฺณํ ปวิฏฺโจะ, ตสฺมี อากเตเยว
 ธมฺมํ เทเสสฺสามิ”ติ ตฺถเห อโหสิ.

โสปี มนุสฺโส ทิวา โคนํ
 ทิสฺวา โคคณฺเ ปกฺขิปิตฺวา “สเจ
 อณฺณํ นตฺถิ, สตฺถุ วนฺทนมตฺตํปิ
 กริสฺสามิ”ติ ชิมฺจฉาย ปิพิโตปิ
 เคหํ คมนาย มนํ อกตฺวา
 เวเคน สตฺถุ สนฺติกํ อากนฺตฺวา
 สตฺถารํ วนฺทิตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ.
 สตฺถา ตสฺส จิตฺกาเล ทานเวยฺยาวุฏฺฐิกํ
 อาห “อตฺถิ กิณฺจิ ภิกฺขุสงฺฆสฺส
 อติริตฺตนฺ”ติ. “ภนฺเต สพฺพํ อตฺถิ”ติ.
 “เตนหิ อิมํ ปริวิสฺวา”ติ.

โส สตฺถารา วุตฺตฏฺฐาเนเยว น
 นิสิตทาเปตฺวา ยาคฺุขาทนียโกชนิเยหิ

ฝ่ายพวกชาวเมืองอาฬวี นิมนต์ภิกษุสงฆ์
 มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุขให้นั่งแล้วอังคาส
 ได้รับบาตรเพื่อต้องการอนุโมทนา. พระ-
 ศาสดาทรงดำริว่า “บุคคลที่เราอาศัย
 มาแล้วสู่หนทางถึง ๓๐ โยชน์ เข้าไป
 ปาหาโค, เมื่อเขามาแล้ว นั้นแล เรา
 จึงจักแสดงธรรม” จึงได้ทรงนั่งเสีย.

มนุษย์เมื่อนั้นพบโคตอนกลางวันแล้ว
 จึงต้อนเข้าฝูงโค คิดว่า “ถ้าไม่มีกิจ
 ใช้อื่น, เราจักทำแม่เพียงการถวาย-
 บังคมพระศาสดา” แม้นถูกความหิว
 รบกวน ก็ไม่ใส่ใจจะไปเรื้อน รีบมา
 สำนักพระศาสดาถวายบังคมพระศาสดา
 ได้ยื่น ณ ที่ควรข้างหนึ่ง. ในเวลาที่
 เขายืนอยู่แล้ว พระศาสดาตรัสกับคน
 ผู้ชวนขวายเป็นทานว่า “ของกินอะไร ๆ
 ที่เป็นของเหลือ ของภิกษุสงฆ์ มีอยู่หรือ”.
 ผู้ชวนขวายในทานกราบทูลว่า “มีอยู่
 ทุกอย่าง พระเจ้าข้า”. พระศาสดา
 ตรัสว่า “ถ้ากระนั้น เธอจงเลี้ยงดู
 มนุษย์คนนี้”.

ผู้ชวนขวายในทานนั้น เชิญให้เขานั่ง
 ในที่ซึ่งพระศาสดาตรัสแล้วทีเดียว เลี้ยงดู

คุณนลินี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สกุภจจำ ปริวิสิ. โส ภูตตภตโต
 มุขั วิกุขาลสิ. จเปตวา กิร อิมั
 จานั ตีสุ ปิฏเกสุ อณฺณตถ
 ตถาคตสฺส เอว ภูตตวิจาร์ณั นาม
 นตฺถิ. ตสฺส ปสฺสทุขทรตสฺส จิตตั
 เอกคฺคั อโหสิ. อถสฺส สตฺถา
 อณฺุพฺพุพิกถั กถตฺวา สจฺจจาณี
 ปกาเสสิ. โส เทสนาวसानเ
 โสตาปตฺติผลเ ปตฺติฏฺจหิ. สตฺถา
 อณฺุโมทนั กตฺวา อญฺุจายาสนา
 ปกุกามิ. มหาชนเ สตฺถารั อณฺุคนฺุตฺวา
 นิวตฺติ.

ภิกฺขุ สตฺถารา สทฺธิ
 คจฺจนฺุตายเ อชฺฌมายิสฺสุ “ปสฺสถาวุโส
 สตฺถุ กมฺมั อณฺุณเสสุ ทิวเสสุ
 เอวรูปี นตฺถิ, อชฺช ปเนกั
 มนฺุสฺสั ทิสฺวา ยาคุอาทีนิ วิจาเรตฺวา
 ทาเปสิ”ติ.

สตฺถา นิวตฺติตฺวา จิตโก ว “กิ
 ภิกฺขเว กถถา”ติ ปุจฺจิตฺวา
 ตมตฺถั สุตฺวา “อาม ภิกฺขเว, ‘อหิ

ด้วยข้าวต้มของเคี้ยวและของบริโภค โดย
 เคารพ. มนุษย์นั้น กินอาหารแล้ว
 จึงบ้วนปาก. ได้ทราบว่ วันที่นี้เสีย
 ชื่อว่าการจัดภัตตรของพระตถาคตอย่างนี้
 ไม่มีในที่อื่น ในปิฎกทั้ง ๓. จิตของเขา
 ผู้มีความกระวนกระวายสงบแล้ว ได้มี
 อารมณ์อันแน่วแน่. ลำดับนั้น พระ-
 ศาสดา ตรัสอณฺุพฺพุพิกถาแก่เขา
 ทรงประกาศสัจจะทั้งหลาย. ในเวลา
 จบเทศนา เขาดำรงอยู่ในโสดาปัตติผล.
 พระศาสดา ทรงทำอณฺุโมทนาแล้ว
 เสด็จลุกจากอาสนะหลีกไป. มหาชน
 ตามส่งพระศาสดาแล้ว พากันกลับไป.

ภิกษุทั้งหลาย กำลังเดินไปกับ
 พระศาสดาที่เดียว พากันกล่าวโทษว่า
 “ผู้มีอายุทั้งหลาย พวกท่านจงดูกรรม
 ของพระศาสดา ในวันอื่น ๆ กรรมเห็น
 ปานนี้ ไม่มี, แต่วันนี้ พระศาสดา
 ทรงเห็นมนุษย์คนหนึ่ง รับสั่งให้จัด
 ข้าวต้มเป็นต้นประทานแล้ว”.

พระศาสดา เสด็จกลับประทับยืนอยู่แล้ว
 ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอ
 พุดอะไรกัน” ทรงสดับเนื้อความนั้นแล้ว

คุณนลินี ด้านชัยวิจิตร
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ดีสโยชนกนุดาริ อากจณฺโต ตสฺส
 อุปาสกสฺส อุปนิสฺสยํ ทิสฺวา
 อากโต โส อติวีย ชิมฺจฺฉิตฺ,
 โส ปาโต ว วุฏฺฏาย โคณํ
 ปรีเยสนฺโต อรณฺเย วิจริ,
 ชิมฺจฺฉาทุกฺเขน ธมฺเม เทสิยมาเนปิ,
 ปฏิวิชฺฉิตฺฺ น สกฺขิสฺสตีติ จินฺเตตฺวา
 เอวํ อกาสิ, ภิกฺขเว ชิมฺจฺฉาโรค-
 สทิสฺสํ หิ โรโค นาม นตฺถิ”ติ
 วตฺวา อิมํ คาถมาห

๒๐๓. “ชิมฺจฺฉา ปฺรมา โรคา
 สงฺขารา ปฺรมา ทุกฺขา^๑
 เอตํ ฉตฺวา ยถาภูตํ
 นิพฺพานํ ปรมํ สุขนฺ”ติ.

ตตฺถ ชิมฺจฺฉา ปฺรมา โรคาติ
 ยสฺมา อญฺเณ โรโค สกฺ
 ติกิจฺฉิตฺ วินสฺสตี วา ตทฺถควเสน วา
 ปหฺยติ, ชิมฺจฺฉา ปน นิจฺจกาลํ
 ติกิจฺฉิตฺพฺพาเยวาติ เสสโรคานํ อัย

ตรัสว่า “ถูกแล้ว ภิกษุทั้งหลาย, เรา
 คิดว่า ‘เราเดินทางกันดารมาถึง ๓๐
 โยชน์ เห็นอุปนิสัยของอุบาสกนั้นแล้ว
 จึงมา อุบาสกนั้นหิวเกินไป, เขาถูก
 แต่เข้ามิดเที่ยวหาโคในป่า, แม้เมื่อเรา
 แสดงธรรม เขาก็จักไม่สามารถรู้แจ้งได้
 เพราะทุกข์อันเกิดจากความหิว’ จึงได้ทำ
 อย่างนี้, ภิกษุทั้งหลาย เพราะขึ้นชื่อว่า
 โรค. เช่นกับโรคคือความหิว ‘ไม่มี’
 ตรัสพระคาถานี้ว่า

๒๐๓. “ความหิวเป็นโรคอย่างยิ่ง สังขาร
 ทั้งหมดเป็นทุกข์อย่างยิ่ง บัณฑิต
 ทราบเนื้อความ ตามเป็นจริงนั้น
 แล้ว (ย่อมทำพระนิพพานให้แจ้ง)
 เพราะพระนิพพาน เป็นสุขอย่าง
 ยิ่ง”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ความหิว
 เป็นโรคอย่างยิ่ง ความว่า เพราะโรคอื่น
 ยื้อยาวครั้งเดียวก็หายได้ หรือบุคคล
 บำบัดได้ด้วยอำนาจของคั้นนั้น, แต่ความหิว
 บุคคลต้องยื้อยาวเป็นประจำทุก ๆ เวลา

^๑ น. กุขา.

ปรมา นาม.

ฉะนั้น ความหิวนี้จึงชื่อว่า เป็นโรค
อย่างยิ่งกว่าโรคที่เหลือ.

สงฺขาราทิ ปณฺจกฺขนฺธา. เอตํ
อิตฺถวาติ “อิหมฺจฺฉาสมฺมา โรคา นตฺถิ,
ขนฺธปริหรณสมํ ทุกฺขํ นาม นตฺถิ”ติ
เอตมตฺถํ ยถาภูตํ ญตฺวา ปณฺชิโต
นิพฺพานํ สจฺฉิกโรติ. นิพฺพานํ
ปรมํ สุขนฺติ ตํ หิ สพฺพสุขานํ
ปรมํ อุตฺตมํ สุขนฺติ อตฺถโถ.

ชั้น ๕ ชื่อว่า สังขารทั้งหลาย. คำว่า
ทราบเนื้อความนั้น ความว่า บัณฑิต
ทราบเนื้อความตามเป็นจริงนั้นว่า “โรค
ทั้งหลายเสมอด้วยความหิว ไม่มี, ขึ้น
ชื่อว่า ทุกข์เสมอด้วยการบริหารชั้น
ไม่มี” แล้วจึงทำพระนิพพานให้แจ้ง.
คำว่า เพราะพระนิพพาน เป็นสุข
อย่างยิ่ง ความว่า เพราะพระนิพพาน
นั้น เป็นสุขอย่างยิ่ง คือสูงสุดกว่าสุข
ทุกชนิด.

เทสนาวसानเ พหุ โสตาปัตติ-
ผลาทินิ ปาปฺถนีสฺสูติ.

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็น
จำนวนมาก บรรลุคุณวิเศษมีโสดา-
ปัตติผลเป็นต้นแล.

เอกอุปาสกาวตฺถุ ปณฺจมํ.

เรื่องอุปาสกคนหนึ่ง ที่ ๕ จบ.

๖. ปเสนทิโกศลราชวตฺถุ

๒๐๔. อารุคฺยปรมา ลาภา
 สนฺตฺตฺถุจิปรมํ ฐนํ
 วิสุตฺตาสปรมา ญาตี
 นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ.

๖. เรื่องพระเจ้าปเสนทิโกศล

๒๐๔. ความไม่มีโรค เป็นลาภอย่างยิ่ง
 ความสันโดษ เป็นทรัพย์อย่างยิ่ง
 ความคุ้นเคย เป็นญาติอย่างยิ่ง
 พระนิพพาน เป็นสุขอย่างยิ่ง.

๖. ปเสนทิโกศลราชวตถุ

อาโรคฺยุปรมา ตาภาติ อิมิ
 ฌมฺมเทสนํ สตุฏา เขตวเน วิหรนฺโต
 ราชานํ ปเสนทิโกศลํ อารพฺภ กณฺเธิ.

เอกสมิ หิ สมเย ราชา
 ตณฺหุสทอนฺสสุ โอนํ ตทฺปิเยน
 สุปฺพยุชเนน ภูณฺชติ. โส เอกทิวสํ
 ภูตฺตปาดราโส ภูตฺตสมฺมทํ อวิโน-
 เทตฺวา ว สตุฏุ สนฺติกํ คนฺตฺวา
 กิลนฺตรูปํ อิตฺโต จิตฺโต จ
 สมฺปริวตฺตนฺโต นิทฺทาย อภิภฺยุมาโนปิ
 อฺชุกํ นิปชฺชิตฺตุํ อสกุโกนฺโต เอกมนฺตํ
 นิสีทิ. อถ นํ สตุฏา อาห “กิ
 มหาราช อวิสุสมิตฺวา อากโตสี”ติ.
 “อาม ภนฺเต, ภูตฺตกาลโต ปฏฺจาย
 เม มหาทฺกฺขํ โหตี”ติ. อถ นํ
 สตุฏา “มหาราช อติพฺหุโกชนํ เอว
 ทฺกฺขํ โหตี”ติ วตฺวา อิมิ คากมาห

๖. เรื่องพระเจ้าปเสนทิโกศล

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
 พระเชตวัน ทรงปรารภพระเจ้าปเสน-
 ทิโกศล ตรัสพระธรรมเทศนาเห็นว่า
 ความไม่มีโรค เป็นลาภอย่างยิ่ง เป็นต้น.

ความพิสดารว่า สมัยหนึ่ง
 พระราชาเสวยข้าวสุกตั้งที่ทานแห่ง
 ข้าวสาร พร้อมกับข้าวที่พอสมควรแก่
 ข้าวสุกนั้น. วันหนึ่ง ท้าวเธอเสวย
 พระกระยาหารเข้าแล้ว ยังไม่ทรง
 บรรเทาความเมาเพราะภัตตรเลย เสด็จ
 ไปสำนักพระศาสดา มีพระวรกาย
 อืดอืดพลิกกลับไปข้างโน้นและข้างนี้
 แม้ถูกความง่วงครอบงำ เมื่อไม่สามารถ
 จะบรรทมโดยตรงได้ จึงประทับนั่ง ณ
 ที่สมควรข้างหนึ่ง. ลำดับนั้น พระ-
 ศาสดาตรัสกับท้าวเธอว่า “มหาบพิตร
 พระองค์ยังไม่ทรงพักผ่อนเลย เสด็จมา
 แล้วหรือ”. พระราชากราบทูลว่า
 “ถูกแล้ว พระเจ้าข้า, ตั้งแต่เวลาที่
 บริโภคแล้ว หม่อมฉันมีทุกข์มาก”.
 ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสกับท้าวเธอว่า

คุณพัชรี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“มิทฺฐิ ยทา โหติ มหคฺขมโส จ
 นิทฺทายิตา สมปริวตฺตสยิ
 มหาวราโหว นีวาปวฺภูโจ
 ปุณฺนปุณฺนํ คพฺภมฺมุเปติ มนุโ”ติ.

อิมาย คาถาย โอวทิตฺวา “มหาราช
 โภชนํ นาม มตฺตตาย ภุญฺชิตฺตุ
 วฏฺฏติ, มตฺตโภชนิโน หิ สุขํ โหติ”ติ
 อุตฺตริ โอวทฺนฺโต อิมํ คาถมาห

“มนุชฺสสฺส สทา สตีมโต
 มตฺตํ ชานโต ลทฺธโภชนเ
 ตนุภสฺส ภวนฺติ เวทนา
 สนิกํ ชีรติ อายุ ปาลยนฺ”ติ.

ราชา คากํ อุกฺคณฺหิตฺตุ
 นาสกฺขิ สมเป จิตฺ ปน ภากิเนยฺยํ
 สุกฺกสนฺนํ นาม มาณวํ “อิมํ
 คากํ อุกฺคณฺห ตาตา”ติ อห.

“มหาบพิตร การบริโภคมมากเกินไปมี
 ทุกข์อย่างนี้” ตรัสพระคาถานี้ว่า

“ในกาลใด คนบริโภคมมาก มัก
 ง่วง และนอนหลับพลิกกลับไปมา
 เหมือนหมูตัวใหญ่ ที่เจ้าของปรน-
 ปรือด้วยผัก ฉะนั้น ในกาลนั้น
 เขาเป็นคนเฉื่อยชา ย่อมเข้า
 ห้องบ่อ ย”.

พระศาสดา ตรัสสอนด้วยคาถานี้แล้ว
 ตรัสว่า “มหาบพิตร ควรบริโภคมโภชนะ
 แต่พอประมาณ, เพราะผู้บริโภคมแต่พอ
 ประมาณ ย่อมมีสุข” เมื่อตรัสสอนให้
 ยั้งขึ้นไป จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

“เวทนาของคนมีสติทุกเมื่อ รู้จัก
 ประมาณในโภชนะ ที่ตนได้แล้ว
 ย่อมเบาบาง อาหารที่บริโภคม
 แล้ว เสี่ยงชีวิต ย่อมค่อย ๆ
 ย่อยไป”.

พระราชามีทรงสามารถเรียน
 พระคาถาได้ แต่ตรัสกับสุทศนมาณพ
 ผู้เป็นพระนัดดา ซึ่งยืนอยู่ใกล้ ๆ ว่า
 “พ่อ เจ้าจงเรียนพระคาถานี้”. มาณพ

คุณพัชรี ด้านชัยจิตร
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โส ตํ คากํ อุกุคณฺหิตฺวา “กั
กโรมิ ฆนฺเต”ติ สตุถารํ ปุจฺฉิ.

อถ นํ สตุถา อาท “รณฺโณ
ภุญฺชนฺตสฺส โอสานปิณฑกกาลे อิมํ
คากํ วเทยฺยาสี, ราชา อตุถํ
สลฺลภฺเขตฺวา ตํ ปิณฑํ จทฺเทสฺสติ,
ตสฺมี ปิณฑเ สิตฺถคณฺนาย รณฺโณ
ภตฺตปจฺจนกाले ตตฺตเก ตณฺฑุเล
หฺราเปยฺยาสี”ติ. โส “สาธฺ
ฆนฺเต”ติ สายํปี ปาโตปี รณฺโณ
ภุญฺชนฺตสฺส โอสานปิณฑกกาลे ตํ
คากํ อุทฺทหฺริตฺวา เตน จทฺทิต-
ปิณฑเ สิตฺถคณฺนาย ตณฺฑุเล
หฺราเปสิ. ราชาปิสฺส คากํ สุตฺวา
สหฺสฺสํ สหฺสฺสํ ทาเปสิ. โส
อปเรณ สมเยน นฺาพิโกทนฺปรมตฺาย
สณฺฺจหิตฺวา สุขฺปฺปโต ตณฺฺสรีโร
อโหสิ.

นั้น เรียนพระคาถานั้นแล้ว ทูลถาม
พระศาสดาว่า “หม่อมฉัน จะทำอย่างไร
พระเจ้าข้า”.

ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสกับเธอว่า
“เมื่อพระราชาเสวย ในเวลาที่จะเสวย
คำสุดท้าย เธอพึงท่องคาถานี้, พระ-
ราชาทรงกำหนดเนื้อความได้แล้ว จัก
ทรงทึ่งคำข้านั้น, ในเวลาปรุงพระ-
กระยาหารเพื่อพระราชา เธอควรให้
ลดข้าวสารประมาณเท่านั้น ด้วยการ
นับเมล็ดในคำข้านั้น”. มาณพนั้น
ทูลรับว่า “ดีแล้ว พระเจ้าข้า” เมื่อ
พระราชาเสวยทั้งเวลาเช้าทั้งเวลาเย็น
ในเวลาเสวยคำสุดท้าย จึงท่อง
พระคาถานั้นแล้ว ให้ลดข้าวสาร ด้วย
การนับเมล็ดในคำข้าวที่พระองค์ทรงทึ่ง.
ฝ่ายพระราชาทรงสดับพระคาถาแล้ว
รับสั่งให้พระราชทานทรัพย์แก่มาณพนั้น
ครั้งละ ๑ พัน. สมัยต่อมา พระราชา
ทรงดำรงอยู่ในความเป็นผู้มีพระกระยา-
หาร ๑ ทะนาน เป็นอย่างมาก ได้เป็น
ผู้มีพระวรกายเบา ประสบสุขแล้ว.

คุณพัชรี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อถกทิวส์ สตุฏฺ สนฺตักิ
 คนฺตฺวา สตุฏฺ วนฺทิตฺวา อาห
 “ภนฺเต อิทานิ เม สุขํ ชาตํ,
 มิคฺปิ อสฺสปิ อนุพนฺธิตฺวา คุณฺหน-
 สมตฺโต ชาโตมฺหิ, ปุพฺเพ เม
 ภาคิเนยฺเยน สทุธิ ยฺยทุชฺเมว โหติ,
 อิทานิ เม วชิรฺกุมาริ นาม ธิตรํ
 ภาคิเนยฺยสฺส ทตฺวา โส คาโม
 ตสฺสาเยว นฺหานมฺลํ กตฺวา ทินฺโน,
 เตน สทุธิ วิคฺคโห วุปลนฺโต,
 อิมินาปิ เม การณฺน สุขํ ชาตํ,
 กุสฺราชฺชนฺตํ มณฺิรตนฺปิ โน เกหฺสุ
 ปุริมทิวเส นฺฏจํ, ตํปี อิทานิ
 หตฺถปถํ อากตํ, อิมินาปิ เม การณฺน
 สุขเมว ชาตํ, ตุมฺหากํ สาวเกหิ สทุธิ
 วิสฺสาสํ อิจฺฉนฺเตน ญาติริตฺวาปิ โว
 เกเห กตา, อิมินาปิ เม การณฺน
 สุขเมว ชาตนฺ”ติ. สตุฏฺ “อาโรคฺยา
 นาม มหาราช ปรมา ลากา,
 ยถาลทฺเชน สนฺตฺฎฺจิกาวสทิสฺสปิ ฐนํ,
 วิสฺสาสสทิสฺโส ว ญาติ นาม,
 นิพฺพานสทิสฺ ปรมํ สุขํ นาม นตฺถิ”ติ
 วตฺวา อิมํ คาทมาห

ต่อมาวันหนึ่ง พระราชาเสด็จไป
 สำนักพระศาสดา ถวายบังคมพระ-
 ศาสดาแล้ว กราบทูลว่า “พระเจ้าข้า
 บัดนี้ หม่อมฉันมีความสุขแล้ว, สามารถ
 ติดตามจับเนื้อบ้าง ม้าบ้างได้, ครั้งก่อน
 หม่อมฉันรบกับหลาน, บัดนี้ หม่อมฉัน
 ได้ให้ธิดาชื่อวชิรกุมารี แก่หลานแล้ว
 ให้บ้านนั้นเป็นค่าน้ำอาบแก่ธิดานั้นแล,
 การทะเลาะกับหลานจึงสงบแล้ว, เพราะ
 เหตุนี้ หม่อมฉันก็มีสุข, แม้แก้วมณี
 ซึ่งเป็นของพระเจ้ากุสหาหายไปในเรื่องของ
 หม่อมฉัน ในวันก่อน, บัดนี้ แก้วมณี
 เมื่อนั้น มาสู่เอื้อมมือแล้ว, แม้เพราะ
 เหตุนี้ หม่อมฉันก็มีสุขเหมือนกัน,
 หม่อมฉันปรารถนาความคุ้นเคยกับสาวก
 ทั้งหลายของพระองค์ จึงทำแม่ธิดา
 ของญาติไว้ในเรือนของพระองค์, แม้
 เพราะเหตุนี้ หม่อมฉันก็มีสุข
 เหมือนกัน”. พระศาสดาตรัสว่า
 “มหาบพิตร ชื่อว่า ความไม่มีโรคเป็น
 ลาภอย่างยิ่ง, ทรัพย์แม้เช่นกับความ
 สันโดษด้วยทรัพย์ ตามที่ตนได้แล้ว
 ไม่มี, ชื่อว่า ญาติ เช่นกับความคุ้นเคย
 ก็ไม่มีเหมือนกัน, ชื่อว่า สุขอย่างยิ่ง

คุณพัชรี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๒๐๔. “อาโรคฺยปรมา ลากา
 สนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 วิสฺสาสปรมา ฅาตี
 นิพฺพานํ ปรมํ สุขนฺ”ติ.

ตตฺถ อาโรคฺยปรมาตี อาโรค-
 ภาวปรมา, โรคิโน หิ วิชฺชมานาปิ
 ลากา อลากาเยว, ตสฺมา อโรคสฺส
 สพฺพลากา อากตา ว โหนฺติ. เตน
 วุตฺตํ “อาโรคฺยปรมา ลากา”ติ.
 สนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ปพฺพชิตสฺส วา ยํ อตฺตนา สทฺธํ
 อตฺตโน สนฺตกํ เตนฺว ตฺสฺสนภาโว
 สนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ปรมํ ฅนฺ. วิสฺสาสปรมา ฅาตีตี
 มาตา วา โหตุ ปิตา วา, เยน
 สทฺธิ วิสฺสาโส นตฺถิ, โส
 อญฺฅาตโก ว เยน ปน สทฺธิ
 วิสฺสาโส อตฺถิ, โส อสมฺพทฺโรปิ
 ปรมโ อุตฺตโม ฅาตี. เตน วุตฺตํ
 “วิสฺสาสปรมา ฅาตี”ติ. นิพฺพานสทิสํ
 ปน สุขํ นาม นตฺถิ เตนฺว

เช่นกับพระนิพพาน ก็ไม่มี” แล้วจึงตรัส
 พระคาถานี้ว่า

๒๐๔. “ความไม่มีโรค เป็นลาภอย่างยิ่ง
 ความสันโดษ เป็นทรัพย์อย่างยิ่ง
 ความคุ้นเคย เป็นญาติอย่างยิ่ง
 พระนิพพาน เป็นสุขอย่างยิ่ง”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ความ
 ไม่มีโรค เป็นลาภอย่างยิ่ง ความว่า
 มีความไม่มีโรคเป็นอย่างยิ่ง, ก็ลาภ
 แม้มีอยู่แก่คนผู้มีโรค ก็ไม่จัดว่าเป็นลาภ
 แท้, เพราะเหตุนั้น ลาภทุกอย่าง
 ย่อมมีมาแก่คนไม่มีโรคเท่านั้น. เพราะ
 เหตุนั้น พระผู้มีพระภาค ตรัสว่า
 “ความไม่มีโรค เป็นลาภอย่างยิ่ง”. คำว่า
 ความสันโดษ เป็นทรัพย์อย่างยิ่ง ความว่า
 ความยินดีด้วยทรัพย์ที่ตนได้ซึ่งเป็นของตน
 ของคฤหัสถ์หรือนักบวช ชื่อว่า ความ
 สันโดษ. ความสันโดษนั้น เป็น
 ทรัพย์อย่างยิ่งกว่าทรัพย์ที่เหลือ. คำว่า
 ความคุ้นเคย เป็นญาติอย่างยิ่ง ความว่า
 มารดาหรือบิดา จงยกไว้, ความคุ้นเคย
 ไม่มีกับคนใด คนนั้น ก็ไม่จัดว่า เป็น
 ญาติแท้, ความคุ้นเคยมีกับคนใด คนนั้น

คุณพัชรี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“นิพพานํ ปรมํ สุขนํ”ติ.

ถึงจะไม่เกี่ยวเนื่องกัน ก็จัดว่าเป็นญาติ
อย่างยิ่ง คืออย่างสูงสุด. เพราะเหตุนั้น
พระผู้มีพระภาค ตรัสว่า “ความทุกข์
เป็นญาติอย่างยิ่ง”. ก็ชื่อว่าความสุข
เช่นพระนิพพาน ไม่มี เพราะเหตุนั้น
พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า “นิพพาน
เป็นสุขอย่างยิ่ง”.

เทสนาวसानะ พหุ โสตาปัตติ-
ผลาทินี ปาปุณีสฺสูติ.

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นอันมาก
บรรลुकุณวิเศษมีโสดาปัตติผลเป็นต้นแล.

ปเสนทิโกศลราชวตฺถุ ฉมฺมจฺ.

เรื่องพระเจ้าปเสนทิโกศลที่ ๖ จบ.

๗. อถุยตรภิกขุขวตถุ

๒๐๕. ปวิเวกรสํ ปิตวา
รสํ อุปสมสฺส จ
นิตฺทโร โหติ นิปฺปาโป
ธมฺมปีติรสํ ปิวํ.

๗. เรื่องภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง

๒๐๕. บุคคลดีมีรสอันเกิดจากความเงียบ-
สงัด และรสแห่งพระนิพพานอัน
สงบ ดีมีรสแห่งความอิมใจอันเกิด
จากธรรม ย่อมเป็นผู้ไม่มีความ
กระวนกระวาย ไม่มีบาป.

๗. อณฺเฏตฺรภิกฺขุวตฺตฺถุ

ปวิเวกรสนฺตฺติ อิมํ ฌมฺมทฺเทศนํ
 สตฺถา เวสาลียํ วิหรนฺโต อณฺเฏตฺรํ
 ภิกฺขุํ อารพฺภ กเถสิ.

สตฺถารวํ หิ “ภิกฺขเว อหํ อิตฺถ
 จตฺตฺติ มาเสหิ ปรีนินฺพพายิสฺสามิ”ติ
 วุตฺเต, สตฺถุ สนฺตฺติเก สตฺต
 ภิกฺขุสฺตานิ สนฺตาสํ อापชฺชีสุ.
 ชีณาสวานํ ฌมฺมสํเวโค อุปฺปชฺชิตฺติ.
 ปุณฺณชฺชนา อสฺสุนิ สนฺธาเรตฺถุ
 นาสกฺขีสุ. ภิกฺขุ วคฺควคฺคา หุตฺวา
 “กึ นฺ ฆอ กริสฺสามา”ติ มนฺเตนฺตฺตา
 วิจรนฺตฺติ. อเถโก ติสฺสตฺเถโร นาม
 ภิกฺขุ “สตฺถา กิร จตฺตฺมาสจฺจเยน
 ปรีนินฺพพายิสฺสติ, อหณฺจมฺหิ อวิทฺราโค,
 สตฺถริ ฌรมาเนเยว มยา อรหตฺตํ
 คณฺหิตฺถุ วฏฺฏตี”ติ จตฺตฺสุ อิริยาปเถสุ
 เอกโก ว วิหาสี, ภิกฺขุณฺํ สนฺตฺติเก
 คมณฺํ วา เยน เกนจิ สทฺธิ
 กถาสลฺลาไป วา นตฺถิ. อถ นํ
 ภิกฺขุ เอวมาหฺสุ “อาวฺโส ติสฺส
 กสฺมา เอวํ กโรสี”ติ.

๗. เรื่องภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
 เมืองเวสาลี ทรงปรารภภิกษุรูปใด
 รูปหนึ่ง ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า รส
 อันเกิดจากความเจียบสัจด์ เป็นต้น.

ความพิสดารว่า เมื่อพระศาสดา
 ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย จากวันนี้ไป ๔
 เดือน เราจักปรินิพพาน”, ภิกษุ ๗๐๐
 รูป ในสำนักของพระศาสดา ถึงความ
 สะดุ้งแล้ว. พระชีณาสพทั้งหลาย
 ก็เกิดธรรมสังเวช. พวกที่ยังเป็นปุณฺณชน
 ก็ไม่สามารถกลั้นน้ำตาไว้ได้. ภิกษุ
 ทั้งหมดรวมตัวกันเป็นพวก ๆ เทียว
 ปรึกษากันว่า “พวกเราจักทำอย่างไร
 กันดี”. ลำดับนั้น ภิกษุรูปหนึ่ง
 ชื่อติสสเถระ คิดว่า “ข้าว่า ล่วงไป
 ๔ เดือน พระศาสดาจักปรินิพพาน,
 ก็เรายังมีโรคะ, เมื่อพระศาสดายังทรง
 พระชนม์อยู่นั้นแล เราควรยึดเอาพระ-
 อรหัตให้ไว้” จึงอยู่รูปเดียวเท่านั้น
 ในอิริยาบถทั้ง ๔, ไม่ไปสำนักภิกษุ
 ทั้งหมด ไม่สนทนาปราศรัยกับใคร ๆ.
 ลำดับนั้น ภิกษุทั้งหลายกล่าวกับท่าน

คุณพัชรี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โส เตสํ กถํ น สุกขาติ. เต
 ตํ ปวตฺติ สตฺถุ อารโจะตฺวา
 “ภนฺเต ตุมฺเหสุ ติสฺสตุเถรสุส
 สึเนโห นตฺถิ”ติ. อาหํสุ. สตฺถา
 นํ ปกฺโกสาเปตฺวา “กสฺมา ติสฺส
 เอวรूपํ อกาสิ”ติ. ปุจฺฉิตฺวา เตน
 อตฺตโน อธิปฺปาเย อารโจะเต “สาธุ
 ติสฺสา”ติ. สาธุการํ ทตฺวา “ภิกฺขเว
 มยิ สึเนหา ติสฺสสทิสฺสา ว โหนฺตุ
 กนฺธมาลาทีหิ ปุชฺชํ กโรนฺตปิ เหน
 มํ ปุเชนฺติ, ฐมฺมานุฐมฺมํ ปฏิปชฺช-
 มาณาเยว ปน มํ ปุเชนฺติ”ติ
 วตฺวา อิมํ คาถมาห

๒๐๕. “ปวิเวกรสํ ปิตฺวา
 รสํ อุปฺสมสฺส จ
 นิทฺทโร โหติ นิปฺปาโป
 ฐมฺมปีติรสํ ปิวนฺ”ติ.

อย่างนี้ว่า “ติสสะผู้มีอายุ ทำไมท่าน
 จึงทำอย่างนี้”.

พระเถระนั้น ไม่ฟังคำของภิกษุเหล่านั้น.
 ภิกษุเหล่านั้น กราบทูลความเป็นไปนั้น
 แต่พระศาสดาว่า “พระเจ้าข้า พระ-
 ติสสะเถระ ไม่มีความรักในพระองค์”.
 พระศาสดา รับสั่งให้เรียกท่านเข้า
 มาเฝ้าแล้ว ตรัสถามว่า “ติสสะ ทำไม
 เธอจึงทำเช่นนี้” เมื่อท่านกราบทูล
 ความประสงค์ของตนแล้ว จึงทรง
 ประทานสาธุการว่า “ดีแล้ว ติสสะ”
 ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกภิกษุผู้มี
 ความรักในเรา จงเป็นเช่นติสสะเถิด,
 คนทั้งหลาย แม้ทำการบูชาด้วยระเบียบ
 ของหอมเป็นต้น ก็ไม่ชื่อว่า บูชาเรา,
 แต่เมื่อปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมเท่านั้น
 จึงชื่อว่า บูชาเรา” แล้วจึงตรัสพระ-
 คาถานี้ว่า

๒๐๕. “บุคคลดีมรสอันเกิดจากความเงิบ-
 สงัด และรสแห่งพระนิพพานอัน
 สงบ ดีมรสแห่งความอิจฉาอัน
 เกิดจากธรรม ย่อมเป็นผู้ไม่มี
 ความกระวนกระวาย ไม่มีบาป”.

คุณพัชรี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตตถ ปวีเวกรสนฺติ ปวีเวกโต
 อฺปฺปนฺนรํสํ เอภิกภาวสุขนฺติ อตฺตโถ.
 ปิตฺวาติ ทฺกฺขปฺริณฺณาทีนึ กโรนฺโต
 อารมฺมณโต สจฺฉนึกริยาเวสเนน ปวีตฺวา.
 รํสํ อฺปฺสฺมสฺส จาติ กิลฺลสฺปสฺมสฺส
 นินฺพพานสฺส จ รํสํ ปวีตฺวา.
 นินฺทโร โหตีติ เตน อฺภยรสปานเนน
 ชีณาสโว ภิกฺขุ อพฺภนฺตเร
 รากทรณาทินํ อภาเวเน นินฺทโร
 เจว นินฺปาโป จ โหนฺติ. รํสํ
 ปวีนฺติ นววิธโลกุตฺตรธมฺมวเสเนน
 อฺปฺปนฺนปิตฺรํสํ ปวีนฺโตปิ นินฺทโร
 เจว นินฺปาโป จ โหตีติ.

เทสฺนาวसानเ ติสฺสสฺสเถโร อรหฺตฺตํ
 ปาปฺุณิ. มหาชนสฺสาปิ สาทฺตึกา
 เทสฺนา อโหสีติ.

อณฺเวยตฺตริกฺขุวตฺตฺถุ สตฺตมํ.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า รสอัน
 เกิดจากความเจียบสัจด์ ความว่า รส
 อันเกิดจากความเจียบสงบ อธิบายว่า
 สุขอันเกิดจากความเป็นผู้อยู่เพียงลำพัง.
 คำว่า ต็ม ความว่า เมื่อทำกิจมีการ
 กำหนดรู้ทุกขเป็นต้น ชื่อว่า ต็มแล้ว
 ด้วยอำนาจทำให้แจ้งโดยอารมณ์. คำว่า
 และรสแห่งพระนิพพานอันสงบ ความว่า
 และเต็มรสแห่งพระนิพพานอันเข้าไประงับ
 กิลเลส. คำว่า ย่อมเป็นผู้ไม่มีความ
 กระวนกระวาย ความว่า ภิกษุชื่อว่า
 พระชีณาสพ เพราะเต็มรสทั้ง ๒ นั้น
 ชื่อว่า เป็นผู้ไม่มีความกระวนกระวายและ
 ไม่มีบาป เพราะไม่มีความกระวนกระวาย
 อันเกิดจากราคะเป็นต้น ในภายใน.
 คำว่า เต็มรส ความว่า แม้เมื่อเต็ม
 รสแห่งความอิมใจอันเกิดขึ้นด้วยอำนาจ
 โลกุตตรธรรม ๘ อย่าง ย่อมเป็นผู้ชื่อว่า
 ไม่มีความกระวนกระวาย และไม่มีบาป.

ในเวลาจบเทศนา พระตีสสเถระ
 บรรลุพระอรหัต. เทศนาได้มีประโยชน์
 แม้แก่มหาชนแล.

เรื่องภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่ ๗ จบ.

คุณพัชรี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๘. สกฺกวัตถุ

๒๐๖. สาหุ ทสฺสนมรียานํ
สนฺนิวาโส สทา สุขุ
อทสฺสเนน พาลานํ
นิจฺจเมว สุขี สียา

๒๐๗. พาลสงฺกตจารี หิ
ทิมมทฺธาน โสจติ
ทุกฺโข พาลเอหิ สฺวาโส
อมิตฺเตเนว สพฺพทา
ธีโร ว สุขสฺวาโส
ณฺาตีนํว สมากโม.

(ตสฺมา หิ)

๒๐๘. ธีรณฺจ ปณฺณณฺจ พหุสฺสุตณฺจ
โชรยฺหสฺสํ วตวนฺตมรียํ
ตํ ตาทิสํ สปุปฺริสํ สฺเมธํ
ภเชถ นกฺขตฺตปถํว จนฺทิมมา.

๘. เรื่องทำวสัฏกะ

๒๐๖. การเห็นพระอริยเจ้าทั้งหลาย เป็น
ความดี การอยู่ร่วมกันให้เกิดสุข
ทุกเมื่อ บุคคลพึงเป็นผู้มีความสุข
ได้เป็นนิตย์ โดยแท้ ก็เพราะไม่
เห็นคนพาลทั้งหลาย

๒๐๗. เพราะบุคคล ผู้เกี่ยวข้องกับคนพาล
ย่อมเศร้าโศกสิ้นกาลนาน การอยู่
ร่วมกับคนพาลทั้งหลาย เป็นทุกข์
เสมอไป เหมือนการอยู่ร่วมกับ
ศัตรู ฉะนั้น ส่วนนักปราชญ์
มีการอยู่ร่วมกันเป็นสุข เหมือน
สมาคมแห่งญาติทั้งหลาย ฉะนั้น.

(เพราะเหตุนั้นแล)

๒๐๘. บุคคลควรคบผู้เป็นนักปราชญ์ มี
ปัญญา ผู้สดับฟังมามาก มักเอา-
ธุระ มีวัตร เป็นผู้ประเสริฐ เป็น
สัตบุรุษ มีปัญญาดีเช่นนั้น เหมือน
พระจันทร์คบคลอแสงแห่งดาวฤกษ์
ฉะนั้น.

คุณพัชรี คำนขัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๘. สกุกวตฤ

สาหุ ทสฺสนนฺติ อิมํ ฐมฺมเทสนํ
 สตฺถา เวพฺพคามเก วิหรนฺโต สกุกํ
 อารพฺภ กเถสิ.

ตถาคตสฺส หิ อายุสงฺขาร
 วิสฺสฏฺเฐ, โลหิตปฺปกฺขนฺทิกาพาสฺส
 อฺปฺปนฺนภาวํ ฌตฺวา สกุกโก เทวราชา
 “มยา สตฺถุ สนฺติกํ คนฺตฺวา
 คิลานุปฺภูจฺานํ กาคฺตุํ วฏฺฏตี”ติ
 จินฺเตตฺวา ติกาวตฺตปฺปมาณํ อตฺตภาวํ
 วิชฺหิตฺวา สตฺถารํ อฺปฺสงฺกมิตฺวา
 วนฺทิตฺวา หตฺถเหหิ ปาทะ ปริมฺชฺชิ.
 อถ นํ สตฺถา อาห “โก
 เอโส”ติ. “อหํ ภนฺเต สกุกโก”ติ.
 “กสฺมา อากโตสิ”ติ. “ตฺมุเห คิลาน
 อฺปฺภูจฺหิตฺตุํ ภนฺเต”ติ. “สกุก เทวานํ
 หิ มนุสฺสคนฺโธ โยชนสตโต ปฏฺจาย
 คเล พทฺธกฺุณป์ วีย โหติ, คจฺฉ
 ตฺวํ, อตฺถิ เม คิลานุปฺภูจฺาโก
 ภิกฺขุ”ติ.

๘. เรื่องท้าวสักกะ

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
 เวพฺพคาม ทรงปรารภท้าวสักกะ ตรัส
 พระธรรมเทศานี้ว่า การเห็นพระ-
 อริยเจ้าทั้งหลาย เป็นความดี เป็นต้น.

ความพิสดารว่า ท้าวสักกเทวราช
 ทรงทราบว่าพระอาพาธคือโรคลงแดง
 เกิดขึ้นแก่พระตถาคต เมื่อพระองค์ทรง
 ปลงอายุสังขาร ทรงดำริว่า “เราควร
 ไปสำนักพระศาสดา ทำการพยาบาล
 อากาการประชวร” ละอัฐภาพประมาณ
 ๓ คาวุต เข้าไปเฝ้าพระศาสดา ถวาย
 บังคมแล้ว เอาพระหัตถ์ทั้ง ๒ ข้าง
 นวดพระบาท. ลำดับนั้น พระศาสดา
 ตรัสกับท้าวเธอว่า “นั่นใคร”. ท้าว
 สักกะกราบทูลว่า “ข้าพระองค์ คือ
 ท้าวสักกะ พระเจ้าข้า”. พระศาสดา
 ตรัสถามว่า “ท่านมาทำไม?”.
 ท้าวสักกะ กราบทูลว่า “มาเพื่อ
 พยาบาลพระองค์ ผู้ประชวร พระเจ้า-
 ข้า”. พระศาสดา ตรัสว่า “ท้าวสักกะ
 ก็กลืนมนุษย์ ย่อมปรากฏแก่เทวดา
 ไกลกว่า ๑๐๐ โยชน์ จุจฺจกาศพที่ผูก-

“ภนฺเต อหํ จตุราสีติโยชนสหสฺสมตฺถเก
 จิตฺตํ ตุมฺหากํ สีลคณฺธํ ฌายิตฺวา
 อากโต, อหเมว อุปฺภูจฺหิสฺสามิ”ติ
 สตฺถุ สริริวณฺณชนภาชนํ อณฺณสฺส
 หตฺถเณนาปี ผุสฺสิตฺถํ อทตฺวา สีเสเยว
 จเปตฺวา นีหฺรนฺโต มุขสงฺโกจฺจนมตฺตํปี
 น อกาสิ คณฺธภาชนํ ปฺริหฺรนฺโต
 วย อโหสิ. เอวํ สตฺถาโร ปฏฺิขคฺคิตฺวา
 สตฺถุ ผาสุกกาเลเยว อคมาสิ.

ภิกฺขุ กถํ สมฺภูจาเปสุ “อโห
 สตฺถริ สกฺกสฺส สีเนโห, เอวรูปํ นาม
 ทิพฺพสมฺปตฺติ ปหาเย มุขสงฺโกจฺจนมตฺตํปี
 อทตฺวา คณฺธภาชนํ นีหฺรนฺโต วย
 สตฺถุ สริริวณฺณชนภาชนํ สีเสน
 นีหฺรนฺโต อุปฺภูจฺจนมกาสิ”ติ. สตฺถา
 เตสํ กถํ สุตฺวา “กิ วเทถ
 ภิกฺขเว”ติ; ปุจฺฉิตฺวา “อิทํ นาม
 ภนฺเต”ติ วุตฺเต, “อนจฺฉริยํ ภิกฺขเว,

ไว้ที่คอ, ท่านจงไปเสีย, ภิกษุผู้
 พยายามไขของเรา”.

ท้าวสักกะ กราบทูลว่า “พระเจ้าข้า
 ข้าพระองค์อยู่ไกลตั้ง ๘๔,๐๐๐ โยชน์
 ได้กลิ่นศีลของพระองค์จึงมาแล้ว,
 ข้าพระองค์นี้แหละ จักพยายาม”
 แล้วไม่ให้ผู้อื่นถูกต้องภาชนะพระบังคน
 ของพระศาสดาแม้ด้วยมือ เทินไว้บน
 พระเศียรนำไป ไม่ได้ทรงทำแม้อาการ
 เพียงสยิวพระพักตร์ ได้เป็นจุดจํา
 ภาชนะใส่ของหอมไป ฉะนั้น ท้าวสักกะ
 ทรงดูแลพระศาสดาอย่างนี้แล้ว ในเวลา
 พระศาสดาทรงพระสำราญแล จึงได้
 เสด็จไปแล้ว.

ภิกษุทั้งหลาย สนทนากันว่า
 “น่าสรรเสริญ ท้าวสักกะมีความรักใน
 พระศาสดา พระองค์ทรงละทิพยสมบัติ
 ชื่อเห็นปานนี้ ไม่ทรงทำอาการแม้
 เพียงสยิวพระพักตร์ เอาพระเศียรเทิน
 ภาชนะใส่พระบังคนของพระศาสดาไป
 จุดจําภาชนะใส่ของหอมไป ฉะนั้น ได้
 ทรงทำการพยาบาลแล้ว”. พระศาสดา
 ทรงสดับคำของภิกษุเหล่านั้นแล้ว ตรัสว่า

คุณพัชรี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เอต ยี่ สกโก เทวราชา มยิ
 สินเห่ กโรติ, อัย หิ สกโก
 เทวราชา มํ นิสฺสาย ชรสกุกภาวํ
 วิชหิตฺวา ฌมฺมเทสนํ สุตฺวา โสตาปนฺโน
 หุตฺวา ตรุณสกุกภาวํ ปตฺโต, อหํ
 หิสฺส มรณภยตฺตฺตฺสฺส ปญฺจสิข-
 คนฺธพฺพเทวปฺตฺตํ ปุโรโต กตฺวา
 อาคตกาเล อินฺทสาลคฺุหายํ เทวปริสาย
 มชฺเฌ นิสินฺนสฺส

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอพูดเรื่องอะไร
 กัน” เมื่อภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า
 “เรื่องชื่อนี้ พระเจ้าข้า” ตรัสว่า
 “ภิกษุทั้งหลาย ข้อที่ท้าวสັกกะทำ
 ความรักในเรา ไม่น่าอัศจรรย์เลย,
 เพราะท้าวสັกกะเทวราชนี้ ฟังพระธรรม-
 เทศนาแล้ว เป็นพระโสดาบัน ละความ
 เป็นท้าวสັกกะแก่ กลายเป็นท้าวสັกกะ-
 หนุ่ม ก็เพราะอาศัยเรา, แท้จริง เมื่อ
 ท้าวสັกกะนั้น ประทับนั่งท่ามกลาง
 เทวบริษัทในถ้ำอินทสาละ ในเวลาที่
 พระองค์ถูกภัยคือความตายคุกคาม ทรง
 ให้คนธรรพ์เทวบุตรชื่อปัญจสิขะ เดิน
 นำหน้ามาแล้ว เราจึงกล่าวว่า

“ปุจฺจ วาสว มํ ปญฺหํ
 ยงฺกิญฺจิ มนฺสิจฺจสิ
 ตสฺส ตสฺเสว ปญฺหสฺส
 อหํ อนฺตํ กโรมิ เต”ติ

“ท่านท้าววาสวะ ท่านจงถาม
 ปัญหากะเรา เราทำที่สุดแห่ง
 ปัญหา ซึ่งท่านปรารถนาไว้ในใจ
 ของท่านได้แน่นอน”

วตฺวา ตสฺส กงฺขํ วิโนเทนฺโต
 ฌมฺมํ เทเสสิ, เทสนาวसानเ
 จุทฺทสนฺนํ ปาณโกฏฺฐิํ ฌมฺมาภิสฺมโย
 อโหสิ, สกโกปิ ยถานิสินฺโน ว
 โสตาปตฺติผลํ ปตฺวา ตรุณสกโก

เมื่อจะบรรเทาความสงสัยของท้าวสັกกะ
 นั้น จึงแสดงธรรมแล้ว, ในเวลาจบ
 เทศนา สัตว์ ๑๔ โกฏิ ได้ตรัสรู้ธรรม,
 ถึงท้าวสັกกะประทับนั่งตามเดิมนั้นแล
 บรรลุโสดาปัตติผล กลายเป็นท้าวสັกกะ

คุณพัชรี คำน้อยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ชาโต, เอวมสุสาห์ พหุปกาโร, ตสฺส
มยิ สินเนโห นาม อนจฺจริโย, ภิกฺขเว
อริยานํ หิ ทสฺสนํปี สุขํ, เตหิ
สทฺธิ เอภฺภูจาเน สนนฺนิวาโสปี สุขो,
พาลेहि ปน สพฺพเมตํ ทฺกฺขนฺ”ติ
วตฺวา อีมา คากา อภาสิ

๒๐๖. “สาหุ ทสฺสนมริยานํ
 สนฺนิวาโส สทา สุขो
 อทสฺสเนน พาลานํ
 นิจฺจเมว สุขี สียา.

๒๐๗. พาลสงฺกตจาริ หิ
 ทิมมทฺธาน โสจติ
 ทฺกฺโข พาลेहि สํวาโส
 อมิตฺเตเนว สพฺพทา
 ธโร จ สุขสํวาโส
 ณาดินํ ว สมากโม.

(ตสฺมา หิ)

หนุ่มแล้ว, เราเป็นผู้มีอุปการะมากแก่
ท้าวสักกะนั้น ด้วยอาการอย่างนี้ ชื่อว่า
ความรักในเราของท้าวสักกะนั้น จึง
ไม่น่าอัศจรรย์เลย, ภิกษุทั้งหลาย
การเห็นพระอริยะเจ้าทั้งหลายก็ดี การ
อยู่ร่วมกับท่านเหล่านั้น ในที่เดียวกันก็ดี
เป็นสุข แต่กิจทั้งปวงนั้น ด้วยพวก
คนพาลเป็นทุกข์ทั้งนั้น” แล้วจึงตรัส
พระคาถาเหล่านี้ว่า

๒๐๖. “การเห็นพระอริยะเจ้าทั้งหลายเป็น
ความดี การอยู่ร่วมกัน ให้เกิดสุข
ทุกเมื่อ บุคคลพึงเป็นผู้มีความสุข
ได้เป็นนิตยโดยแท้ ก็เพราะไม่เห็น
คนพาลทั้งหลาย.

๒๐๗. เพราะบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับคนพาล
ย่อมเศร้าโศกสิ้นกาลนาน การ
อยู่ร่วมกับคนพาลทั้งหลาย เป็น
ทุกข์เสมอไป เหมือนการอยู่ร่วม
กับศัตรู ฉะนั้น ส่วนนักปราชญ์
มีการอยู่ร่วมกันเป็นสุข เหมือน
สมาคมแห่งญาติทั้งหลาย ฉะนั้น.

(เพราะเหตุนี้แล)

คุณพัชรี คำนชยวิจิตร
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๒๐๘. ธีรณฺจ ปณฺณณฺจ พหุสฺสตุณฺจ
 ทรอยฺหสิลฺลํ วตวนฺตมริยํ
 ตํ ตาทิสํ สปุปฺริสํ สุเมธํ
 ภเชถ นกฺขตตปถํ จนฺทิมมา”ติ.

๒๐๘. บุคคลควรคบผู้เป็นนักปราชญ์ มี
 ปัญญา ผู้สดับฟังมามาก มักเอา
 ธุระ มีวัตร เป็นผู้ประเสริฐ
 เป็นสัตบุรุษ มีปัญญาดีเช่นนั้น
 เหมือนพระจันทร์ คบคล่องแห่ง
 ดาวฤกษ์ ฉะนั้น”.

ตตถ สาหุติ สุนฺทรํ ภาทฺทกํ.
 สนฺนิวาโสติ น เกวลํ เตสํ
 ทสฺสนเมว, เตหิ ปน สทฺธิ
 เอกกฺุจาเน นิสิตฺนาทิกภาโวปิ เตสํ
 วตตปฏิวตฺตํ กาทํ ลภนภาโวปิ
 สาธุเยว. พาสสงฺกตจาริ หีติ โย หิ
 พาเลน सहจารि. ทิมมทฺธานนฺติ โส
 พาสสหาเยน “เอหิ, สนฺธิจฺเจทาทีนํ
 กโรมา”ติ วุจฺจมาโน เตน สทฺธิ
 เอกจฺจนฺโท หุตฺวา ตานํ กโรนฺโต
 หตฺถจฺเจทาทีนํ ปตฺวา ทิมมทฺธานํ
 โสจฺติ. สพฺพทาติ ยถา อสิหตฺถเณ
 วา อมิตฺเตน อาสิวิสาทีหิ วา
 สทฺธิเมกโต วาโส นาม นิจฺจํ
 ทุกฺโข, ตเถว พาเลหิ สทฺธินฺติ
 อตฺถ. ธีโร จ สุขสฺวาโสติ. เอตฺถ
 สุขฺโย สฺวาโส เอเตนาติ สุขสฺวาโส.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เป็น
 ความดี ความว่า เป็นความงาม คือ
 ความเจริญ. คำว่า การอยู่ร่วม
 ความว่า ไม่ใช่การเห็นพระอริยเจ้า
 เหล่านั้นอย่างเดียว, แต่ภาวะ มีการนั่ง
 เป็นต้น ในที่เดียวกันกับท่านเหล่านั้น
 กิติ ภาวะคือการได้ทำวัตรปฏิวัตรแก่ท่าน
 เหล่านั้นกิติ เป็นความดีโดยแท้. คำว่า
 ผู้เที่ยวคบคนพาล ความว่า เพราะผู้ใด
 เที่ยวร่วมกับคนพาล. คำว่า สิ้นกาลนาน
 ความว่า บุคคลนั้น ถูกสหายผู้เป็นพาล
 ชักชวนว่า “ท่านมาเถิด, พวกเราจะ
 ทำกรรมมีการดัดที่ต่อเป็นต้น” เป็นผู้
 มีความพอใจเป็นอันเดียวกันกับสหายนั้น
 ทำกรรมเหล่านั้นอยู่ ต้องโทษมีการดัด
 มือเป็นต้น ย่อมเศร้าโศกสิ้นกาลนาน.
 คำว่า เสมอไป ความว่า ชื่อว่า

คุณพัชรี คำนชยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธรรมมบท.ป-ท.๖-๒๐

ปณฺฑิตฺเตน สทฺธิ อิกฺกฏจาเน สํวาโส
 สุขฺโขติ อตฺตโก. กถํ ฅาตีนํว
 สมากโมติ ยถา ปิยฅาตีนญฺจ
 สมากโม สุขฺ, เอวํ สุขฺโขติ.

การอยู่ร่วมกันกับศัตรูผู้มีดาบในมือ หรือ
 สัตว์ร้ายมีงูพิษเป็นต้น เป็นทุกข์ตลอดกาล
 เป็นนิตยฺ ฅันใด, การอยู่ร่วมกับคนพาล
 ก็ฉนั้นนั้นเหมือนกัน. ในคําวา ส่วน
 นักปราชญ์มีการอยู่ร่วมกันเป็นสุขนี้ มี
 วิเคราะห์ว่า ชื่อว่ามีการอยู่ร่วมกัน
 เป็นสุข เพราะอรรถวา การอยู่ร่วมกัน
 กับนักปราชญ์นั้น เป็นสุข. อธิบายวา
 การอยู่ร่วมในที่เดียวกันกับบัณฑิต เป็น
 สุข. ถาว่า การอยู่ร่วมกับนักปราชญ์
 เป็นสุขอย่างไร. ตอบวา เหมือนสมาคม
 แห่งญาติทั้งหลาย ฉะนั้น อธิบายวา
 ก็การอยู่ร่วมกันกับนักปราชญ์เป็นสุข
 เหมือนสมาคมแห่งญาติผู้เป็นที่รักทั้งหลาย
 เป็นสุข ฉะนั้น.

ตสฺมาติ ยสฺมา พาลเณ สทฺธิ
 สํวาโส. ทุกฺโข, ปณฺฑิตฺเตน สทฺธิ
 สุขฺ, ตสฺมา หิ ธิติสมฺปนฺนํ ธิรณฺจ
 โลกียโลกุตฺตรปณฺญาสมฺปนฺนํ. ปณฺณญฺจ
 วาคามาทิคมนสมฺปนฺนํ พหุสฺสุตฺตญฺจ
 อรหตฺตปาปนสงฺฆาตาย ฐรวหนสีลตาย
 ฐรยฺหสีลํ สีลวเตน เจว ฐตฺตงฺควเตน
 จ. วตวณฺตํ กิเลเสหิ อารกตาย

คําวา เพราะฉะนั้น ความวา
 เพราะการอยู่ร่วมกับคนพาล เป็นทุกข์,
 การอยู่ร่วมกับบัณฑิต เป็นสุข ฉะนั้นแล
 บุคคลพึงคบ คือเข้าไปนั่งใกล้ผู้ชื่อว่า
 เป็นนักปราชญ์ ซึ่งถึงพร้อมด้วยปัญญา
 อันมั่งคั่ง ผู้ชื่อว่า มีปัญญา ซึ่งถึงพร้อม
 ด้วยปัญญาอันเป็นโลกียะและโลกุตระ
 ผู้ชื่อว่า สดับฟังมามาก ซึ่งถึงพร้อมด้วย

คุณพัชรี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๑๖. ปิยวคฺค

๑. ตโยปพฺพชิตวตฺถุ

๒๐๙. อโยเค ยฺยชมตฺตานํ
โยคสมิณฺจ อโยชนํ
อตถํ หิตฺวา ปิยคฺคาหิ
ปิเหตตฺตานุโยคินํ

๒๑๐. มา ปิเยหิ สมากณฺฐิ
อปฺปิเยหิ กุทาจนํ
ปิยานํ อทฺสสนํ ทุกฺขํ
อปฺปิยานณฺจ ทฺสสนํ

๒๑๑. ตสฺมา ปิยํ น กยิราถ
ปิยาปาโย หิ ปาปโก
คณฺธา เตสํ น วิชฺชนฺติ
เยสํ นตฺถิ ปิยาปิยํ.

๑๖. ปิยวรรค

๑. เรื่องบรรพชิต ๓ รูป

๒๐๙. บุคคลประกอบตนไว้ในสิ่งอันไม่ควรประกอบ และไม่ประกอบไว้ในสิ่งอันควรประกอบ ละประโยชน์เสียแล้ว ถือเอาอารมณ์อันเป็นที่รัก ย่อมทะเยอทะยานต่อคนผู้ตามประกอบตน

๒๑๐. บุคคลอย่าคบหาสัตว์หรือสังฆารอันเป็นที่รัก (และ)อันไม่เป็นที่รักในกาลไหน ๆ (เพราะว่า) การไม่เห็นสัตว์หรือสังฆารอันเป็นที่รักเป็นทุกข์ และการเห็นสัตว์หรือสังฆารอันไม่เป็นที่รัก ก็เป็นทุกข์เช่นกัน

๒๑๑. เพราะฉะนั้น บุคคลไม่ควรทำสัตว์หรือสังฆารให้เป็นที่รัก เพราะความพลัดพรากจากสัตว์ หรือสังฆารอันเป็นที่รัก เป็นการตำทราวม กิเลสเครื่องร้อยรัด ย่อมไม่มีแก่เหล่าชน ผู้ไม่มีอารมณ์เป็นที่รักและไม่เป็นที่รัก.

คุณพัชรี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๑๖. ปิยวคฺควณฺณา

๑. ตโยปพฺพชิตวตฺถุ

อโยเค ยฺยชมตฺตานนฺติ อิมํ
 ฐมฺมเทสนํ สตฺถา เขตวเน วิหรนฺโต
 ตโย ปพฺพชิต อารพฺภ กเถสิ.

สาวตฺถิยํ กิร เอกสฺมี กุเล
 มาตาปิตูนํ เอกปฺตฺตโก ว อโหสิ
 ปโย มนาโป. โส เอกทิวสํ เคเห
 นิมนฺติตานํ ภิกฺขุณฺ อนุโมทนํ
 กโรนฺตานํ ฐมฺมกถํ สุตฺวา ปพฺพชิตุ-
 กาโม หุตฺวา มาตาปิตโร ปพฺพชชฺ
 ยาจิ. เต นานุชานีสฺ. อถสฺเสตทโหสิ
 “อหํ มาตาปิตูนํ อปฺสฺสนฺตานํเยว,
 พฺหิ คนฺตฺวา ปพฺพชิสฺสามิ”ติ. อถสฺส
 ปิตา พฺหิ นิภฺขมฺนฺโต “อิมํ
 รกฺขเยยฺยาสี”ติ มาตริ ปฏฺิจฺฉาเปสิ.
 มาตา พฺหิ นิภฺขมฺนฺตี ปิตริ
 ปฏฺิจฺฉาเปสิ.

๑๖. พรณนาปิยวรก

๑. เรื่องบรรพชิต ๓ รูป

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
 พระเชตวัน ทรงปรารภบรรพชิต ๓ รูป
 ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า บุคคล
 ประกอบตน ในสิ่งอันไม่ควรประกอบ
 เป็นต้น.

ดังได้สดับมา ในเมืองสาวตถิ
 มารดาบิดาในตระกูลหนึ่ง ได้มีบุตรน้อย
 คนเดียวเท่านั้น เป็นที่รัก เป็นที่ชบใจ.
 วันหนึ่ง บุตรน้อยนั้นฟังธรรมกถาของ
 เหล่าภิกษุที่ถูกนิมนต์มาในเรือน กระทำ
 अनुโมทนาอยู่ ต้องการจะบวช จึงขอบวช
 กะมารดาบิดา. มารดาและบิดาเหล่านั้น
 ไม่อนุญาติ. ลำดับนั้น เขาได้มีความคิด
 นี้ว่า “เมื่อมารดาบิดา ไม่เห็นนั้นแล,
 เราจักออกไปข้างนอกแล้วบวช”. ต่อมา
 บิดาของเขาเมื่อจะออกไปข้างนอก จึง
 มอบหมายกะมารดาว่า “เธอพึงรักษา
 บุตรน้อยนี้”. มารดาเมื่อออกไปข้างนอก
 ก็มอบหมาย (บุตร) กะบิดาไว้.

คุณพัชรี คำนชัยวิจิตร
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อดสฺส เอกทิวสํ ปิตริ พหิ คเต,
 มาตา “ปุตฺตํ รกฺขิสฺสามิ”ติ เอกํ
 ทวารพาหํ นิสฺสาย เอกํ ปาเทหิ
 อุปฺปิเพตฺวา ฉมายํ นิสินฺหา สุตฺตํ
 กนฺตติ. โส “อิมํ วณฺเจตฺวา
 คมฺิสฺสามิ”ติ จินฺเตตฺวา “อมฺม โธกํ
 ตาว อเปหิ, สรฺีรวลณฺชํ กริสฺสามิ”ติ
 วตฺวา ตาย ปาเท สมฺมิณฺชิตฺ,
 นิกฺขมิตฺวา เวเคน วิหารํ กนฺตฺวา
 ภิกฺขุ อุปสงฺกมิตฺวา “ปพฺพาเชต มํ
 ภนฺเต”ติ ยาจิตฺวา เตสํ สนฺติเก
 ปพฺพชฺิ.

อดสฺส ปิตา อากนฺตฺวา มาตฺรํ
 ปุจฺฉิ “กหํ เม ปุตฺโต”ติ. “สามิ
 อิทานิ อิมสฺมี ปเทเส อโหสิ”ติ.
 โส “กหํ นุ โข เม ปุตฺโต”ติ
 โอลเณโต ตํ อทิสฺวา “วิหารํ
 คโต ภวิสฺสตี”ติ วิหารํ กนฺตฺวา
 ปุตฺตํ ปพฺพชิตํ ทิสฺวา กนฺทิตฺวา
 โรทิตฺวา “ตาด กิ มํ นาเสสิ”ติ
 วตฺวา “มม ปุตฺเต ปพฺพชิตฺ, อหํ
 อิทานิ เกहे กิ กริสฺสามิ”ติ สยฺปิ

ภายหลังวันหนึ่ง เมื่อบิดาของเขาไป
 ภายนอก, มารดาคิดว่า “เราจัก
 รักษาบุตร” พิงบานประตูข้างหนึ่ง
 ข้างหนึ่งเอาเท้าทั้ง ๒ ยันไว้ นั่ง ณ
 พื้นดิน กรอด้ายอยู่. เขาคิดว่า “เรา
 จักลงมารดานี้แล้วไป”ดังนี้ จึงกล่าว
 ว่า “คุณแม่ หลีกฉันหน่อยหนึ่งเกิด
 ฉันจักถ่ายอุจจาระ” เมื่อมารดานั้น
 หดเท้าแล้ว ก็ออกไปสู่วิหารโดยเร็ว
 เข้าไปหาภิกษุทั้งหลาย อ้อนวอนว่า
 “ท่านผู้เจริญ ขอท่านทั้งหลายบวชให้
 ผมเกิด” ดังนี้ บวชในสำนักภิกษุเหล่านั้น.

ลำดับนั้น บิดาของเขามาแล้ว
 ถามมารดาว่า “ลูกชายของเราไปไหน”.
 มารดาตอบว่า “นาย เมื่อก็ เขาอยู่ที่นี้”.
 บิดานั้นคิดว่า “ลูกชายเราอยู่ที่ไหนหนอ”
 แลดูไม่พบบุตรชายนั้น สงสัยว่า
 “ลูกชายคงจักไปสู่วิหาร” จึงรีบไป
 สู่วิหาร พบลูกชายบวชแล้ว
 คร่ำครวญ ร้องไห้ พูดยว่า “พ่อ เพราะ
 เหตุไร เจ้าจึงทำให้เราฉิบหาย” ดังนี้
 คิดว่า “เมื่อลูกชายของเราบวชเสียแล้ว,

คุณพัชรี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ภิกษุหนึ่ง สนฺติกเก ปพฺพชฺช.

อถสฺส มาตาปี “กึ นฺ โข เม
 ปุตุโต จ ปติ จ จิรายนฺตฺติ, กจฺจ
 วิหารํ คนฺตฺวา ปพฺพชิตา”ติ เต
 โอลเณนฺตฺติ วิหารํ คนฺตฺวา อุภปิ
 ปพฺพชิตเต ทิสฺวา “อเมสํ ปพฺพชิตกาเล
 มม เคะเหเน โโก อตุโถ”ติ สยฺปิ
 ภิกษุญฺหุปฺสฺสยํ คนฺตฺวา ปพฺพชฺช. เต
 ปพฺพชิตาปี วินา ภวิตฺตํ น
 สกฺโกนฺตฺติ, เต วิหาเรปี ภิกษุญฺหุปฺสฺสเยปี
 เอกโต ว นิสฺสิตฺตฺวา สลฺลเปนฺตฺตา
 ทิวสํ วิตฺตินาเมนฺตฺติ. เตเน ภิกษุปี
 ภิกษุญฺโหปี อุพฺพาพฺพา โหนฺตฺติ.

อถกทิวสํ ภิกษุ เตสํ ตํ
 กิริยํ สตุฏฺฐ อารุเจสฺสุ. สตุฏฺฐา เต
 ปกฺโกสาเปตฺตฺวา “สจฺจํ กิร ตฺมุเห
 เอวํ กโรถา”ติ ปุจฺจิตฺตฺวา “สจฺจนฺ”ติ
 วุตฺเต, “กสฺมา เอวํ กโรถ, น
 หิ เอส ปพฺพชิตานํ โยโค”ติ.
 “ภนฺเต วินา ภวิตฺตํ น สกฺโกมา”ติ.

บัดนี้ เราจักทำอะไรในเรือน” แมตตนเอง
 ก็บวช ณ สำนักของภิกษุทั้งหลาย.

ครั้งนั้น แม่มารดาของเขา คิดว่า
 “เพราะเหตุไรหนอ ลูกชายและผัวของ
 เรา จึงชักช้า, พวกเขาจะไปยังพระ-
 วิหารบวชเสียแล้ว” ดังนี้ มองดูพวกเขา
 ไปสู่พระวิหาร เห็นคนทั้ง ๒ บวชเสียแล้ว
 จึงคิดว่า “ในเวลาที่ชนเหล่านี้บวชแล้ว
 เรือนของเรา จะมีประโยชน์อะไร” ดังนี้
 แล้ว ตนเองก็ไปสู่นักนางภิกษุณี
 บวชแล้ว. ชนทั้ง ๓ เหล่านั้น แม้บวชแล้ว
 ก็ไม่สามารถจะแยกกันได้, พวกเขา นั่ง
 สนทนาร่วมกันปล่อยให้วันล่วงไป ใน
 พระวิหารบ้าง ในสำนักนางภิกษุณีบ้าง.
 เหตุนั้น ทั้งพวกภิกษุ ทั้งพวกภิกษุณี
 จึงถูกรบกวน.

ครั้งนั้น ณ วันหนึ่ง เหล่าภิกษุ
 กราบทูลกิริยานั้นของชนเหล่านั้น แต่
 พระศาสดา. พระศาสดารับสั่งให้เรียก
 ชนเหล่านั้นมา ตรัสถามว่า “ทราบว่
 พวกเขากระทำอย่างนี้จริงหรือ” เมื่อ
 พวกเขากราบทูลว่า “จริง พระเจ้าข้า”,
 ดังนี้ จึงตรัสว่า “เพราะเหตุไร พวกเขา

คุณพัชรี ด้านซ้ายจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“ปพฺพชิตกาลโต ปฏฺจาย เอว
 กรณํ นาม น ยุตฺตํ, ปิยานํ หิ
 อทสฺสนํ อปฺปิยานญจ ทสฺสนํ
 ทุกฺขเมว, ตสฺมา สตุเตสุ เจว
 สงฺขาราเรสุ จ กิณฺจิ ปิยํ วา
 อปฺปิยํ วา กาคฺตุํ น วฏฺฏตี”ติ
 วตฺวา อีมา คาทา อภาสิ

๒๐๙. “อโยเค ยฺยชฺมตฺตานํ
 โยคสฺมิณฺจ อโยชนํ
 อตฺถํ หิตฺวา ปิยคฺคาหิ
 ปิเหตฺตฺตานุโยคินํ.

๒๑๐. มา ปิเยหิ สมากณฺธิ
 อปฺปิเยหิ กุทาจนํ
 ปิยานํ อทสฺสนํ ทุกฺขํ

จึงทำเช่นนี้, เพราะว่า นั่นไม่ใช่
 ความเพียรของพวกบรรพชิต”. ชนทั้ง ๓
 กราบทูลว่า “พระเจ้าข้า พวกข้าพระองค์
 ไม่อาจจะแยกจากกันได้” ดังนี้.

พระศาสดาตรัสว่า “ชื่อการทำอย่างนี้
 ไม่ควร จำเดิมแต่กาลแห่งพวกเชอบวช
 แล้ว, เพราะการไม่เห็นสัตว์และสังขาร
 อันเป็นที่รัก และการเห็นสัตว์และสังขาร
 ไม่เป็นที่รัก เป็นทุกข์ทั้งนั้น, เหตุนั้น
 การทำบรรดาสัตว์ และสังขาร อย่างใด
 อย่างหนึ่ง ให้เป็นที่รักหรือไม่ให้เป็นที่รัก
 ย่อมไม่ควร” ดังนี้แล้ว ได้ทรงภาษิต
 พระคาถาเหล่านี้ว่า

๒๐๙. “บุคคลประกอบตนไว้ ในสิ่งอันไม่
 ควรประกอบ และไม่ประกอบไว้
 ในสิ่งอันควรประกอบ ละประ-
 โยชน์เสียแล้ว ถือเอาอารมณ์อัน
 เป็นที่รัก ย่อมทะเยอทะยานต่อคน
 ผู้ตามประกอบตน.

๒๑๐. บุคคล. อย่าคบหาสัตว์หรือสังขาร
 อันเป็นที่รัก(และ) อันไม่เป็นที่รัก
 ในกาลไหน ๆ (เพราะว่า) การ

อปปิยานญจ ทสฺสนํ.

ไม่เห็นสัตว์หรือสังขาร อันเป็นที่รัก เป็นทุกข์ และการเห็นสัตว์หรือสังขารอันไม่เป็นที่รัก ก็ เป็นทุกข์เช่นกัน.

๒๑๑. ตสฺมา ปิยํ น กยิราถ
 ปิยาปาโย หิ ปาปโก
 คณฺธา เตสํ น วิชฺชนฺติ
 เยสํ นตฺถิ ปิยาปิยนฺ”ติ.

๒๑๑. เพราะฉะนั้น บุคคลไม่ควรทำสัตว์หรือสังขารให้เป็นที่รัก เพราะความพลัดพรากจากสัตว์หรือสังขารอันเป็นที่รัก เป็นการตำหนาม กิเลสเครื่องร้อยรัด ย่อมไม่มีแก่เหล่าชน ผู้ไม่มีอารมณ์เป็นที่รัก และไม่เป็นที่รัก”.

ตตฺถ อโยเคติ อยฺยชิตฺตพฺเพ
อโยนิโสมนสิกาเร, เวสียาโคจราภิ-
เภทสฺส หิ ฉพฺพิชฺสฺส อโคจรสฺส
เสวณํ อิธ อโยนิโสมนสิกาโร นาม.
ตสฺมี อโยนิโสมนสิกาเร อตฺตानํ
ยฺยชนฺโตติ อตฺโถ. โยคสฺมินฺติ
ตพฺพิปริเต จ โยนิโสมนสิกาเร
อโยเชนฺโต. อตฺถํ หิตฺวาติ
ปพฺพชิตกาลโต ปฏฺจาย อธิสึลาภิ-
สิกฺขาทตฺถํ อตฺโถ นาม, ตํ อตฺถํ
หิตฺวา. ปิยคฺคาหิตี ปณฺจกามคฺคณ-

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ในสิ่งอันไม่ควรประกอบ ดังนี้ ได้แก่ ในสิ่งอันไม่ควรประกอบ คือในการกระทำไว้ในใจโดยอุบายอันไม่แยบคาย, อธิบายว่า ก็ การเสพอโคจร ๖ อย่าง ต่างโดยอโคจรมือโคจรคือหญิงแพศยาเป็นต้นชื่อว่า การทำไว้ในใจโดยอุบายอันไม่แยบคาย ในที่นี้. บุคคลประกอบอยู่ซึ่งตนในการทำไว้ในใจโดยอุบายอันไม่แยบคายนั้น. บทว่า ในสิ่งอันควรประกอบ ความว่า ไม่ควรประกอบตน

คุณพัชรี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สงฺขาทํ ปิยเมว กณฺหนฺโต.

ในการกระทำไว้ในใจโดยอุบายอันแยบ-
 คาย ซึ่งตรงกันข้ามกับการกระทำไว้
 ในใจโดยอุบายอันไม่แยบคายนั้น. คำว่า
ละประโยชน์เสียแล้ว ความว่า สิกขา ๓
 มือนิสิตสิกขาเป็นต้น จำเดิมแต่กาลที่ตน
 บวชแล้ว ชื่อว่า ประโยชน์, ละประโยชน์
 นั้นเสีย. คำว่า **ถือเอาอารมณ์อันเป็นที่รัก**
 ได้แก่ ถือเอาอารมณ์อันเป็นที่รัก
 เท่านั้น กล่าวคือ กามคุณ ๕.

ปีເຫດຕຸຕານຸໂຍຕິນນຸຕິ ຕາຍ ປຼືປັດຕິຍາ
 ສາສນໂຕ ຈຸໂຕ ຄິດິກາວໍ ປຕຸວາ
 ປຈຸຈາ, ເຍ ອຕຸຕານຸໂຍຄໍ ອນຸຍຸຸຸໝຸໝຸຕາ
 ສິລາທິນີ ສມປາເຫຕຸວາ ເຫວມນຸສຸສານໍ
 ສນຸຕິກາ ສກຸກາຣໍ ລມນຸຕິ, ເຕສໍ
 ປີເຫຕີ “ອໂ ວຕ ອຳປີ ເວາຣູໂປ
 ອສຸສນຸ”ຕິ ອິຈຸຈຸຕິຕິ ອຕຸໂຕ.

คำว่า ทะเยอทะยานต่อชนผู้ประกอบตน
 ความว่า บุคคลเคลื่อนจากศาสนา
 ด้วยการปฏิบัตินั้น ถึงความเป็นคฤหัสถ์
 แล้ว ภายหลัง ย่อมทะเยอทะยาน
 ต่อเหล่าชนผู้ตามประกอบตน ยังคุณมี
 ศีลเป็นต้น ให้ถึงพร้อม ได้สักการะจาก
 สำนักของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย คือ
 ย่อมปรารถนาว่า “โอหนอ แม้เราก็ก
 พึ่งเป็นเช่นนี้”.

มา ปิเยหิติ ปิเยहि สตุเตहि
 วา สงฺขारेहि वा गुहाजन्
 ऐकगुणन्पि न समाकज्जेय्य तदा
 अप्पियेहि. गीकारणा. पियानं हि
 विद्येकवसेन अत्तसुसन् अप्पियानज्ज

คำว่า อย่าคบหากับสัตว์หรือสังขาร
 อันเป็นที่รัก ความว่า บุคคลไม่ควร
 คบหากับสัตว์หรือสังขาร อันเป็นที่รัก
 ในกาลไหน ๆ คือ แม้ชั่วขณะหนึ่ง
 สำหรับสัตว์หรือสังขาร อันไม่เป็นที่รัก

คุณพัชรี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ทสฺสนํ นาม ทุกฺขํ. ตสฺมาติ ยสฺมา
อิทํ อุภยํปี ทุกฺขํ ตสฺมา กณฺจ
สตุตํ วา สงฺขารํ วา ปิยํ นาม น
กรายย.

ก็เช่นกัน. ถามว่า เพราะเหตุไร ?
แก้ว่า เพราะการไม่เห็นสัตว์หรือ
สังขารอันเป็นที่รัก ด้วยอำนาจการ
พลัดพราก และการเห็นสัตว์หรือ
สังขารอันไม่เป็นที่รัก ด้วยอำนาจการ
เข้าไปใกล้ เป็นทุกฺขํ. คำว่า เพราะ
เหตุนี้ ความว่า เพราะการเห็นและ
ไม่เห็นทั้ง ๒ อย่างนี้ เป็นทุกฺขํ ฉะนั้น
บุคคล ไม่พึงทำสัตว์ หรือสังขารอะไร ๆ
ชื่อให้เป็นที่รัก.

ปิยาปาโยติ ปิเยหิ อปาโย วิโยโค.
ปาปโกติ ลามโก. คนฺธา เตสํ
น วิชฺชนุตฺติติ เยสํ ปิยํ นตฺถิ,
เตสํ อภิชฺฌมา กายคนฺโถ ปหฺยติ,
เยสํ อปฺปิยํ นตฺถิ, เตสํ พฺยาปาโท
กายคนฺโถ ปหฺยติ. เตสํ ปน ทฺวิสฺสุ
ปหฺเณสฺสุ เสสคนฺถาปิ ปหฺเณา นาม
โหนติ. ตสฺมา ปิยํ วา อปฺปิยํ
วา น กาทพฺพนฺตติ อตฺถโถ.

ความไปปราศ คือความพลัดพราก
จากสัตว์ หรือสังขารอันเป็นที่รัก ชื่อว่า
ความพลัดพรากจากสัตว์หรือสังขาร
อันเป็นที่รัก. คำว่า ตําทราม ได้แก่
ลามก. คำว่า กิเลสเครื่องร้อยรัด ย่อม
ไม่มีแก่ชนทั้งหลายเหล่านั้น ความว่า
ชนเหล่าใด ไม่มีอารมณ์อันเป็นที่รัก,
ชนเหล่านั้น ย่อมละกิเลสเครื่องร้อยรัด
ทางกายคืออภิชฌาได้, ชนเหล่าใด
ไม่มีอารมณ์อันไม่เป็นที่รัก, ชนเหล่านั้น
ย่อมละกิเลสเครื่องร้อยรัดทางกาย คือ
พยาบาทได้. ก็เมื่อละทั้ง ๒ อย่างนั้น
ได้แล้ว ก็ชื่อว่า เป็นอันละกิเลสเครื่อง

คุณพัชรี คำนชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ร้อยรัดที่เหลือได้เช่นกัน. ฉะนั้น บุคคล
ไม่ควรทำอารมณ์ ให้เป็นที่รัก หรือไม่
เป็นที่รัก.

เทสนาวसानะ พหุ โสตาปัตติ-
ผลาทินี ปาปุณีสสุ เต ปน
ตโย ชนา “มยิ วินา ภวิตุ น
สกุโกมา”ติ วิพภมิตวา เกหเมว
อคมัสสูติ.

ตโยปพพิชิตาตุฏฐ ปจรม.

ในเวลาจบลงแห่งเทศนา ชนเป็น
อันมากบรรลุโสตาปัตติผลเป็นต้น. ส่วน
ชน ๓ คนเหล่านั้น คิดว่า “พวกเรา
ไม่อาจจะแยกกันอยู่ได้” จึงพากันสึก
กลับไปเรือนตามเดิม ดังนี้แล.

เรื่องบรรพชิต ๓ รูปที่ ๑ จบ.

๒. อลฺยตรกฺกมฺพิกวตฺถุ

๒๑๒. ปิยโต ชายเต โสโก
 ปิยโต ชายเต ภยํ
 ปิยโต วิปฺปมุตฺตสฺส
 นตฺถิ โสโก กุโต ภยํ.

๒. เรื่องกุกฺกมฺพิกนใดคนหนึ่ง

๒๑๒. ความโศก เกิดจากของอันเป็นที่รัก
 ภยํเกิดจากของอันเป็นที่รัก เมื่อ
 บุคคลเปลื้องจากของอันเป็นที่รักได้
 ความโศกจะไม่มี ภยํจะมีมา
 จากไหน.

๒. อณฺณตรกุกฺกมุพิกวตฺตุ

ปิยโต ชายเตติ อิมํ ธมฺมเทสนํ
 สตุฏฺทา เขตวเน วิหรนฺโต อณฺณตรํ
 กุกฺกมุพิกํ อารพฺภ กถเอสิ.

โส หิ อตฺตโน ปุตฺเต กาลกเต,
 ปุตฺตโสกาภิกฺขโต อาพาหนํ คนฺตฺวา
 โรทติ ปุตฺตโสเก สนฺธาเรตุํ น
 สกฺโกติ. สตุฏฺทา ปจฺจฺสุกฺกาเล โลกํ
 โวลเณนฺโต ตสฺส โสตาปตฺติมคฺคสฺส
 อุนิสฺสยํ ทิสฺวา ปิณฺฑปาทปุ-
 ปฺปิกฺกนฺโต เอกํ ปจฺจฺจาสมณํ คเหตฺวา
 ตสฺส เคะหฺวารี อคมาสิ. โส
 สตุฏฺ อากตภาวํ สุตฺวา “มยา สทฺธิ
 ปฺปิสฺนถารํ กาทุกาโม ภวิสฺสตี”ติ
 สตุฏฺถารํ เเคหํ ปเวเสตฺวา เเคหมชฺเฌ
 อาสนํ ปณฺณาเปตฺวา สตุฏฺถริ นิสฺนฺเน
 อาคนฺตฺวา วนฺทิตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสิทิ.

๒. เรื่องกุกฺกมุพิกนใดคนหนึ่ง

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ ณ
 วิหารเชตวัน ทรงปรารภกุกฺกมุพิกนใด
 คนหนึ่ง ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า
 ความโศก เกิดจากสัตว์หรือสังขาร
 อันเป็นที่รัก เป็นต้น.

ความพิสดารว่า กุกฺกมุพิกนั้น เมื่อ
 บุตรชายของตน ตายแล้ว ถูกความโศก
 ถึงบุตรชายครอบงำ ไปร้องไห้ยังป่าช้า
 ไม่อาจจะอดกลั้นความโศกถึงบุตรชาย
 ได้. พระศาสดาทรงตรวจดูสัตว์โลกใน
 เวลาใกล้รุ่ง ทอดพระเนตรเห็นอุปนิสสัย
 โสดาปตฺติมรรคของกุกฺกมุพิกนั้น เสด็จ
 กลับจากบิณฑบาตแล้ว ทรงพาปัจฉา-
 สมณะรูปหนึ่งเสด็จไปสู่ประตูเรือน ของ
 กุกฺกมุพิกนั้น. กุกฺกมุพิกนั้นฟังว่า พระศาสดา
 เสด็จมา คิดว่า “พระศาสดาจักทรง
 ประสงค์ทำปฏิสนฺถารกับเรา” จึงนิมนต์
 พระศาสดาให้เสด็จเข้าไปสู่เรือนให้ปุ
 อาสนะท่ามกลางเรือน เมื่อพระศาสดา
 ประทับนั่งแล้ว เข้ามาถวายบังคม นั่ง
 ณ ที่สมควร.

คุณพัชรี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อด นั สตถา “กั นุ โข
 อุปาสก ทุกขิตโตสิ”ติ ปุจจิตวา
 เตน ปุตุตวิโยคทุกุเข อาโรจิต,
 “อุปาสก มา จินฺตยิ, อิทํ มรณํ
 นาม น เอกสมิ จาเน, น จ
 เอกสเสว โหติ, ยาวตา ปน
 ภาวปฺปวตฺติ นาม อตฺถิ, สพฺพสตุตฺตํ
 มรณํ โหติเยว, เอกสงฺฆาโรปิ นิจฺจ
 นาม นตฺถิ, ตสฺมา “มรณธมฺมํ
 มตํ, ภิชฺชนธมฺมํ ภินฺนํ”ติ โยนิโส
 ปุจฺจเวกฺขิตพฺพํ, น โสจิตพฺพํ
 โปราณกปณฺหิตา หิ ปิยฺปุตุตสฺส
 มตกาเล “มรณธมฺมํ มตํ, ภิชฺชนธมฺมํ
 ภินฺนํ”ติ โสกํ อกฺตวา มรณสฺสตีเมว
 ภาวียิสฺส”ติ วตฺวา “ภนฺเต เก
 ปณฺหิตา เอวํ อํสฺส, กทา จ
 อํสฺส, อาจิกฺขถ เม”ติ ยาจิโต
 ตสฺส อตฺถสฺส ปกาสนตฺถํ อตีตํ
 อหริตฺวา

ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสถาม
 กฏุมพินั้นว่า “อุปาสก ท่านมีความ
 ทุกข์ เพราะเหตุอะไรหนอ” เมื่อกฏุมพี
 กราบทูลถึงความทุกข์ เพราะพลัดพราก
 จากบุตรชาย, จึงตรัสว่า “อย่าคิด
 ไปเลย อุปาสก, ธรรมดาว่าความตายนี้
 จะมี ณ ที่เดียว ก็ห้ามได้, จะมีแก่
 คนคนเดียวเท่านั้น ก็ห้ามได้, แต่ว่า
 ตราบใด ชื่อว่า ความเป็นไปแห่งภพยัง
 มีอยู่, สรรพสัตว์ ก็ต้องตายเช่นกัน,
 ตราบนั้น ไม่มีสังขารสักอย่างหนึ่งที่
 เที่ยงแท้, เพราะฉะนั้น ท่านควร
 พิจารณาโดยแยบคายว่า “สิ่งที่จะต้องตาย
 เป็นธรรมดา ตายแล้ว, สิ่งที่ต้องแตกไป
 เป็นธรรมดา ก็แตกไปแล้ว”, ไม่ควร
 เศร้าโศกถึง เพราะบัณฑิตรุ่นเก่าทั้งหลาย
 ในเวลาที่บุตรสุดที่รักตาย ก็ไม่ทำความ
 เศร้าโศก เพราะคิดว่า “สิ่งที่จะต้องตาย
 เป็นธรรมดาตายแล้ว, สิ่งที่จะต้องแตก
 เป็นธรรมดาก็แตกไปแล้ว” เจริญ
 มรณสติอย่างเดียวกับเท่านั้น” ถูกกฏุมพี
 อ้อนวอนว่า “พระเจ้าข้า พวกบัณฑิต
 เหล่าไหน ได้ทำอย่างนี้, และทำใน

คุณพัชรี คำนชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

กาลไร, ขอพระองค์โปรดตรัสบอก
ข้าพระองค์ด้วยเถิด” เมื่อจะประกาศ
เนื้อความนั้น จึงทรงนำอดีตนิทานมา
แล้ว ยังอุรคชาตก ในปัญจกนิบาตนี้
ให้พิสดารว่า

“อุรโคว ตจํ ชินฺณํ
หิตฺวา กจฺจติ สนฺตํ
เอวํ สรีเร นิพฺพโกเค
เปเต กาลกเต สติ
ทฺยหฺมาโน น ชานาติ
ฉาตีนํ ปริเทวิตํ
ตสฺมา เอตํ น โสจามิ
คโต โส ตสฺส ยา คตี”ติ.

“บุตรของเรา เมื่อร่างกายใช้การ
ไม่ได้ ละร่างกายของตนไป ดุจ
งูลอกคราบเก่าไป ฉะนั้น เมื่อ
บุตรของเรา ตายจากไปเสียแล้ว
เขาถูกเผาไม่ทราบถึงความคร่ำ-
ครวญของหมู่ญาติ เพราะฉะนั้น
เราจึงไม่เศร้าโศกถึงบุตรนั้น เขา
ไปสู่คติที่เขาดี” ดังนี้.

อิมํ ปญฺจกนิปาเต อุรคชาตกํ
วิตถาเรตฺวา “เอวํ ปุพฺเพ ปณฺธิตา
ปิยปฺตฺเต กาลกเต, ยถา เอตฺรหิ
ตฺวํ กมฺมฺนฺเต วิสฺสชฺเชตฺวา นิราหาโร
โรทฺนฺโต วิจรสิ, ตถา อวิจฺริตฺวา
มรณฺสฺสตีภาวนาเวสนเณ โสกํ อกตฺวา
อาหารํ ปริภุญฺชิสฺสุ กมฺมฺนฺตณฺจ
อวิภุจฺหิสฺสุ, ตสฺมา “ปิยปฺตฺโต เม
กาลกโต”ติ มา จินฺตยิ, อุปฺปชฺชมาโน
หิ โสโก วา ภยํ วา ปิยเมว

ตรัสว่า “บัณฑิต ในกาลก่อน เมื่อ
บุตรรักตายไป อย่างนั้นแล้ว, ไม่
ประพฤติเหมือนอย่างท่าน บัดนี้ งดเว้น
การงาน อดอาหาร เทียวร้องไห้
ไม่เศร้าโศก ด้วยอำนาจเจริญมรณสติ
รับประทานอาหารและตั้งใจทำงาน,
เพราะฉะนั้น ท่านอย่าคิดเลยว่า “ลูกรัก
ของเรา ตายเสียแล้ว” เพราะความโศก
กิตติ ภัยกิตติ จะเกิดขึ้นได้ ก็เพราะอาศัย
สัตว์หรือสังขาร อันเป็นที่รักเท่านั้นเกิด”

คุณพัชรี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นิสฺสาย อุปฺปชฺชติ”ติ วตฺวา อิมํ แล้วตรัสพระคาถานี้ว่า
คาถมาห

๒๑๒. “ปิยโต ชายเต โสโก
 ปิยโต ชายเต ภยํ
 ปิยโต วิปฺปมุตฺตสฺส
 นตฺถิ โสโก กุโต ภยนฺ”ติ.

ตตฺถ ปิยโตติ วฏฺฏมฺลโก หิ
โสโก วา ภยํ วา อุปฺปชฺชมานํ
ปิยเมว สตฺถํ วา สงฺขารํ วา
นิสฺสาย อุปฺปชฺชติ, ตโต ปน
วิปฺปมุตฺตสฺส อุกฺกยเปตํ นตฺถิติ อตฺถโก.

 เทสนาวसानเน กฏุมฺพิกโก
โสตาปตฺติผล ปตฺติฏฺจหิ. สมฺปตฺตานํปิ
สาตฺถิกา เทสนา อโหสีติ.

 อณฺเวยตรกฏุมฺพิกาวตฺถุ ทฺถิยํ.

๒๑๒. “ความโศก เกิดจากของอันเป็นที่รัก
 ภยํเกิดจากของอันเป็นที่รัก
 เมื่อบุคคล เปลื้องจากของอันเป็นที่รักได้
 ความโศกจะไม่มี ภยํ
 จักมีมาจากไหน”.

 บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า จาก
 ของอันเป็นที่รัก ความว่า ความจริง
 ความโศกก็ดี ภยํก็ดี อันมีวิภูฏะเป็น
 รากเง่า เกิดขึ้นได้ ก็เพราะอาศัยสัตว์
 หรือสังขาร อันเป็นที่รักเท่านั้นเกิด,
 แต่หากเปลื้องสัตว์หรือสังขารอันเป็นที่รัก
 เสียได้ ทั้งความโศกและภยํแม้ทั้ง ๒ นั้น
 ก็จะไม่มี.

 ในกาลจบเทศนา กฏุมพิดำรงอยู่
 ในโสดาปัตติผล. เทศนาได้มีประโยชน์
 แก่ชนผู้ประชุมพร้อมกัน ดังนี้แล.

 เรื่องกฏุมพิกนใดคนหนึ่ง ที่ ๒ จบ.

๓. วิชาอุปาสติกาวตฤ

๒๑๓. เปมโต ชายโต โสโก
เปมโต ชายเต ภย
เปมโต วิปมตตตส
นตติ โสโก กุโต ภย.

๓. เรื่องอุปาสิกาชื่อวิชา

๒๑๓. ความโศก เกิดจากความรัก ภัย
เกิดจากความรัก เมื่อบุคคลเปลื้อง
ความรักออกได้แล้ว ความโศก
จะไม่มีแล้วภัยจักมีมาจากไหน.

คุณพัชรี คำนชัยจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๓. วิสาขาอุบาสิกาวตถุ

เปมโต ชายเตติ อิมํ ฐมมเทสนํ
 สตถา เขตวเน วิหรนุโต วิสาขํ
 อุบาสิกํ อารพุก กเถสิ.

สา กิร ปุตตสฺส ธีตรํ
 สุตฺตตี นาม กุมาริกํ อตฺตโน
 จาเน จเปตฺวา เกเห ภิกขุสงฺฆสฺส
 เวยฺยาวจฺจํ กาทเรสิ. สา อปเรน
 สมเยน กาลมกาสิ. สา ตสฺสา
 สรีรนิกุเขปํ กาทเรตฺวา โสภํ สนฺธาเรตฺถุ
 อสกุโกนฺตตี ทุกฺขินี ทุมฺมนา สตฺถุ
 สนฺตีกํ คนฺตฺวา วนฺทิตฺวา เอกมนฺตํ
 นิสีทิ. อถ นํ สตฺถา “กิ นุ
 โข ตวํ วิสาখে ทุกฺขินี ทุมฺมนา
 อสฺสุมฺขา โรทมานา นิสินฺนาสี”ติ
 อาห. สา ตมตฺถํ อโรเจตฺวา “ปิยา
 เม ฆนฺเต สา กุมาริกา วตฺต-
 สมฺปนฺนา, อิทานิ ตถารูปํ น
 ปสฺสामी”ติ อาห. “กิตฺตกา ปน
 วิสาখে สาวตฺถิยํ มนุสฺสา”ติ.
 “ฆนฺเต ตุมฺเหหิเยว เม กถิตํ
 ‘สตฺต ชนโกฏฺเวย’ติ.

๓. เรื่องอุบาสิกาชื่อวิสาขา

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ ณ
 พระเชตวัน ทรงปรารภวิสาขาอุบาสิกา
 ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า ความโศก
 เกิดจากความรัก เป็นต้น.

ได้ยินว่า วิสาขาอุบาสิกานั้น
 แต่งตั้งนางสุทตติกุมาริกา ซึ่งเป็น
 ลูกสาวของบุตรชายในตำแหน่งของตน
 ให้ทำการขวนขวายแก่ภิกษุสงฆ์ในเรือน.
 ต่อมา นางสุทตติตายลง. นางวิสาขา
 จักให้ผัวร้างของเธอ ไม่อาจจะอดกลั้น
 ความโศกได้ เกิดความทุกข์ เสียใจ
 ไปสำนักพระศาสดา ถวายบังคมแล้ว
 นั่ง ณ ที่เหมาะสม. ลำดับนั้น พระ-
 ศาสดา ตรัสกับนางว่า “เหตุไรหนอ
 วิสาขา เธอจึงมีความทุกข์ เสียใจ
 มานั่งร้องไห้หน้าตานองหน้า”. นาง
 ทูลบอกเนื้อความนั้นแล้ว กราบทูลว่า
 “พระเจ้าข้า นางกุมาริกานั้น เป็นที่รัก
 ของหม่อมฉัน เพียบพร้อมด้วยวัตร, บัดนี้
 หม่อมฉัน จะไม่ได้เห็นนางกุมาริกา
 ผู้เช่นนั้นอีก”. พระศาสดา ตรัสถามว่า
 “วิสาขากี่ในกรุงสาวัตถี มีมนุษย์ประมาณ

คุณพัชรี คำนขัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“สเจ ปนายิ เอตตโก ชโน
 ตว นตตาย สทิสส ภเวย,
 อิจฺเจยฺยาสี นนฺ”ติ “อาม ภนฺเต”ติ.
 “กตฺติ ปน ชนา สาวตฺถิยํ
 เทวสิกํ กาลํ กโรนฺติ”ติ. “พหู
 ภนฺเต”ติ. “นฺนุ เอวํ สนฺเต ตว
 สฺโจนกาโล น ภเวย, รตฺติณฺทิวํ
 โรทนฺติ ปรีเทวณฺติเยว วิจเรยฺยาสี”ติ.
 “โหดุ ภนฺเต, ฌาตํ มยา”ติ. อถ
 นํ สตฺถา “เตนฺหิ มา สฺสิจิ, มา
 ปรีเทวิ, สฺสโก วา ภยํ วา
 เปมโต ชายตี”ติ วตฺวา อิมํ
 คาถมาห

๒๑๓. “เปมโต ชายเต สฺสโก
 เปมโต ชายเต ภยํ

เท่าไร. นางวิสาขากราบทูลว่า “พระ-
 เจ้าข้า พระองค์นั้นแหละ ตรัสบอก
 หม่อมฉันว่า ‘มีชนอยู่ ๗ โภฏี’”.

พระศาสดาตรัสถามว่า “ก็หากว่า
 ชนประมาณเท่านี้ ๆ จะเป็นเช่นกับหลาน
 ของเธอไซ้ไร, เธอยังจะต้องการเขา
 ทำไม” นางวิสขาทอบว่า “ต้องการ
 พระเจ้าข้า”. พระศาสดาตรัสถามว่า
 “ก็ทุก ๆ วัน ในเมืองสาวัตถี คนตาย
 เท่าไร”. นางวิสาขากราบทูลว่า
 “มากมาย พระเจ้าข้า”. พระศาสดา
 ตรัสว่า “เมื่อเป็นเช่นนี้ เวลาที่เธอจะ
 เสรีาโศกก็จะไม่พียงมี มิใช่หรือ, เธอ
 ต้องเที่ยวร้องไห้ ร่ำไรทั้งคืนทั้งวัน”.
 นางวิสาขากราบทูลว่า “ยกไว้เถิด
 พระเจ้าข้า, หม่อมฉันทราบแล้ว”.
 ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสกับนางว่า
 “ถ้าเช่นนั้น เธอ ก็อย่าโศกเศร้า,
 อย่าร่ำไรเลย, (เพราะ) ทั้งความโศก
 ทั้งภัย เกิดจากความรัก” แล้วตรัส
 พระคาถานี้ว่า

๒๑๓. “ความโศก เกิดจากความรัก ภัย
 เกิดจากความรัก เมื่อบุคคลเปลื้อง

คุณพัชรี ด้านชัยวิจิตร
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เปมโต วิปฺปมุตฺตสฺส
นตฺถิ โสโก กุโต ภยนฺ”ติ.

ความรักออกได้แล้ว ความโศกจะ
“ไม่มี ภัยจักมีมาจากไหน”.

ตตฺถ เปมโตติ ปุตุตฺตริตาทีสุ
กตํ เปมเมว นิสฺสายาติ อตฺถโธ.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า
จากความรัก ความว่า อาศัยความรัก
ที่ทำไว้ในลูกชายลูกสาวเป็นต้นนั่นเอง.

เทสนาวसानเน พหุ โสตาปตฺติ-
ผลาทีนึ ปาปฺถนึสุติ.

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นอันมาก
บรรลุโศดาปัตติผลเป็นต้น ดังนี้แล.

วิสาขาอุบาสิกาวตฺถุ ตติยํ.

เรื่องอุบาสิกาชื่อวิสาขาที่ ๓ จบ.

คุณพัชรี ด้านชัยวิจิตร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๔. ลิจฺจนวืวตฺถุ

๒๑๔. รติยา ชายเต โสโก
 รติยา ชายเต ภยํ
 รติยา วิปฺปมุตฺตสฺส
 นตฺถิ โสโก กุโต ภยํ.

๔. เรื่องเจ้าลิจจนวี

๒๑๔. ความโศก เกิดจากความยินดี ภัย
 เกิดจากความยินดี เมื่อบุคคล
 เปลื้องความยินดีออกเสียได้ ความ
 โศกก็จะไม่มี แล้วภัยจักมีมาจาก
 ไหน.

๔. ลิจฉวีวตถุ

รติยา ชายเตติ อิมั ฐมมเทศนั
สตถา เวสาลี นิสฺสาย กุฎาคารสาลาย์
วิหรนฺโต ลิจฉวี อารพภ กถสิ.

เต กิร เอกสมิ ฉณทิวเส
อณฺณมณฺณํ อสทิสเหหิ อลงฺกาเรหิ
อลงฺกตา อุตฺตยานคมนตฺตถาย นครา
นิกฺขมฺมิตฺตํ สตฺถา ปินฺนทหาย ปวิสฺนฺโต
เต ทิสฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตตฺตวา
“ปสฺสถ ภิกฺขเว ลิจฉวีโน, เยหิ
เทวา ตาวตฺติสา น ทิฏฺฐปฺพุพา, เต
อิมเ อโกลเกนฺตฺตํ”ติ วตฺตวา นครํ
ปาวิสิ.

เตปิ อุตฺตยานํ คจฺฉนฺตวา เอกํ
นครโสภินิ อิตฺถิ อาทาย คนฺตฺตวา ตํ
นิสฺสาย อิสฺสาภิกฺกตา อณฺณมณฺณํ
ปหริตฺตวา โลหิตํ นทึ วีย
ปวตฺตยิสฺส. อถ เณ มณฺเฑเจหิ อาทาย

๔. เรื่องเจ้าลิจฉวี

พระศาสดาทรงอาศัยเมืองไพสาลี
ประทับอยู่ที่กุฎาคารศาลา ทรงปรารภ
เจ้าลิจฉวี ตรัสพระธรรมเทศนาเห็นว่า
ความโศกเกิดจากความยินดี เป็นต้น.

ดังได้สดับมา ในวันมหรสพ
วันหนึ่ง พวกเจ้าลิจฉวีเหล่านั้น ต่าง
ประดับเครื่องประดับซึ่งไม่เหมือนกัน
เสด็จออกจากพระนคร เพื่อต้องการ
ประพาสอุทยาน. พระศาสดา เสด็จ
เข้าไปบิณฑบาต ทอดพระเนตรเห็น
เจ้าลิจฉวีเหล่านั้น ตรัสเรียกหมู่ภิกษุมา
แล้ว ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอ
จงดูเจ้าลิจฉวี, ภิกษุเหล่าใด ไม่เคยเห็น
เทวดาในดาวดึงส์, ภิกษุเหล่านั้น ก็จงดู
เจ้าลิจฉวีเหล่านี้เกิด” แล้วเสด็จเข้าไปสู่
พระนคร.

เจ้าลิจฉวี แม้เหล่านั้น เมื่อเสด็จไป
อุทยานพาหุถึงงามเมือง คนหนึ่งไปด้วย
อาศัยหญิงนั้นริษยากัน ต่างก็ทำร้ายกัน
ทำให้โลหิตไหลนองดูจแม่น้ำ. ครั้งนั้น
เจ้าพนักงาน ไซ้เตียงหามพวกเจ้า-

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คำแช่ทรัส จำกัด
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อุกฤษิปีตวา อากมีสุ. สตุถาปี
กตภตตกิจุใจ นครา นิกุขมิ.

ภิกษุ ลิจจวิโน ตถา นียมานะ
ทิสฺวา สตุถาริ อากมีสุ “ภนฺเต
ลิจจวิราชาโน ปาโตว อลงฺกตป-
ปฏฺยตฺตา เทวา วีย นครา
นิกุขมิตฺวา อิทานิ เอกํ อิตถิ
นิสฺสาย อิมํ พยสนํ ปตฺตา”ติ.

สตุถา “ภิกฺขเว โสโก วา ภยํ
วา อุปฺปชฺชมานํ รติ นิสฺสาย
อุปฺปชฺชติเยวา”ติ วตฺวา อิมํ คาถมาห

๒๑๔. “รติยา ชายเต โสโก
รติยา ชายเต ภยํ
รติยา วิปฺปมฺตฺตสฺส
นตฺถิ โสโก กุโต ภยนุ”ติ.

ตตฺถ รติยาติ ปญฺจกามคุณฺรติโต
ตํ นิสฺสายาติ อตฺถโก.

ลิจจวิยกออกมา. แม้พระศาสดา ทรงทำ
ภัตตกิจแล้ว เสด็จออกไปจากพระนคร.

ภิกษุเห็นเจ้าลิจจวิถูกห้ามมาเช่นนั้น จึง
กราบทูลพระศาสดาว่า “พระเจ้าข้า
เมื่อเข้าตรู่ พวกเจ้าลิจจวิ ประดับตกแต่ง
ดุจเทวดา ออกจากพระนคร บัดนี้
อาศัยหญิงคนเดียว ถึงความฉิบหายแล้ว”.

พระศาสดา ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย
ทั้งความโศก ทั้งภัย เมื่อจะเกิด ก็อาศัย
ความยินดีนั้นแลเกิด” ดังนี้แล้ว ตรัส
พระคาถานี้ว่า

๒๑๔. “ความโศก เกิดจากความยินดี ภัย
เกิดจากความยินดี เมื่อบุคคล
เปลื้องความยินดีออกเสียได้ ความ
โศกก็จะไม่มี แล้วภัยจักมีมาจาก
ไหน”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า
จากความยินดี ความว่า จากความยินดี
ในกามคุณ ๕ คือ เพราะอาศัยความ
ยินดีในกามคุณ ๕ นั้น.

เทศนาวสานะ พหู โสตาปัตติ-
ผลาทินี ปาปุณีสูติ.

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นอันมาก
บรรลุโสดาปัตติผลเป็นต้น ดังนี้แล.

ลิจจวิวัตถุ จตุตถ.

เรื่องเจ้าลิจณวีที่ ๔ จบ.

๕. อนัตตนิคณฐกุมารวตฺถุ

๒๑๕. กามโต ชายเต โสโก
กามโต ชายเต ภยํ
กามโต วิปฺปมุตฺตสฺส
นตฺถิ โสโก กุโต ภยํ.

๕. เรื่องอนัตตนิคณฐกุมาร

๒๑๕. ความโศก เกิดจากกาม ภัยเกิด
จากกาม เมื่อบุคคลเปลื้องออกจาก
กามได้แล้ว ความโศกจะไม่มี
แล้วภัยจักมีมาจากไหน.

๕. อนิตถิกันธกุมารวตถุ

กามโต ชายเตติ อิมํ ฌมฺมเทสนํ
 สตถา เขตวเน วิหรนฺโต อนิตถิ-
 กันธกุมารํ อารพฺภา กเถสิ.

โส กิร พุรหมฺโลกา จุตฺตโต
 สวตถิยํ มหาโกคกุเล นิพฺพตฺโต.
 ชาตทิวสโต ปฏฺจาย อิตถีสมีป
 อุปคณฺตุํ น อิจฺฉติ, อิตถิยา
 คยฺหมาโน โรทติ, วตถฺจุมฺพฏฺเณ น
 คเหตุวา ถณฺณํ ปาเยสิ. โส
 วยฺปตฺโต มาตาปิตุหิ “ตาด
 อวาทนฺเต กสิสฺสามา”ติ วุตฺโต “น
 เม อิตถิยา อตฺถโต”ติ ปฏิภฺชิปิตุวา
 ปุณฺปนํ ยาจิยมาโน ปณฺจสเต
 สุวณฺณกาเร ปกุโกสาเปตฺวา รตฺต-
 สุวณฺณสฺส นิกฺขสฺส สทาเปตฺวา
 อติวีย ปาสาทิกํ ฌนโกฏฺฐิมํ อิตถิรูป
 กาเรตฺวา ปุณ มาตาปิตุหิ “ตาด
 ตยิ อวาทํ อกโรนฺเต, กุลวฺโส
 น ปติภฺจฺหิสฺสติ, กุลทาริกนฺเต
 อาเนสฺสามา”ติ วุตฺเต, “เตนหิ สเจ

๕. เรื่องอนิตถิกันธกุมาร

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ ณ
 พระเชตวัน ทรงปรารภอนิตถิกันธกุมาร
 ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า ความโศก
 เกิดจากกาม เป็นต้น.

ได้ยินว่า อนิตถิกันธกุมารนั้น เป็น
 สัตว์จุติจากพรหมโลก บังเกิดในตระกูล
 มีโภคะมาก ณ เมืองสาวตถิ. ตั้งแต่
 วันที่เกิดมาแล้ว เขาไม่ต้องการเข้าไป
 ไกลหึง, ถูกผู้หึงอุ้มก็ร้องไห้,
 แม่ต้องใช้เทริดผ้า อุ้มเขาให้ดีমনม.
 เขาเติบโตขึ้นแล้ว พ่อแม่ก็กล่าวว่า
 “พ่อ พวกเราจักทำอวาทมงคลแก่เจ้า”
 ก็ปฏิเสธว่า “ผมไม่ต้องการผู้หึง”
 ถูกพ่อแม่รบเร้าบ่อยเข้า เลยให้เรียก
 ช่างทองมา ๕๐๐ คน ให้มอบทองคำมี
 สีสุกให้พันนิกขะ ให้หล่อรูปผู้หึง ซึ่งบุ
 ่อย่างหนาแน่น หน้าพิสมัยเป็นอย่างยิ่ง
 เมื่อพ่อแม่บอกอีกว่า “พ่อ เมื่อเจ้าไม่ทำ
 อวาทมงคล, วงศ์ตระกูล ก็จักตั้งอยู่
 ไม่ได้, พวกเราจะนำนางกุมาริกามา
 เพื่อเจ้า” จึงพูดว่า “ถ้าอย่างนั้น หาก

ธรรมบท.ป-ท.๖-๒๒

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คำเรย์ทริส จำกัด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เม เอวรूपิ कुमारिकी आनेसुसठ,
 गुरिसुसामी वो वजन्ह”ति तं
 सुवणुणरूपकं तसुसेसि.

อกุสสุ มาตาปิโตร อภินญาเต
 พุราหมणे ปกโกสาเปตวา “อมุหากัง
 ปุตโต มหาปุณฺเณ, อวสุสํ อิมินา
 สหุธิ กตปุณฺเณา कुमारिका गुरिसुसठि,
 กจจณ, อิมํ सुवणुणरूपकं कहेत्त्वा
 เอवरूपि कुमारिकी आहरथा”ति पहिणीसु.
 ते “सार्धु”ति जारिकं जरनुत्ता
 मत्तुत्तग्गुजे साकलनकरं कत्ता. तसुमी
 ज नकरे ऐका सोपसवसुसुत्तुत्तेसिका
 अगिरुपा कुमारिका ओहिसि. तं
 मातापित्रो सदुत्तगुमिकसुस पासातसुस
 उप्रितले वासेसु. तेपि बो
 पुราहमणा “सजे अिठ एवरुपा
 कुमारिका गुरिसुसठि, अिमं तिसुवा ‘अयं
 असुगकुलसुस ठिता विय अगिरुपा’ति
 वकुขनुत्ति”ति तं सुवणुणरूपकं तिदुत्तमकुके
 जपेतुत्ता ऐकमनुत्ते निसिठीसु.

ท่านทั้ง ๒ โปรดนำนางกุมาริกาเช่นนี้
 มาให้ผม, ผมจะทำตามคำของท่าน
 ทั้ง ๒” แสดงรูปทองคำนั้น.

ลำดับนั้น พ่อแม่ของเขา ให้เรียก
 พราหมณ์ที่มีชื่อเสียงมาแล้ว ส่งไปด้วย
 คำว่า “ลูกชายของพวกเรา มีบุญมาก,
 คงจะมีกุมาริกาที่ได้ทำบุญร่วมกันกับเขา
 เป็นแน่, พวกท่านจงไป จงถือเอารูปปั้น
 ทองคำนี้ไปด้วย แล้วนำนางกุมาริกา
 ผู้เช่นนี้มา”. พราหมณ์เหล่านั้น รับ
 คำว่า “ดีแล้ว” เทียวจาริกไปถึงนคร
 สาकलละ แคว้นมัททะ. อนึ่ง ในนครนั้น
 มีนางกุมาริการูปร่างงดงาม อายุราว
 ๑๖ ปี อยู่คนหนึ่ง. พ่อแม่ให้เธออยู่ชั้นบน
 ของปราสาท ๗ ชั้น. แม้พราหมณ์
 เหล่านั้นแล คิดว่า “ถ้านครนี้ มี
 นางกุมาริกาเช่นนี้ไซ้, พวกมนุษย์เห็น
 รูปปั้นทองคำนี้ ก็จักพูดว่า ‘รูปปั้นนี้
 สวยเหมือนธิดาของตระกูลโน้น’” จึงวาง
 รูปปั้นทองคำนั้นไว้ ไกลทางไปท่าน้ำ
 หนึ่ง ณ ที่เหมาะสม.

อกุสสุสา कुमारिकाय चाडी ลำดับนั้น หญิงแม่นมของกุมาริกา
 ตํ कुमारिकी नुहापेतुत्ता सयंपि นั้นอาบน้ำให้นางแล้ว ตนเองจะอาบบ้าง

นุหายิตุกามา หุตวา ติตถํ อาคตา
 ตํ รูปกํ ทิสฺวา “ธิดา เม”ติ
 สณฺณาย “อโห ทุพฺพินิตาสี,
 อิทาเนวาทํ ตํ นุหาเปตฺวา นิภฺชนุตฺวา,
 ตฺวํ มยา ปุเรตรํ อิธาคตาสี”ติ
 หตฺถเนน ปหริตฺวา ฅทฺธภาวณฺเฑว
 นิพฺพิกการณฺจ ฅตฺวา “อโย เม
 ธิดา”ติ สณฺณํ อกาสิ, กิณฺหาเมตฺน”ติ
 อาห. อถ นํ เต พุราหุมนฺวา
 “เอวรูปา เต อมฺม ธิดา”ติ
 ปุจฺฉิสฺสุ. “อโย มม ธิดุ สนฺติเก
 ก็ อคฺขมตี”ติ. “เตนหิ เต ธิตฺร
 อมฺหากํ ทสฺเสหิ”ติ. สวา เตหิ
 สทฺธิ เเคหํ คนฺตุวา สามิกานํ
 อาโรเจสิ. เต พุราหุมนฺเวหิ สทฺธิ
 กตปฏิสฺมโมทนา ธิตฺรํ โอตฺวาเรตฺวา
 เหมจฺจาปาสาเท สุวณฺณรูปกสฺส
 สนฺติเก จเปสฺสุ. สุวณฺณรูปกํ นิปฺปภํ
 อโหสิ. พุราหุมนฺวา ตํ เตสํ ทตฺวา
 กุมาริกํ ปฏิจฺฉาเปตฺวา คนฺตุวา
 อนิตฺติกันธกุมารสฺส มาตาปิตุณํ
 อาโรเจสฺสุ. เต ตฺถจฺมานสา “คจฺฉถ,
 นํ สีฆํ อาเนถา”ติ มหนฺเตน
 สกฺกาเรน ปหิณฺสิสฺสุ.

จึงมายังท่าน้ำ เห็นรูปปั้นนั้น ก็เข้าใจ
 ว่า “ธิดาของเรา” จึงพูดว่า “โอ
 แม่หัวดี้อ, ฉันเพิ่งอาบน้ำให้เธอแล้วออก
 มาเดี๋ยวนี้เอง, เธอยังมาที่นี้ ก่อนฉันอีก”
 ใช้มือตีทราบว่าเป็นของแข็งและไม่มีชีวิต
 จึงพูดว่า “เราเข้าใจว่า ‘นี่เป็นธิดา
 ของเรา’ นั่นอะไรกันเล่า”. ครั้งนั้น
 พราหมณ์เหล่านั้น ถ้ามหญิงแม่ถามว่า
 “แม่ ธิดาของท่านเป็นเช่นนี้หรือ”. หญิง-
 แม่ตอบว่า “หญิงนี้จะมีค่าอะไร
 ในสำนักธิดาของฉัน”. พวกพราหมณ์
 กล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้น ท่านจงแสดงธิดา
 ของท่านแก่พวกเรา”. หญิงแม่ไปเรือ
 กับด้วยพราหมณ์เหล่านั้น บอกแก่
 เจ้านาย. เจ้านายทำการต้อนรับ
 พราหมณ์ทั้งหลาย แล้วให้ลูกสาวลงมา
 ยืนใกล้รูปปั้นทองคำ ณ ปราสาท
 ชั้นล่าง. รูปปั้นทองคำ ได้หมดรัศมี.
 พวกพราหมณ์มอบรูปปั้นทองคำให้แก่
 นายให้รับรองนางกุมาริกาแล้ว ไปบอก
 มารดาบิดาของอนิตติกันธกุมาร. มารดา
 บิดาเหล่านั้นดีใจ บอกว่า “พวกท่าน
 จงไปนำนางมาด่วน” ส่งไปด้วย
 สักการะเป็นอันมาก.

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คำชะอี จำกัด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

กุมารโอบี ตัม ปวตตี สุตวา ฝ่ายกุมาร ได้ยินข่าวนั้น ก็เกิดความ
 “กาณจนรูปกโตปี กิร อภิรูปตรา สิ้นเหาด้วยอำนาจการฟังว่า “นัยว่า
 ปาสาทิกา ทาริกา อตติ”ติ สนวนเสเนว มีนางทาริการูปร่างงดงาม นามองกว่า
 สิ้นเห่ อุปปาเทตวา “สีฆัม อาเนถา”ติ รูปปั้นทองคำ” จึงกล่าวว่า “พวกท่าน
 อาห. สาปี โข ยานัม อาโรเปตวา จงนำนางมาด่วน”. นางกุมาริกา
 อาเนี้ยมานา อติสุขุมาลตาย ยานา- แม่นั้นแล ถูกคนอุ้มขึ้นยานแล้วนำมา
 นุมาเตน สมุปาทิตวาตโรคา ถูกความกระทบกระทั่งแห่งยานทำให้
 อนุตรามคเคเยว กาลมกาสิ. กุมารโอบี เกิดโรคลม ตายในระหว่างทางนั้นแหละ
 “อาคตา อาคตา”ติ นีรนุตรัม เพราะตนเป็นคนละเอียดอ่อนยิ่งนัก.
 ปุจฺฉิ. ตสฺส อตฺติสเนเหเน ปุจฺฉนุตสฺส, กุมารก็ถามเสมอ ๆ ว่า “นางมาแล้ว
 สหสา ว อนาโรเจตวา กติปาหํ หรือ ๆ”. เมื่อเขาถามถึงด้วยความสิ้นเหา
 วิกุเขปํ กตฺวา ตมตถํ อาโรจยิสฺสุ. ยิ่ง, พวกพราหมณ์ก็ไม่กล้าบอกโดยพลัน
 โส “ตถารูปาย นาม อิตฺติยา ทำการปิดบัง ๒-๓ วัน จึงบอกเรื่องนั้น.
 สทฺธิ สมากมํ นาลตฺถนุ”ติ กุมารนั้นเสียใจว่า “เราไม่ได้สมาคมกับ
 อุปฺปนฺนโทมนสฺโส ปพฺพเตน วิย หญิงเห็นปานนี้เสียแล้ว” ได้ถูกทุกขโศก
 โสภทุกฺเขน อชฺโฆตฺถโฏ อโหสิ. ประหนึ่งภูเขาท่วมทับ. พระศาสดา
 สตุถา ตสฺส อุปฺนิสฺสยํ ทิสฺวา ทอดพระเนตรเห็นอุปนิสัยของเขา ได้
 ปิณฺฑทาย จรฺนุโต ตัม เคหทฺวารํ เสด็จเที่ยวบิณฑบาตถึงประตูเรือนนั้น.
 อคมาสิ. อถสฺส มาตาปิตโร สตุถารํ ลำดับนั้น มารดาและบิดาของเขา นิมนต์
 อนฺโตเคหํ ปเวเสตฺวา สกุกจฺจํ พระศาสดาให้เสด็จเข้าไปภายในเรือน
 ปริวิสิสฺสุ.

ฝ่ายกุมาร ได้ยินข่าวนั้น ก็เกิดความ
 สิ้นเหาด้วยอำนาจการฟังว่า “นัยว่า
 มีนางทาริการูปร่างงดงาม นามองกว่า
 รูปปั้นทองคำ” จึงกล่าวว่า “พวกท่าน
 จงนำนางมาด่วน”. นางกุมาริกา
 แม่นั้นแล ถูกคนอุ้มขึ้นยานแล้วนำมา
 ถูกความกระทบกระทั่งแห่งยานทำให้
 เกิดโรคลม ตายในระหว่างทางนั้นแหละ
 เพราะตนเป็นคนละเอียดอ่อนยิ่งนัก.
 กุมารก็ถามเสมอ ๆ ว่า “นางมาแล้ว
 หรือ ๆ”. เมื่อเขาถามถึงด้วยความสิ้นเหา
 ยิ่ง, พวกพราหมณ์ก็ไม่กล้าบอกโดยพลัน
 ทำการปิดบัง ๒-๓ วัน จึงบอกเรื่องนั้น.
 กุมารนั้นเสียใจว่า “เราไม่ได้สมาคมกับ
 หญิงเห็นปานนี้เสียแล้ว” ได้ถูกทุกขโศก
 ประหนึ่งภูเขาท่วมทับ. พระศาสดา
 ทอดพระเนตรเห็นอุปนิสัยของเขา ได้
 เสด็จเที่ยวบิณฑบาตถึงประตูเรือนนั้น.
 ลำดับนั้น มารดาและบิดาของเขา นิมนต์
 พระศาสดาให้เสด็จเข้าไปภายในเรือน
 อังคาสโดยความเคารพ.

สตฤตา ภตตกิจจาวสานเน “กหํ
อนิตติคันทกุมารโ”ติ ปุจฺฉิ. “เอส
ภนฺเต อาหารูปุจฺเจทํ กตฺวา
อนโตคพฺภเน นิปนฺโน”ติ. “ปกฺโกสถ
นฺน”ติ. โส อากนฺตฺวา สตถารํ
วณฺทิตฺวา เอกมฺหํตํ นิสฺสีทิตฺวา
สตถารา “กิณฺณุ โข เต กุมาร
พลวโสโก อุปฺปนฺโน”ติ วุตฺเต “อาม
ภนฺเต, ‘เอวรฺูปา นาม อิตฺถิ
อนฺตรามคฺเค กาลกตา’ติ สุตฺวา
พลวโสโก เม อุปฺปนฺโน, ภตฺตํปิ
เม น ฉาเทตี”ติ. อถ นํ
สตฤตา “ชานาสิ ปนฺ ตวํ กุมาร
กิณฺเต นิสฺสาย โสโก อุปฺปนฺโน”ติ.
“น ชานามิ ภนฺเต”ติ. “กามํ
นิสฺสาย เต กุมาร พลวโสโก
อุปฺปนฺโน, โสโก วา หิ ภยํ
วา กามํ นิสฺสายเยว อุปฺปชฺชตี”ติ
วตฺวา อิมํ คาทมาห

ในเวลาเสร็จภารกิจ พระศาสดาตรัสถาม
ว่า “อนิตติคันทกุมารนั้นไปไหน”.
มารดาบิดากราบทูลว่า “พระเจ้าข้า
อนิตติคันทกุมารนอนอดอาหารอยู่ใน
ห้อง”. พระศาสดาตรัสว่า “จงเรียก
เธอมา”. อนิตติคันทกุมารนั้น มา
ถวายบังคมพระศาสดาแล้ว นั่ง ณ ที่
เหมาะสม เมื่อพระศาสดาตรัสถามว่า
“กุมาร ความโศกมีกำลังเกิดขึ้นแก่เธอ
หรือ” จึงกราบทูลว่า “อย่างนั้น
พระเจ้าข้า, ความโศกมีกำลังเกิดขึ้นแก่
ข้าพระองค์ เพราะฟังว่า ‘หญิงเห็น
ปานนี้ตายระหว่างทางเสียแล้ว’ แม้ภัก
ข้าพระองค์ก็ไม่หิว”. ลำดับนั้น พระ-
ศาสดาตรัสถามเขาว่า “กุมาร ก็เธอ
ทราบไหมว่า อาศัยอะไรความโศกจึง
เกิดขึ้นแก่เธอ”. อนิตติคันทกุมาร
กราบทูลว่า “ไม่ทราบ พระเจ้าข้า”.
พระศาสดาตรัสว่า “กุมาร เพราะ
อาศัยกาม ความโศกมีกำลังจึงเกิดขึ้น
แก่เธอ, เพราะทั้งความโศก ทั้งภัยเกิด
เพราะอาศัยกามนั้นแหละ” แล้วตรัส
พระคาถานี้ว่า

๒๑๕. “กามโต ชายเต โสโก
 กามโต ชายเต ภัย
 กามโต วิปฺปมุตฺตสฺส
 นตฺถิ โสโก กุโต ภัยนุ”ติ.

ตตฺถ กามโตติ วตฺถุกาม-
 กิเลสกามโต. ทุพฺพิธฺเปตํ กามํ
 นิสฺสาย ชายตีติ.

เทสนาวसानเ อนิตฺถิกนฺธกุมารโ
 โสตาปตฺติผลเ ปตฺติฏฺจหีติ.

อนิตฺถิกนฺธกุมารวตฺถุ ปณฺจมํ.

๒๑๕. “ความโศก เกิดจากกาม. ภัยเกิด
 จากกาม เมื่อบุคคลเปลื้องออก
 จากกามได้แล้ว ความโศกจะ
 ไม่มี แล้วภัยจักมีมาจากไหน”
 ดังนี้.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า
 จากกาม ความว่า จากวตฺถุกามและ
 กิเลสกาม. อธิบายว่า ทั้งความโศก
 ทั้งภัย แม้ทั้ง ๒ อย่างนั้น เกิดขึ้นได้
 เพราะอาศัยกาม.

ในเวลาจบเทศนา อนิตฺถิกนฺธ-
 กุมาร ดำรงอยู่ในโสดาปัตติผล ดังนี้แล.

เรื่องอนิตฺถิกนฺธกุมาร ที่ ๕ จบ.

๖. อถุยตรพุราหุณวตุถุ

๒๑๖. ตณุหฬย ซายเต สอโก
ตณุหฬย ซายเต ภูยั
ตณุหฬย วอปุมตุตสสุ
นตุถอ สอโก กุตุอ ภูยั.

๖. เรอองพราหุณกนไค คนหนออง

๒๑๖. ความสอองเกอตเพราจะตัณหา ภูยัก็
เกอตเพราจะตัณหา เมออบุคคล
เปลอองออจากตัณหาไดแลว ก็จจะ
ไมมีความสออง แลวภูยัจกมีมา
จากไหน.

๖. อัญชลิตพรพราหมณ์วตฤ

ตณฺหยา ชายเตติ อิมํ ชมฺมเทสนํ
 สตุฏฺฐา เขตฺวาน วิหรนฺโต อัญชลิตํ
 พฺราหฺมณํ อารพฺภ กถเสสิ.

โส กิร มิจฺฉาทิฏฺฐิกโก เอกทิวสํ
 นทีตีริ คนฺตุวา เขตฺตํ โสเขตฺติ.
 สตุฏฺฐา ตสฺส อุปนิสฺสยสมฺปตฺตี
 ทิสฺวา ตสฺส สนฺติกํ อคฺมาสิ.
 โส สตุฏฺฐารํ ทิสฺวาปิ สามิจิกมมํ
 อกฺตฺวา ว ตฺถเห อโหสิ. อถ
 นํ สตุฏฺฐา ปุเรตรํ อาลปิตฺวา
 “พฺราหฺมณ กิ กโรสี”ติ อห.
 “เขตฺตํ โภ โคตม โสเชมี”ติ.
 สตุฏฺฐา เอตฺตกเมว วตฺวา คโต.
 ปุณทิวเสปิสฺส เขตฺตํ กสิตฺถุ อากตฺสฺส
 สนฺติกํ คนฺตุวา “พฺราหฺมณ กิ
 กโรสี”ติ ปุจฺจิตฺวา “เขตฺตํ กสามิ
 โภ โคตมา”ติ สุตฺวา ปกุกามิ.
 ปุณทิวสาทิสฺสปี ตเถว คนฺตุวา
 ปุจฺจิตฺวา “โภ โคตโม เขตฺตํ
 วปามิ, นิทฺเชมิ, รกฺขามิ”ติ สุตฺวา
 ปกุกามิ.

๖. เรื่องพราหมณ์คนใดคนหนึ่ง

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ ณ
 เขตวัน ปราสาทพราหมณ์คนใดคนหนึ่ง
 ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า ความโศก
 เกิดเพราะตัณหา เป็นต้น.

ได้ยินว่า พราหมณ์นั้น เป็น
 มิจฉาทิฐิ วันหนึ่ง ไปสู่ฝั่งแม่น้ำ
 แคว้นทางนา. พระศาสดาทรงเห็นอุปนิสัย-
 สมบัติของพราหมณ์ ได้เสด็จไปสำนัก
 ของเขา. เขา แม้เห็นพระศาสดา ก็
 ไม่ทำสามีจิกรรม ได้นั่งเฉยเสีย.
 ลำดับนั้น พระศาสดาทรงทักเขาก่อน
 ตรัสว่า “ท่านทำอะไรอยู่ พราหมณ์”.
 พราหมณ์นั้นกราบทูลว่า “พระโคตม
 ผู้เจริญ ข้าพระองค์แคว้นทางนา พระ-
 เจ้าข้า”. พระศาสดาตรัสเท่านั้น ก็
 เสด็จผ่านไป. วันรุ่งขึ้น เมื่อเขามา
 ไถนา พระศาสดาเสด็จไปใกล้แล้ว
 ตรัสถามว่า “ทำอะไรพราหมณ์” สดับว่า
 “ไถนา พระเจ้าข้า พระโคตมผู้เจริญ”
 ก็เสด็จหลีกไป. แม้ในวันอื่น ๆ เป็นต้น
 พระศาสดาก็เสด็จไปตรัสถามเช่นนั้น
 สดับว่า “พระโคตมผู้เจริญ ข้าพระองค์

อก นั เอกทิวส์ พุราหุมนโ
 อหา “โก โคตม ตวั มม เขตต์
 โสธนทิวสโต ปฏจาย อากโต, สเจ
 เม สสส์ สมปชชิสฺสตี, ตฺยหฺปี
 สวิภาคํ กริสฺสามิ, ตฺยหฺ อทตฺวา
 สยํ น ขาทิสฺสามิ, อิตทานิ
 ปฏจาย ตวั มม สหาโย”ติ.

อกสฺส อปเรน สมเยน สสส์
 สมปชชิ. ตสฺส “สมปนนํ เม
 สสส์, เสวทานิ ลายาเปสฺสามิ”ติ
 ลายนตฺถํ กตฺตพฺพกิจฺจสฺส รตฺตี
 มหาเมโฆ วสฺสิตฺวา สพฺพํ สสส์
 หริ. เขตต์ ตจฺเจตฺวา จปิตสทิสํ
 อโหสิ. สตุถา ปน ปจฺมทิวสเยว
 “ตํ สสส์ น สมปชชิสฺสตี”ติ
 อญฺญาสิ. พุราหุมนโ ปาโตว “เขตต์
 โอลิเกสฺสามิ”ติ คโต ตฺยจฺฉํ เขตต์
 ทิสฺวา อฺปฺปนฺนพลวโสโก จินฺเตสิ
 “สมโน โคตโม มม เขตต์

กำลังหว่าน, กำลังไถนา, กำลังรักษา
 นา” แล้วเสด็จหลีกไป.

ต่อมาวันหนึ่ง พราหมณ์กราบทูลพระ-
 ศาสดาว่า “พระโคตมผู้เจริญ พระองค์
 เสด็จมาเริ่มตั้งแต่ข้าพระองค์แผ้วถางนา
 ถ้าหากข้าวกกล้าของข้าพระองค์สมบูรณ์
 เต็มที่ไซ้ไร, ข้าพระองค์จะทำการแบ่งให้
 พระองค์, ยังไม่ถวายพระองค์ ตัวเอง
 ก็จะไม่บริโภค, บัดนี้ เป็นต้นไป
 พระองค์เป็นสหายของข้าพระองค์”.

ครั้นโดยสมัยอื่น ข้าวกกล้าของเขา
 สมบูรณ์ดี. เมื่อเขาทำกิจธุระอย่างเพื่อ
 เกี่ยว ด้วยตั้งใจว่า “ข้าวกกล้าของเรา
 สมบูรณ์ดี, ตั้งแต่พຽงนี้ เราจักให้เกี่ยว”
 ตกกลางคืน มหาเมฆยังฝนให้ตก พัดพา
 ข้าวกกล้าไปหมด. นำได้เป็นเช่นที่เขา
 ถางไว้. ก็วันแรกที่เดียว พระศาสดา
 ได้ทรงทราบว่ “ข้าวกกล้านั้น จักไม่
 สมบูรณ์”. พราหมณ์ไปแต่เข้าตรຽ ด้วย
 อັນคิดว่ “จักดูนา” เห็นนาว่างเปล่า
 โศกเศร้าอย่างมาก คิดว่ “พระ-
 สมณโคตม เสด็จมาเริ่มตั้งแต่เราแผ้ว-

โสธนกาลโต ปฏุจาย อากโต; อหंपิ
 ตं 'อิมสฺมี สสฺเส นิปฺพนฺเน,
 ตฺยหंपิ สํวิภาคं กริสฺสามิ, ตฺยหंपิ
 อทตฺวา สยं น ขาทิสฺสามิ,
 อิตฺทานิ ตฺวํ มม สหาโย'ติ
 อวจं, โสปี เม มโนรโถ มตฺถกं
 น ปาปฺณิ'ติ. โส อหารุปฺจเจทํ
 กตฺวา มณฺจเก นิปฺชฺชิ. อถสฺส
 สตฺถา เกหทฺวารํ อคมาสิ. โส
 สตฺถุ อากมन्ํ สุตฺวา "สหายํ เม
 อาเนตฺวา อิธ นิสีทาเปถา"ติ อห.
 ปริชโน ตถา อกาสิ.

สตฺถา นิสีทิตฺวา "กหํ พฺราหฺมโณ"ติ
 ปุจฺจิตฺวา "คพฺภเก นิปฺนฺโน"ติ วุตฺเต,
 "ปฺกฺโกสถ นนุ"ติ ปฺกฺโกสทาเปตฺวา
 อากนฺตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสินฺนํ อห
 "กิ พฺราหฺมณา"ติ. "โภ โคตม
 ตฺเมห มม เขตฺตํ โสธนทิวสโต
 ปฏุจาย อากตา, อหंपิ 'สสฺเส
 นิปฺพนฺเน, ตฺมฺหากंपิ สํวิภาคं
 กริสฺสามิ'ติ อวจं, โส เม มโนรโถ
 น นิปฺพนฺโน, เตน เม โสโก
 อฺปฺปนฺโน, ภาตฺตंपิ เม นจฺฉาเทตี"ติ.

ถาณา, แม้เราก็ได้กราบทูลพระศาสดา
 ว่า 'เมื่อข้าวกลับนี้สมบุรณ์ ก็จะทำกา
 แบ่งแม่แก่พระองค์, ไม่ถวายพระองค์
 ก็จะไม่บริโภคเอง, บัดนี้เป็นต้นไป
 พระองค์เป็นสหายของข้าพระองค์'
 มโนรถแม่ นั้นของเรา 'ไม่ถึงที่สุด'.
 พราหมณ์นั้น นอนอดอาหารอยู่บนเตียง.
 ที่นั้นพระศาสดาได้เสด็จไปสู่ประตูเรือน
 เขา. เขาฟังว่าพระศาสดาเสด็จมา จึงสั่ง
 บริวารว่า "พวกเธอจงนำสหายของ
 เรามา ให้นำ ๓ คน ที่นี้". ชนบริวาร
 ได้ทำเช่นนั้น.

พระศาสดาประทับนั่งแล้ว ตรัสถามว่า
 "พราหมณ์ไปไหน" เมื่อชนบริวาร
 กราบทูลว่า "นอนอยู่ในห้อง" จึงรับสั่ง
 ให้เรียกมาว่า "พวกเธอ จงเรียก
 พราหมณ์นั้นมา" แล้วตรัสกับพราหมณ์
 ผู้มานั่ง ณ ที่เหมาะสมว่า "เป็นอะไร
 หรือพราหมณ์". พราหมณ์กราบทูลว่า
 "พระโคตมผู้เจริญ พระองค์เสด็จมา
 เริ่มตั้งแต่วันที่ข้าพระองค์แผ้วถาณา
 แม้ข้าพระองค์ก็ได้กราบทูลว่า 'เมื่อ
 ข้าวกลับสมบุรณ์, จักทำการแบ่งให้แก่

พระองค์บ้าง' มโนรถของข้าพระองค์นั้น ไม่สำเร็จ, เพราะเหตุนั้น ความโศก จึงเกิดแก่ข้าพระองค์, แม้ภัตตรา ข้าพระองค์ก็ไม่อยากกิน”.

อด นั สตุถา “ชานาสี ปน พราหมณ ‘กินเต นิสสาย โสโก อุปฺปนฺโน”ติ ปุจฺจิตฺวา “น ชานามิ โภ โคตม ตฺวํ ปน ชานาสี”ติ วุตฺเต, “อาม พราหมณ อุปฺปชฺชมาโน หิ โสโก วา ภยํ วา ตณฺหํ นิสสาย อุปฺปชฺชตี”ติ วตฺวา อิมํ กถมาห

ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสถามพราหมณ์ ว่า “พราหมณ์ ก็เขอทราบใหม่ว่า ‘อาศัยอะไร ความโศกจึงเกิดขึ้นแก่เธอ” เมื่อเขากราบทูลว่า “พระโคตมผู้เจริญ ข้าพระองค์ไม่ทราบ ก็พระองค์ทรงทราบ หรือ” จึงตรัสว่า “ใช่พราหมณ์ เพราะทั้งความโศก ทั้งภัย จะเกิดขึ้นได้ ก็อาศัยตัณหาเกิดขึ้น” แล้วตรัสพระคาถานี้ว่า

๒๑๖. “ตณฺหาย ชายเต โสโก
ตณฺหาย ชายเต ภยํ
ตณฺหาย วิปฺปมุตฺตสฺส
นตฺถิ โสโก กุโต ภยนฺ”ติ.

๒๑๖. “ความโศก เกิดเพราะตัณหา ภัย ก็เกิดเพราะตัณหา เมื่อบุคคล เปลื้องออกจากตัณหาได้แล้ว ก็ จะไม่มีความโศก แล้วภัยจะมีมาจากไหน”.

ตตฺถ ตณฺหาชาติ จทฺวาริก-
ตณฺหา. เอตํ ตณฺหํ นิสสาย ตัณหา
อุปฺปชฺชตีติ อตฺถโก. ความว่า

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เพราะ ตัณหา ความว่า เพราะตัณหาอัน เป็นไปในทวาร ๖. อธิบายว่า ทั้ง ความโศก ทั้งภัย เกิดเพราะอาศัย ตัณหานั้น.

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คำแฉ่งทรัพย์ จำกัด
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธรรมบท.ป-ท.๖-๒๒

เทสนาวसानะ พุราหมโณ ในเวลาจบเทศนา พุราหมณ์
โศดาปัตติผล ปติภูจหิตี. ดำรงอยู่ในโศดาปัตติผล ดังนี้แล.
อณฺเฏตรพุราหมณฺวตฺถุ จฏฺจ. เรื่องพราหมณ์คนใดคนหนึ่ง ที่ ๖ จบ.

๗. ปณฺจสททการกวตฺถุ

๒๑๗. สีสทสฺสนสมปนนํ
 ธมฺมฏฺฐํ สจฺจวาทีนํ
 อตฺตโน กมฺมกฺุพฺพานํ
 ตํ ชโน กุรุเต ปิยํ.

๗. เรื่องเด็ก ๕๐๐ คน

๒๑๗. ชนย้อมทำบุคคล ผู้สมบุรณ์ด้วย
 ศีลและทัสสนะ ตั้งอยู่ในธรรม
 กล่าวคำสัตย์ ทำงานของตนให้
 เป็นที่รัก.

๗. ปณฺจสตทการกตฺถ

สิตทสฺสนสมฺปนฺนติ อิมํ
 ฌมฺมเทสนํ สตฺถา เวพฺพเน วิหรนฺโต
 อนฺตรามคฺเค ปณฺจสเต ทารเก
 อารพฺภ กเถสิ.

เอกทิวสํ หิ สตฺถา อสฺสิติมหา-
 เถเรหิ สทฺธิ ปณฺจสตทิกฺขุปริวาโร
 ราชคหํ ปิณฺฑทาย ปวิสฺนฺโต เอกสฺมี
 ฉณทิวเส ปณฺจสเต ทารเก
 ปฺวาปจฺฉิโย อุกฺขิปาเปตฺวา นครา
 นิกฺขมฺม อุตฺถยานํ คจฺฉนฺเต อทฺทส.
 เตปิ สตฺถารํ วนฺทิตฺวา ปกฺกมฺิสฺสุ
 เอกํ วิกฺขุํปิ “ปฺวํ คณฺเฑธา”ติ น
 วทิสฺสุ. สตฺถา เตสํ คตกาเล
 วิกฺขุ ออาห “ขาทิสฺสถ วิกฺขเว
 ปฺเว”ติ. “กหํ ภนฺเต ปฺวา”ติ. “ก
 น ปสฺสถ ทารเก ปฺวาปจฺฉิโย
 อุกฺขิปาเปตฺวา อติกฺกมฺนฺเต”ติ. “ภนฺเต
 เอวรฺูปา นาม ทารกา กสฺสจฺจิ
 ปฺวํ น เทนฺตี”ติ.

๗. เรื่องเด็ก ๕๐๐ คน

พระศาสดา ประทับอยู่ ณ เวพฺพวัน
 ทรงปรารภเด็ก ๕๐๐ คน ระหว่างทาง
 ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า ผู้สมบุรณ์
 ด้วยศีลและทัสสนะ เป็นต้น.

ความพิสดารว่า วันหนึ่ง พระ-
 ศาสดากับภิกษุบริวาร ๕๐๐ รูป พร้อม
 ด้วยพระมหาเถระ ๘๐ รูป เข้าไป
 บิณฑบาตยังกรุงราชคฤห์ ทอดพระเนตร
 เห็นเด็ก ๕๐๐ คน ต่างช่วยกันยก
 กระเช้าขนม ออกจากเมืองมุ่งหน้า
 สู่สวนดอกไม้ ในวันมหรสพวันหนึ่ง.
 เด็กแม่เหล่านั้น ถวายบังคมพระศาสดา
 แล้วหลีกไป ไม่กล่าวแม้กะภิกษุรูปหนึ่ง
 ว่า “ขอท่านจงรับเอาขนม”. ในเวลา
 ที่เด็กเหล่านั้นจากไปแล้ว พระศาสดา
 ตรัสกับพวกภิกษุว่า “ภิกษุทั้งหลาย
 พวกเธอจักฉันขนมหรือเปล่า”. พวกภิกษุ
 ทูลถามว่า “มีขนมที่ไหน พระเจ้าข้า”.
 พระศาสดาตรัสว่า “พวกเธอไม่เห็น
 พวกเด็กที่ช่วยกันยกกระเช้าขนมเดินไป
 หรือ”. พวกภิกษุกราบทูลว่า “พระ-

“ภิกษุเว กิณจาปี เอเต มํ วา
 ตุมฺเห วา ปุเวหิ น นิมนตยีสฺสุ,
 ปุวสามิโก ปน ภิกษุ ปจฺจโต
 อากจฺจติ, ปุเว ขาทิตฺวา ว คนฺตุ
 วฏฺฐติ”ติ. พุทฺธานํ หิ เอกปฺกฺคฺเลปิ
 อีสฺสา วา ปโทโส วา นตฺถิ,
 ตสฺมา อิมํ วตฺวา ภิกษุสํฆํ อาทาย
 เอกสฺมิ รุกฺขมฺULE ฉายาย นิสฺสิทิ.

ทารกา มหากสฺสปตฺเถโร ปจฺจโต
 อากจฺจนฺตํ ทิสฺวา อุปฺนฺนฺสิเนหา
 ปิตฺเวเคน ปริปฺนฺนฺสรีรา หุตฺวา
 ปจฺจโย โอตฺวาเรตฺวา เถโร ปญฺจ-
 ปติฏฺฐิตฺน วนฺทิตฺวา ปุเว ปจฺจึหิ
 สทฺฐิเยว อุกฺขิปิตฺวา “คณฺหถ
 ฆนฺเต”ติ เถโร วทิสฺสุ. อถ เเน เถโร
 อาห “เอส สตฺถา ภิกษุสํฆํ คเหตฺวา
 รุกฺขมฺULE นิสฺสินฺโน, ตุมฺเห เทยฺยธมฺมํ
 อาทาย คนฺตฺวา ภิกษุสํฆสฺส สํวิภาคํ
 กโรถา”ติ. เต “สาธฺว ฆนฺเต”ติ

เจ้าข้า พวกเด็กชื่อเห็นปานนี้ ไม่ถวาย
 ขนมนแก่ใคร ๆ”.

พระศาสดาตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย
 เด็กเหล่านั้น ไม่นิมนต์เรา หรือพวกเธอ
 ด้วยขนมก็จริงอยู่, แต่ภิกษุเจ้าของขนม
 กำลังเดินมาข้างหลัง, พวกเราควรฉัน
 ขนมาแล้วเดินทางต่อเถิด”. จริงอยู่ พระ-
 พุทธเจ้าทั้งหลาย ไม่มีความริษยา
 หรือการประทุษร้าย แม้ในบุคคลคนหนึ่ง
 เพราะฉะนั้น พระศาสดา ครั้นตรัส
 คำนี้แล้ว พาภิกษุสงฆ์หนึ่งได้ร่วมเงาต้นไม้
 ต้นหนึ่ง.

พวกเด็กเห็นพระมหากัสสปเถระเดินมา
 หลังสุด เกิดความสึเน่หา ร่างกาย
 ซาบซ่านด้วยกำลังปีติ วางกระเช้าขนมลง
 ไหว้พระเถระด้วยเบญจางคประดิษฐ์
 ยกขนมพร้อมทั้งกระเช้าทีเดียว กล่าวกะ
 พระเถระว่า “นิมนต์รับเถิด ขอรับ”.
 ลำดับนั้น พระเถระบอกพวกเด็กว่า
 “นั่นพระศาสดาพาภิกษุสงฆ์หนึ่ง ณ
 โคนไม้, พวกเธอถือเอาไทยธรรมไป
 แบ่งส่วนภิกษุสงฆ์เถิด”. พวกเด็กรับคำว่า
 “ดีละ ขอรับ” กลับไปพร้อมพระเถระ

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ค้ำชัยทรัสต์ จำกัด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นิวตติตตวา เถเรน- สทฐียิว คนตวา
 ปุเว ทตวา โอโลกยมานา เอกมนุเต
 จตวา ปรีโกคารसानะ อุกกั อทฺส.

ภิกขุ อชฺชฌายีสุ “ทวารเกหิ มุโขโลกเนน
 ภิกขา ทินฺนา, สมฺมาสมฺพุทฺธํ วา
 มหาเถเร วา ปุเวหิ อปฺจุฉิตฺวา
 มหากสฺสปตฺเถรํ ทิสฺวา ปุเว ปฺจุฉิหิ
 สทฐียิว อาทาย อาคมฺมิสุ”ติ.

สตฺถา เตสํ กถํ สุตฺวา “ภิกขเว
 มม ปฺตุเตน มหากสฺสเปน สทฺธิโส
 ภิกขุ เทวมนุสฺसानํ ปิโย โหติ,
 เต จ ตสฺส จตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 กโรนฺติเยวา”ติ วตฺวา อิมํ คาถมาห

๒๑๗. “สีลทสฺสนสมฺปนฺนํ
 ธมฺมฏฺฐํ สจฺจวาทินํ
 อตฺตโน กมฺมกุพฺพานํ
 ตํ ชโน กุรุเต ปิยน”ติ.

ตตฺถ สีลทสฺสนสมฺปนฺนนฺตฺติ
 จตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 เจว มคฺคผล-

นั้นแล ถวายขนม ยินดู ณ ที่เหมาะสม
 เวลาฉันเสร็จ ได้ถวายน้ำ.

ภิกษุทั้งหลาย พวกฉันยกโทษว่า “พวก
 เด็กถวายภิกษา เพราะเห็นแก่หน้า,
 ไม่ทูลถามเรื่องขนมกับพระสัมมาสัมพุทฺธ-
 เจ้า หรือพระมหาเถระ พบพระมหา-
 กัสสปเถระ ต่างพากันยกขนมพร้อม
 กระเข้ามาแล้ว”.

พระศาสดา สดับถ้อยคำของภิกษุ
 เหล่านั้นแล้ว ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย
 ภิกษุเช่นกับมหากัสสปะบุตรของเรา
 ย่อมเป็นที่รักของเหล่าทวยเทพและมนุษย์,
 พวกเขาย่อมบูชามหากัสสปะด้วยปัจจัย
 ๔” แล้วตรัสพระคาถานี้ว่า

๒๑๗. “ชนย่อมทำบุคคลผู้สมบูรณ์ด้วยศีล
 และทัสสนะ ตั้งอยู่ในธรรม กล่าว
 คำสัตย์ ทำงานของตน ให้เป็น
 ที่รัก”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า
 สมบูรณ์ด้วยศีลและทัสสนะ ความว่า

สมบุยุตเตน จ สมมาทสฺสเนน
สมปนฺนํ.

สมบุรณด้วยจตุปาริสุทธิศีลและสัมมา-
ทสฺสนะที่สมบุยุตด้วยมรรคผล.

ธมฺมฏฺฐนฺติ นววิธ โลกุตฺตรธมฺเม
จิตฺตํ สจฺฉิกตโลกุตฺตรธมฺมนฺติ อตฺถโก.
สจฺฉวาทีนฺติ จตฺตุนฺนํ สจฺฉานํ
โสฬสหากาเรหิ สจฺฉิกตตฺตา สจฺฉ-
ฉาเนน สจฺฉวาทีนํ. อตฺตโน
กมฺมกุพฺพานฺติ อตฺตโน กมฺมํ นาม
ตีสฺโส สิกฺขา, ตา ปุรยมานนฺติ
อตฺถโก. ตํ ชโนติ ตํ ปุคฺคํ
โลกิยมหาชโน ปิยํ กโรติ ทฏฺฐกาโม
วนฺทิตฺตุกาโม จตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
โหติเยวาติ อตฺถโก.

คำว่า ตั้งอยู่ในธรรม ได้แก่ ตั้งมั่นใน
โลกุตตรธรรม ๘ อย่าง อธิบายว่า
กระทำโลกุตตรธรรมให้แจ้ง. คำว่า
กล่าวคำสัตย์ ความว่า เชื่อว่า มีปกติ
กล่าวคำสัตย์ ด้วยสัจจญาณ เหตุทำ
สัจจะ ๔ ให้แจ้งด้วยอาการ ๑๖. คำว่า
ผู้ทำภาระงานของตน ความว่า สิกขา ๓
เชื่อว่า การงานของตน, ผู้บำเพ็ญสิกขา
๓ เหล่านั้น. คำว่า ชน(ย่อมทำ)บุคคลนั้น
ความว่า โลกิยมหาชน ย่อมทำบุคคล
นั้น ให้เป็นที่รัก คือ อยากจะเห็น อยาก
จะไหว้ว อยากจะบูชาด้วยการบูชาด้วย
ปัจจัย ๔.

เทสนาวसानเ สพฺเพปิ เต
ทารกา โสตาปตฺติผล ปติฏฺฐหีสฺสูติ.

ในกาลจบเทศนา เด็กเหล่านั้น
ทั้งหมด ดำรงในโสดาปัตติผล ดังนี้แล.

ปณฺจสตทารกาวตฺถุ สตฺตมํ.

เรื่องเด็ก ๕๐๐ คน ที่ ๗ จบ.

๘. อนาคตามิตฺเถรวตฺถุ

๒๑๘. ฉนฺทชาโต อนกฺขาเต
มนสา จ ปุณฺเณ สียา
กาเมสุ อปฺปฏิพทฺชจิตฺโต
“อุทฺธโสโต”ติ วุจฺจติ.

๘. เรื่องพระอนาคตามีเถระ

๒๑๘. ภิกษุเกิดฉันทะ ในพระนิพพาน
ที่ใคร ๆ บอกไม่ได้ ฟังเป็นผู้อันใจ
ถูกต้องแล้วก็ดี ไม่มีใจผูกพัน
ในกามก็ดี ท่านเรียกว่า “ผู้มี
กระแส ในเบื้องบน”.

๘. อนาคามีตเถรวตฺถุ

ฉนฺทชาโตติ อิมํ ฌมฺมเทสนํ
 สตฺถา เชนฺตวเน วิหรนฺโต เอกํ
 อนาคามีตเถรํ อารพฺภ กถสฺส.

เอกทิวสํ หิ ตํ เถรํ
 สทฺธิวิหาริกา ปุจฺฉิสฺสุ “อตฺถิ ปน
 โว ฆนฺเต วิเสสาธคโม”ติ. เถโร
 “อนาคามีผลํ นาม คหฺนฺจปิ
 ปาปุณฺนติ, อรหตฺตํ ปตฺตกาเลเยว
 เตหิ สทฺธิ กถสฺสามิ”ติ หรายมาโน
 กิญฺจิ อกเถตฺวา ว กาลกโต
 สทฺธาवासเทวโลเก นิพฺพตฺติ. อถสฺส
 สทฺธิวิหาริกา โรทิตฺวา ปรีเทวิตฺวา
 สตฺถุ สนฺตีกํ คนฺตฺวา สตฺถารํ
 วนฺทิตฺวา โรทนฺตา ว เอกมนฺตํ
 นิสฺสีทิสฺสุ. อถ เน สตฺถา “กิ
 ริกฺขเว โรทถา”ติ อาท. “อุปฺชฌาโย
 โน ฆนฺเต กาลกโต”ติ. “โหตุ
 ริกฺขเว, มา จินฺตยิตฺถ, ฐวฺชมฺโม
 นาเวโส”ติ. “อาม ฆนฺเต, มยฺปิ
 ชานาม, อปิจ มยฺ อุปฺชฌายํ
 วิเสสาธคมํ ปุจฺฉิมฺหา, โส กิญฺจิ

๘. เรื่องพระอนาคามีเถระ

พระศาสดา ประทับอยู่ ณ พระ
 เชนฺตวัน ทรงปรารภพระอนาคามีเถระ
 องค์หนึ่ง ตรัสพระธรรมเทศนาว่า
 ภิกษุเกิดฉันทะ เป็นต้น.

ความพิสดารว่า วันหนึ่ง พวก
 สทฺธิวิหาริกถามพระเถระนั้นว่า “กิตาน
 มีการบรรลुकุณฺวิเศษแล้วหรือ ขอรับ”.
 พระเถระละอายว่า “ขนาดคฤหัสถ์ ยัง
 บรรลุชื่ออนาคามีผล, เวลาบรรลุพระ-
 อรหัตผลแล้วนั้นแล เราจักบอกกับพวก
 เขา” ไม่พูดอะไรเลย มรณภาพ บังเกิด
 ณ เทวโลกชั้นสทฺธาवास. ครั้งนั้น พวก
 สทฺธิวิหาริกของท่าน ต่างร่ำไห้ไปสำนัก
 พระศาสดา ถวายบังคมพระศาสดาแล้ว
 นั่งร้องไห้ ณ ที่สุดข้างหนึ่ง. ลำดับนั้น
 พระศาสดาตรัสกับพวกเธอว่า “ภิกษุ
 ทั้งหลาย เเธอร้องไห้ทำไม”. พวกภิกษุ
 กราบทูลว่า “อุปฺชฌาย์ของพวก
 ข้าพระองค์มรณภาพแล้ว พระเจ้าข้า”.
 พระศาสดาตรัสว่า “ข้างเกิด ภิกษุ
 ทั้งหลาย อย่าคิดมากเลย, นั้นชื่อว่าเป็น
 ธรรมดาแนนอน”. พวกภิกษุกราบทูล

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คำแช่ย์ทรัส จำกัด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อกเกตวา ว กาลกโต, เตนมห
ทุกขิตา”ติ.

สตถา “ภิกขเว มา จินตยิตถ,
อุปชฌาเยน โว อนาคามิผลํ ปตตํ,
โส ‘คิหิเปตํ ปาปุนนติ, อรหตตํ
ปตวา ว เนสํ กถเสสามิ”ติ
หรายนโต ตุมหากํ ภิกขเว อกเกตวา
ว กาลํ กตวา สุตธาวาเสสุ
นิพพตโต อสสาสถ ภิกขเว,
อุปชฌาโย โว กามesu อปฺปฏี-
พทฺชจิตตํ ปตโต อทุธฺโสโต”ติ
วตวา อิมํ คาถมาห.

๒๑๘. “ฉนฺทชาโต อนกฺขาเต
มนสา จ ฺสุญฺเฐ สียา
กามesu อปฺปฏีพทฺชจิตโต
“อทุธฺโสโต”ติ วุจฺจตี”ติ.

ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระเจ้าข้า
แม้พวกข้าพระองค์ ก็ทราบอยู่, อีก-
อย่างหนึ่ง พวกข้าพระองค์ ถ้าม
อุปชฌาย์ถึงเรื่องการบรรลুকุณวิเศษ,
ท่านยังไม่ทันพูดอะไร ๆ ก็มรณภาพเสีย
แล้ว, เพราะเหตุนั้น พวกข้าพระองค์
จึงได้รับทุกข์”.

พระศาสดาตรัสว่า “อย่าคิดมากเลย
ภิกษุทั้งหลาย, อุปชฌาย์ของพวกเธอ
บรรลุนาคามิผล, เธอละอายุว่า ‘แม่
กฤหัสถ์ ก็บรรลุนาคามิผลได้ เรา
บรรลอรหัตผล ก่อนแล้ว จักบอกพวก
สัทธีวิหาริกเหล่านั้น’ ไม่ทันกล่าวอะไร ๆ
แก่พวกเธอ ก็มรณภาพเสียก่อน บังเกิด
ในสุทธาวาสสบายใจได้นะภิกษุทั้งหลาย,
อุปชฌาย์พวกเธอ ถึงความมีใจไม่ผูกพัน
ในกาม มีกระแสเบื้องบน” แล้วตรัส
พระคาถานี้ว่า

๒๑๘. “ภิกษุเกิดฉันทะในพระนิพพาน ที่
ใคร ๆ บอกไม่ได้ ฟังเป็นผู้อันใจ
ถูกต้องแล้วก็ดี ไม่มีใจผูกพันใน
กามก็ดี ท่านเรียกว่า “ผู้มี
กระแสในเบื้องบน”.

ตตถ **ฉนทชาโตติ** กตตุกมฺยตา-
ฉนทวเสน ชาตฉนโท อุตฺสาหปฺปตฺโต.
อนกฺขาเตติ นิพฺพาน. ตณฺหิ
“อสุเกน กตฺ วา นีลาทิสฺสุ เอวรूपิ
วา”ติ อวตฺตพฺพตฺยา อนกฺขาทํ นาม.

มนสา จ สุญฺเฐ สียาติ เหฏฺฐิเมหิ
ตีหิ มคฺคผลจิตฺเตหิ สุญฺเฐ ปุริโต
ภเวยฺย. **อปฺปฏฺิพฺพทฺฐจิตฺโตติ** อนา-
คามิมคฺควเสน กามेषฺสุ จ อปฺปฏฺิ-
พฺพทฺฐจิตฺโต. **อุทฺธโสโตติ** เอวรूपิ
ภิกฺขุ อวิหเสสุ นิพฺพตฺติตฺวา ตโต
ปฏฺุจาย ปฏฺิสนฺธิวเสน อกฺนิฏฺฐํ
คจฺฉนฺโต “อุทฺธโสโต”ติ วุจฺจติ,
ตาทิสฺโส โว อปฺชฌมาโยติ อตฺถโก.

เทสนาวसानเ เต ภิกฺขุ
อรหตฺตผลเ ปตฺติฏฺฐหีสฺสุ. มหาชนสฺสาปิ
สาตฺถิกา เทสนา อโหสีติ.

อนาคามีตฺเถรวตฺถุ อฏฺฐมํ.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า **เกิด**
ฉันทะ ความว่า เกิดฉันทะ ด้วยอำนาจ
ปรารถนาจะทำ คือถึงอุตสาหะแล้ว.
คำว่า **ที่ใคร ๆ บอกไม่ได้** ความว่า
พระนิพพาน. ความจริงพระนิพพานนั้น
ได้ชื่อว่า อนักขาทะ เพราะบอกไม่ได้ว่า
“ปัจจัยโน้นทำ หรือมีสีเขียวเป็นต้น สีเห็น
ปานนี้”.

คำว่า **ผู้อันใจถูกต้องแล้ว** ความว่า
เป็นผู้ถูกใจที่ประกอบด้วยมรรคผล ๓
เบื้องต้น ถูกต้อง คือ ให้เต็ม. คำว่า
มีจิตไม่ผูกพัน ความว่า มีจิตไม่ผูกพัน
ในกาม ด้วยอำนาจอนาคามีมรรค. คำว่า
มีกระแสเบื้องบน ความว่า ภิกษุ
เช่นนี้บังเกิดในชั้นอวิหา ถัดนั้นไปก็
บังเกิดชั้นอกนิฏฐา ด้วยอำนาจปฏิสนธิ
ท่านเรียกว่า “ผู้มีกระแสเบื้องบน”
อุปัชฌาย์พวกเธอ เป็นเช่นนี้.

เวลาจบเทศนา พวกภิกษุเหล่านั้น
ดำรงในอรหัตผล. เทศนาได้มีประโยชน์
แก่มหาชน.

เรื่องพระอนาคามีเถระ ที่ ๘ จบ.

๘. นนุทียวตุถุ

๒๑๙. จิรปปวาสิ ปุริสั
ทุรโต โสตุถิมาคตัง
ณาคี มิตตทา สุหชชชา จ
อภินนุทนต์ อาคตัง

๒๒๐. ตเถว กตปุณณัปปิ
อสุมา โลกกา ปรั คตัง
ปุณณานิ ปฏิกคณนุทนต์
ปิยั ณาคีว อาคตัง.

๘. เรื่องนายนั้นทียะ

๒๑๙. ณาคี มิตร และคนมีใจดี เห็นบุรุษ
ผู้จากไปนาน กลับมาอย่างปลอดภัย-
ภัยแต่ที่ไกล ยินดีว่า เขามาแล้ว
ฉันใด

๒๒๐. บุญก็ต้อนรับคนผู้ทำบุญไว้ ซึ่งไป
จากโลกนี้สู่โลกอื่น ดุจณาคี
ต้อนรับคนผู้เป็นที่รัก ซึ่งกลับมา
ฉะนั้น.

๘. นนทิวาตฤ

จิรปุปวาสินติ อิม ฌมเทศนํ
 สตุถา อีสิปตเน วิหรนุโต นนทียํ
 อารพุก กเถสิ.

พาราณสียํ กิร สทฺธา-
 สมปนฺนสฺส กุสสฺส นนทियो นาม
 ปุตุโต อโหสิ. โส มาตาปิตุณํ
 อนรุโป สทฺธาสมปนฺโน สงฺฆุပ္ภุจาทโก
 ว อโหสิ. อถสฺส มาตาปิตโร
 วยंपุตฺตกาเล สมมุขเคหโต มาตฺสฺสชิตฺรํ
 เรวตี นาม อาเนตุกามา อหฺลสุ.
 สา ปน อสฺสทฺธา อทานสีลา.
 นนทियो ตํ น อิจฺฉิ. อถสฺส
 มาตา เรวตี อาห “อมฺม ตฺวํ
 อิมสฺมี เคเห ภิกฺขุสงฺฆสฺส
 นิสฺซชฺชนฎฺฐานํ อุปลิมฺปิตุวา อาสนานิ
 ปญฺญาเปหิ, อารทฺเรเก จเปหิ,
 ภิกฺขุณฺโณ อาคตกาเล ปตฺตํ คเหตฺวา
 นิสีทาเปตฺวา ฌมฺมกรเกน ปานียํ
 ปริสฺสุสาเวตฺวา ภูตฺตกาเล ปตฺเต
 โรว, เอว เม ปุตุตฺตสฺส อาราธิกา
 ภวิสฺสสี”ติ. สา ตถา อกาสิ.

๘. เรื่องนายันทิยะ

พระศาสดา ประทับอยู่ ณ ป่า
 อีสิปตนะ ทรงปรารภนายันทิยะ
 ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า ผู้จากไปนาน
 เป็นต้น.

ทราบว่า ในเมืองพาราณสี ได้มี
 บุตรชายของตระกูลผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา
 ชื่อหนทิยะ. เขาเป็นผู้มีศรัทธา บำรุง
 พระสงฆ์ อนรุโปต่อมารดาบิดาเทียว.
 ต่อมา ในเวลาเขาเติบโตขึ้น มารดาบิดา
 ปรารภจะนำลูกสาวลง ชื่อเรวตี
 จากเรือนที่ติดกันมาเพื่อเขา. แต่นาง
 เป็นคนไม่มีศรัทธา มีปกติไม่ให้.
 นายหนทิยะ จึงไม่ต้องการเธอ. ต่อมา
 มารดาเขายกนางเรวตีว่า “แม่ เธอ
 ฉาบที่นั่งสำหรับภิกษุสงฆ์แล้ว จึงปลาด
 อาสนะ ในเรือนนี้, ตั้งเชิงบาตรไว้,
 ในเวลาภิกษุมารับบาตร นิมนต์ให้นั่ง
 เอาธมกรกรองน้ำ เวลาฉันเสร็จก็
 ล้างบาตร, ทำเช่นนี้ ลูกชายเราก็จะ
 ฟังพอใจเธอ”. นางได้ทำเช่นที่บอก.
 ลำดับนั้น มารดาบิดายกกริยานั้นแก่
 ลูกชายว่า “นางอดทนต่อโอวาท”

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คำแช่ทรัพย์ จำกัด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อถ นั “โหวาทกขมา ชาตา”ติ
 ปุตตสฺส อารโจะตฺวา เตน “สาธฺ”ติ
 สมฺปฏิจฺฉิตฺเต, ทิวสํ จปาเปตฺวา
 อาวาหํ กรีสฺสุ.

อถ นั นนฺทียโย อาท “สเจ
 ภิกฺขุสํฆญฺจ มาตาปิตโร จ เม
 อุกฺกุจฺฉิสฺสสิ, เอวํ อิมสฺมี เคเห วตฺถุ
 ลภิสฺสสิ, อปฺปมตฺตา โหหิ”ติ. สา
 “สาธฺ”ติ ปฏิสฺสณิตฺวา กติปาหํ สทฺธา
 วีย หุตฺวา ภตฺตารํ อุกฺกุจฺฉนฺตฺติ เทว
 ปุตฺเต วิชาเย. นนฺทียสฺส มาตาปิตโร
 กาลมกํสฺสุ. เคเห สพฺพิสฺสรียํ
 ตสฺสาเยว อโหสิ. นนฺทียโยปิ
 มาตาปิตฺนํ กาลกิริยโต ปฏฺจาย
 มหาทานปติ หุตฺวา ภิกฺขุสํฆสฺส
 ทานํ ปฏฺจเปสิ กปณฺทฺธิกานํปิ
 เคหทฺวาเร ปากวตฺตํ ปฏฺจเปสิ. โส
 อปรภาเค สตฺถุ ฐมฺมเทสนํ สุตฺวา
 อาวาสทาเน อานิสฺสํ สลฺลกฺขेतฺวา
 อีสิปตฺเน มหาวิหารเร จตฺถิ คพฺพะเห
 ปฏฺมิณฺฑลิตํ จตฺถสาลํ กาทเรตฺวา
 มณฺจปิจาทีนิ อตฺถราเปตฺวา ตํ อาวาสํ
 นิยฺยาเทนฺโต พุทฺธปฺปมุขสฺส ภิกฺขุสํฆสฺส

เมื่อเขารับว่า “ดีครับ” จึงกำหนด
 วันนั้นแล้ว ทำอวาหมงคล.

ครั้งนั้น นายนั้นทียะ บอกนาง
 เรวดีว่า “ถ้าเธอบำรุงภิกษุสงฆ์ และ
 มารดาบิดาของตน ก็จักได้พัสดุในเรือนนี้
 อย่างนี้ เธอจงอย่าเหลว”. นางรับว่า
 “ค่ะ” ทำที่เป็นหญิงมีศรัทธา ๒-๓ วัน
 บำรุงผ้าอยู่ ตลอดบุตร ๒ คน. มารดา
 บิดาของนายนั้นทียะ ตายลง. ความ
 เป็นใหญ่ทั้งหมด ในเรือนจึงตกเป็นของ
 นางเรวดีเท่านั้น. ฝ่ายนายนั้นทียะ
 หลังจากมารดาบิดาตายแล้ว ได้เป็น
 เจ้าของมหาทาน เตรียมตั้งทานสำหรับ
 ภิกษุสงฆ์ (และ)ตั้งค่าอาหารสำหรับ
 คนกำพร้า และคนเดินทางไกล หน้า
 ประตูเรือน. ภายหลังเขาฟังธรรมเทศนา
 ของพระศาสดา กำหนดอานิสงส์การ
 ถวายอवासให้สร้างศาลา ๔ มุข ประดับ
 ด้วยห้อง ๔ ห้องในมหาวิหาร ณ ปา
 อีสิปตนะ ให้ลาดเตียงและตั้ง เมื่อจะ
 มอบถวายอวาสนั้น ได้ถวายทานแต่

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คำเรย์ทรัส จำกัด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ทาน์ ทตฺวา ตถาคตสฺส ทกฺขิโณทกํ
 หตฺถ อทาสี. สตฺถุ หตฺถ
 ทกฺขิโณทกปติฏฺฐาเนน สทฺธิเยว
 ตาวตีสทเวโลเก สพฺพทิสาสฺสุ ทฺวาทส-
 โยชนิโก อุกฺธํ โยชนสตุพฺเพโธ
 สตฺตรตนมโย นาริกณสมฺปนฺโน
 ทิพฺพปาสาทโ อุกฺคจฺฉิ.

อถกทิวสํ มหาโมคคฺคฺลลานตฺถโร
 ทเวจาริกํ คนฺตฺวา ตสฺส ปาสาทสฺส
 อวิทฺฐเร จิตฺ อตฺตโน สนฺติกํ
 อาคเต ทเวปฺตฺเต ปุจฺฉิ “กสฺเสโส
 อจฺฉราคณปริปฺปนฺโน ทิพฺพปาสาทโ
 นิพฺพตฺโต”ติ. อถสฺส เต ทเวปฺตฺตา
 วิมานสามิกํ อาจิกฺขนฺตฺวา อาหฺสุ
 “ภนฺเต เยน นนฺทียเณ นาม
 คหปติปฺตฺเตน อีสิปตเน สตฺถุ วิหาโร
 กาเรตฺวา ทินฺโน, ตสฺสตฺถาย เอตํ
 วิมานํ นิพฺพตฺตนฺ”ติ. อจฺฉราสงฺโมปิ
 นํ ทิสฺวา ปาสาทโต โอตริตฺวา
 อาห “ภนฺเต มยฺ ‘นนฺทียสฺส
 ปริจาริกา ภวิสฺสามา’ติ อธิ
 นิพฺพตฺตา, ตํ ปน อปฺสฺสนฺตฺวา อติวีย

ภิกฺษุสงฺฆมฺ มีพระพุทฺธเจ้าเป็นประธาน
 หลังน้ำทักษิโณทก ที่พระหัตถ์ของพระ-
 ตถาคต. พร้อมกับการหลังน้ำทักษิโณทก
 บนพระหัตถ์พระศาสดา ปราสาททิพย์
 สำเร็จด้วยรัตนะ ๗ ประการ เพียบพร้อม
 ด้วยหมูนารี ขนาด ๑๒ โยชน์ ในทิศ
 ทั้งปวง ข้างบนสูง ๑๐๐ โยชน์ ผุดขึ้น
 ณ ทเวโลกชั้นดาวดึงส์.

ต่อมา วันหนึ่ง พระมหาโมคคัล-
 ลานเถระเที่ยวจาริกไปในทเวโลก ยืน
 ไม่ไกลปราสาทนั้น ถามเทพบุตรผู้มา
 ไกลัดหน้าว่า “ปราสาททิพย์เพียบพร้อม
 ด้วยหมูนางอัปสรนั้น เกิดเพื่อใคร”.
 ลำดับนั้น พวกเทพบุตรเหล่านั้น เมื่อ
 จะบอกเจ้าของวิมานแก่ท่าน จึงบอกว่า
 “ท่านผู้เจริญ วิมานนั้น บังเกิดเพื่อ
 ประโยชน์แก่นายนั้นทียะ บุตรคหบดี
 ผู้สร้างวัดถวายพระศาสดา ในป่า
 อีสิปตนะ”. แม้หมูนางอัปสร เห็น
 พระเถระแล้ว ลงจากปราสาทกล่าวว่า
 “ท่านผู้เจริญ พวกดิฉันบังเกิด ณ ที่นี้
 ด้วยตั้งใจว่า ‘จักเป็นนางบำเรอ
 นายนั้นทียะ’ แต่เมื่อไม่พบเขา รู้สึก

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คำแช่ทรัส จำกัด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อุกุกณฺจิตมฺห, มตฺติกปาตี ภินฺทิตฺวา
 สุวณฺณปาตี คหณสทิสํ หิ มนุสฺส-
 สมฺปตฺตี หิตฺวา ทิพฺพสมฺปตฺตિકหณฺ,
 อิธาคมนตฺถาย วทฺเยยาถา”ติ. เถโร
 ตโต อากนฺตฺวา สตฺถารํ อุปสงฺกมิตฺวา
 ปุจฺฉิ “นิพฺพตฺตติ นุ โข
 ฆนฺเต มนุสฺสโลเก จิตานณฺเวย
 กตกลฺยาณานํ ทิพฺพสมฺปตฺตี”ติ.
 “โมคคฺลฺลาน นนุ เต ทเวโลก
 นนฺทียสฺส นิพฺพตฺตา ทิพฺพสมฺปตฺติ
 สามํ ทิฏฺฐา, กสฺมา มํ ปุจฺฉสึ”ติ.
 “เอวํ ฆนฺเต นิพฺพตฺตติ”ติ.

๕ อถ นํ สตฺถา “โมคคฺลฺลาน
 ก็ นามเต กเถสิ, ยถา หิ
 จิรปฺปวตฺถํ ปุตฺตํ วา ชิตฺรํ วา
 ปวาสโต อากจฺจนฺตํ คามทฺวาเร
 จิตโต โภจิทเว ทิสฺวา เวเคน เคหํ
 คนฺตฺวา ‘อสุโก นาม อากโต’ติ
 อาโรเจยฺย, อถสฺส ฆาตกา
 หฏฺฐปฺปหฏฺฐา เวเคน นิกฺขมิตฺวา
 ‘อากโตสิ ตาต, อากโตสิ ตาตา’ติ

ระอาเหลือเกิน, ความจริงการละมมนุษย์-
 สมบัติถือเอาทิพยสมบัติ เป็นเช่นกับ
 การทำลายถาดดิน ถือเอาถาดทองคำ
 ฉะนั้น, ขอท่านช่วยบอกเขาเพื่อประโยชน์
 การมา ในที่นี้”. พระเถระกลับจาก
 ทเวโลกนั้น เข้าเฝ้าพระศาสดา ทูลถามว่า
 “พระเจ้าข้า ทิพยสมบัติ บังเกิดสำหรับ
 ชนผู้ทำดี ยังมีชีวิตอยู่ในมนุษยโลกหรือ”.
 พระศาสดาตรัสว่า “โมคคัลลานะ เธอ
 เห็นทิพยสมบัติบังเกิดเพื่อนั้นทียะ ใน
 ทเวโลกเองมิใช่หรือ เหตุไร จึงถามเรา
 อีก”. พระมหาโมคคัลลานะ กราบทูลว่า
 “ทิพยสมบัติ เกิดอย่างนั้นได้หรือ
 พระเจ้าข้า”.

ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสกับ
 พระมหาโมคคัลลานะว่า “โมคคัลลานะ
 เธอพูดอะไรนั้น, ใคร ๆ ยืนอยู่ใกล้
 ประตูบ้าน เห็นบุตร หรือธิดาจากไป
 นาน กลับมาถิ่นเกิด รีบไปเรื้อน บอกว่า
 ‘คนโน้นมาแล้ว’, ที่นั้นพวกญาติของเขา
 ต่างยินดีปรีดา รีบออกไปต้อนรับเขาว่า
 ‘พ่อ มาแล้ว พ่อ มาแล้ว’ ฉะนั้น พวก
 ทเวดาต่างก็ถือเอาเครื่องบรรณาการอัน

ดํ อภินนุเทยฺยํ, เอวเมว อิธ
กตกลุยาณํ อิตถึ วา ปุริสํ วา อิมํ
โลกํ หิตฺวา ปรโลกํ คตํ ทสฺวิธํ
ทิพฺพปณฺณาการํ อาทาย ‘อหํ ปุโรโต
อหํ ปุโรโต’ติ ปจฺจุคฺคณฺตฺวา เทวตา
อภินนุทนต์ิ”ติ วตฺวา อีมา คากา อภาสิ

เป็นทิพย์ ๑๐ อย่าง ไปต้อนรับว่า ‘เรา
ก่อน ๆ’ ยินดีกับสตรีหรือบุรุษผู้ทำดีใน
โลกนี้ ละโลกนี้แล้วไปสู่ปรโลก ฉะนั้น
เหมือนกัน” แล้วได้ตรัสพระคาถา
เหล่านี้ว่า

๒๑๙. “จิริปฺปวาสิ ปุริสํ
ทฺูโรโต โสตุถิมาคตํ
ฉาติ มิตุตา สุขชฺชา จ
อภินนุทนต์ิ อากตํ

๒๑๙. “ญาติมิตร และคนมีใจดี เห็นบุรุษ
ผู้จากไปนานกลับมาอย่างปลอดภัย-
ภัย แต่ที่ไกล ยินดีว่า เขามาแล้ว
ฉันใด

๒๒๐. ตเถว กตปุณฺณปี
อสุมา โลกา ปรํ คตํ
ปุณฺณานิ ปฏิกุคฺคณฺหนฺติ
ปิยํ ฉาติว อากตนฺ”ติ.

๒๒๐. บุญ ก็ต้อนรับคนผู้ทำบุญไว้ ซึ่ง
ไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น ดุจญาติ
ต้อนรับคนผู้เป็นที่รัก ซึ่งกลับมา
ฉะนั้น”.

ตตฺถ จิริปฺปวาสิณฺติ จิริปฺปวตฺถํ.
ทฺูโรโต โสตุถิมาคตนฺติ วณฺชิชฺชํ วา
ราชโปริสํ วา กตฺวา ลทฺุชลาภํ
นิปฺพนฺนสมฺปตฺติ อณฺุพทฺุทเวณ
ทฺูรฏฺุจานโต อากตํ. ฉาติ มิตุตา
สุชฺชา จาติ กุสสมฺพนฺุชฺวเสน ฉาติ
จ สนฺุทิกฺุจาทิกฺาเวณ มิตุตา จ
สุทฺุทยภาเวณ สุขชฺชา จ. อภินนุทนต์ิ

บรรดาคำเหล่านี้ คำว่า ผู้จาก
ไปนาน ความว่า ผู้จากไปนานแล้ว.
คำว่า มาแต่ไกลอย่างปลอดภัย ความว่า
ผู้ได้ลาภ คือมีสมบัติสำเร็จ เพราะ
ทำการค้า หรือรับราชการ กลับมาจาก
ที่ไกลอย่างปลอดภัย. คำว่า ญาติ มิตร
และคนใจดี ความว่า ชื่อว่า ญาติ
เพราะเกี่ยวข้องกับทางตระกูล ชื่อว่า มิตร

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ค้ำชัยทรัสต์ จำกัด
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อากตฺตุนฺติ นํ ทิสฺวา “อากตฺตุนฺ”ติ-
 วจนมตฺเตน วา อณฺชลิกรรมมตฺเตน
 วา เกหํ สมฺปตฺตํ ปน นานปฺปการ-
 ปณฺณากการาภิหรณวเสน อภินนฺทนฺติ.
 ตเถวาทิ เตเนว การเนน กตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ปุคฺคํ อิมฺมหา โลกา ปฺรโลกํ
 คตํ “ทิพฺพํ อายุํ วณฺณํ สุขํ
 ยสํ อธิปเตยฺยํ ทิพฺพรูปสทฺท-
 คนฺธรสโฆฏฺฐพฺพนฺ”ติ อิมํ ทสฺวิธํ
 ปณฺณากการํ อาทาย มาตาปิตุภูจฺจาเน
 จิตานิ ปุณฺณานิ อภินนฺทนฺตานิ
 ปฏิกุคฺคณฺหนฺติ. ปิยํ ฌาตีวาทิ อิศ
 โลเก ปิยํ ฌาตกํ อากตฺ
 เสสฌาตกา วิทยาติ อตฺตฺตฺต.

เทสนาวसानเน พหุ โสตาปตฺตฺต-
 ผลาทินิ ปาปฺถนีสุติ.

นนฺทิตยวตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต.

ปิยวคฺคควณฺณนา นิฏฺฐิตา.

โสพฺสโม วคฺโค.

เหตุเคยเห็นกันเป็นต้น และชื่อว่า คน
 มีใจดี เหตุเป็นคนใจงาม. คำว่า ยินดี
 ว่าเขามาแล้ว ความว่า ญาติเป็นต้น
 เห็นเขา ย่อมยินดี ด้วยคำพูดว่า “เขา
 กลับมาแล้ว” หรือทำความเคารพ(หนึ่ง)
 มาถึงเรือน ก็ต้อนรับ ด้วยการนำ
 บรรณาการชนิดต่าง ๆ มาให้. คำว่า
 ฉะนั้นนั้นแล ความว่า บุญตั้งในฐานะ
 มารดาบิดา ถือเอาบรรณาการ ๑๐
 ประการนี้ คือ “อายุ วรรณะ สุขะ ยศ
 ความเป็นใหญ่ อันเป็นทิพย์ (และ) รูป
 เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ อันเป็นทิพย์”
 ยินดีต้อนรับคนที่ทำบุญไว้ ไปจาก
 โลกนี้สู่โลกหน้า ด้วยเหตุนี้เอง. คำว่า
 ดุจญาติต้อนรับคนผู้เป็นที่รัก ฉะนั้น
 ความว่า ดุจญาติที่เหลื้อต้อนรับญาติ
 ผู้เป็นที่รัก ผู้มาในโลกลนี้ ฉะนั้น.

ในกาลจบเทศนา คนเป็นจำนวน-
 มากได้บรรลุโสดาปัตติผลเป็นต้น ดังนี้แล.

เรื่องนายนั้นทียะที่ ๙ จบ.

พรรณาปิยวรรค จบ.

วรรคที่ ๑๖ จบ.

๑๗. โภชวคค

๑. โรหิณีขตติยกฤถาวตถุ

๒๒๑. โภธํ ชเห วิปฺปชเหยฺย มานํ
สํโยชนํ สพฺพมตฺตีกกเมยฺย
ตํ นามรูปสฺมุติมสชฺชมานํ
อภิญฺจนํ นานุปตฺตุนฺติ ทุกฺขา.

๑๗. โภชวรรค

๑. เรื่องเจ้าหญิงโรหิณี

๒๒๑. บุคคลควรละความโกรธ ละมานะ
ได้ขาด ล่วงสังโยชน์ทั้งปวงได้
ทุกขไม่ตกไปตามบุคคลผู้ไม่ข้องอยู่
ในนามรูป ไม่มีกิเลสเครื่องกังวล
นั้น.

๑๗. โภชวคฺควณฺณนา

๑. โรหิณีขตฺติยกณฺณาวตฺถุ

โกธํ ขเห วิปฺปชฺเหยยฺ มานนฺติ
อิมํ ฐมฺมเทสนํ สตฺถา นิโคธฺรธาธาเม
วิหรนฺโต โรหิณี ขตฺติยกณฺณํ
อารพฺภา กเถสิ.

เอกสฺมี กิร สมเย อายสฺมา
อนฺรุทฺโธ ปณฺจสเทหิ ภิกฺขุหิ สทฺธิ
กปิลวตฺถุ อคฺมาสิ. อถสฺส ฌาตกา
“เถโร อากโต”ติ สุตฺวา เถรสฺส
สนฺติกํ อคฺมํสุ จเปตฺวา โรหิณี
นาม เถรสฺส ภคินี. เถโร ฌาตเก
ปฺจฺฉิ “กหนํ โรหิณี”ติ. “เคเห
ภนฺเต”ติ. “กสฺมา นาคตา”ติ. “สรีเร
เม จฺวิโรโค อฺปฺปนฺโน”ติ ลชฺชชาย
นาคตา ภนฺเต”ติ. เถโร “ปฺกฺโกสถ
นฺน”ติ ปฺกฺโกสาเปตฺวา ปฏฺกณฺจกํ
ปฏฺมิณฺจิตฺวา ปทสา ว อาคตํ
เอวมาห “โรหิณี กสฺมา นาคตาสิ”ติ.
“สรีเร เม ภนฺเต จฺวิโรโค อฺปฺปนฺโน
ตสฺมา ลชฺชชาย นาคตมฺหิ”ติ. “กิ
ปนฺ เต ปฺณฺณํ กาทุํ น วฏฺฏตี”ติ.

๑๗. พรรณนาโภชวรรค

๑. เรื่องเจ้าหญิงโรหิณี

พระศาสดาประทับ ณ นิโคร-
ธาราม ทรงปรารภเจ้าหญิงโรหิณี
ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า บุคคลพึง
ละความโกรธ ละมานะได้ขาด เป็นต้น.

ทราบว่า สมัยหนึ่ง ท่านอนรุทระ
ได้ไปกรุงกบิลพัสดุ์ พร้อมกับภิกษุ
๕๐๐ รูป. ครั้งนั้น พวกญาติของท่าน
ฟังว่า “พระเถระมา” ได้ไปหาถึงที่พัก
ของพระเถระ เหลือแต่เจ้าหญิงโรหิณี
น้องสาวท่าน. พระเถระถามพวกญาติ
ว่า “เจ้าหญิงโรหิณีไปไหน”. พวกญาติ
บอกว่า “อยู่ในตำหนัก พระเจ้าข้า”.
พระเถระถามว่า “ทำไม จึงไม่เสด็จ
มา”. พวกญาติตอบว่า “นางไม่
เสด็จมา เพราะละอายว่า ‘ร่างกาย
ของเราเกิดโรคผิวหนัง’ เจ้าข้า”. พระ-
เถระให้เชิญเสด็จมาว่า “จงเชิญเสด็จ
เธอมา” กล่าวอย่างนี้กะเธอผู้ฉลอง
พระองค์เสด็จมาแล้วว่า “โรหิณี ทำไม
ไม่เสด็จมา”. เจ้าหญิงโรหิณีตอบว่า

“ก็ กโรมิ ฆนุเต”ติ.

“อาสนสาลาย์ กาเรหี”ติ. “ก็
คเหตวา”ติ. “กินุเต ปสาธนฆนุทกั
นตถิ”ติ. “อตุถิ ฆนุเต”ติ. “ก็
มุลกนุ”ติ. “ทสสทสสมุลกั ฆวิสสตี”ติ.
“เตนหิ ตั วิสสชเชตวา อาสนสา
กาเรหี”ติ. “โก เม ฆนุเต
กาเรสสตี”ติ. เถโร สมีเป จิต
ฉาตเก โอลเกตุวา “ตุมุหากั
ฆาโร โหตุ”ติ อาห. “ตุเมห ปน
ฆนุเต ก็ ฆริสสธา”ติ. “อหปี
อิเชว ฆวิสสामी, เตนหิ เอติสสา
ทพพสมุฆาเร อหารธา”ติ. เต
“สาธุ ฆนุเต”ติ อหารีสุ.

“ท่านผู้เจริญ ร่างกายหม่อมฉันเกิด
โรคผิวหนัง เพราะเหตุนั้น จึงไม่มา
เพราะละอาย”. พระเถระกล่าวว่า
“เธอทำบุญบ้าง ไม่ควรหรือ”. เจ้าหญิง
โรหิณีถามว่า “ทำบุญอะไร เจ้าข้า”.

พระเถระตอบว่า “จงให้สร้างโรงฉัน”.
เจ้าหญิงโรหิณีถามว่า “หม่อมฉัน จะ
เอาอะไรทำ”. พระเถระกล่าวว่า “เธอ
ไม่มีเครื่องประดับหรือ”. เจ้าหญิงโรหิณี
ตอบว่า “มี เจ้าข้า”. พระเถระถามว่า
“ราคาเท่าไร”. เจ้าหญิงโรหิณีตอบว่า
“ประมาณ ๑๐,๐๐๐ กหาปณะ”.
พระเถระบอกว่า “ถ้าเช่นนั้น เธอขาย
เครื่องประดับนั้นแล้ว ให้สร้างโรงฉัน
เถิด”. เจ้าหญิงโรหิณีถามว่า “ใครจะ
ให้ทำแก่มหม่อมฉัน เจ้าข้า”. พระเถระ
แลดูพวกญาติที่อยู่ใกล้ ๆ กล่าวว่า “จง
เป็นภาระของพวกท่าน”. พวกญาติ
ถามว่า “ก็ท่านจะทำอะไร เจ้าข้า”.
พระเถระตอบว่า “ถึงอาตมาก็จะอยู่ที่นี้
ถ้าเช่นนั้น พวกท่าน จงนำทัพพสัมภาระ
มาเพื่อโรงฉันนั้น”. พวกญาติรับว่า “ดีละ
ท่านผู้เจริญ” ต่างพากันนำมาแล้ว.

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คำแช่ย์ทรัส จำกัด
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เถโร อาสนสาลา ยํ สํวิทหนโต
 โรहिณี อาท “ทวิภูมิกํ อาสนสาละ
 กาเรตฺวา อุปริ ปทรานํ ทินฺนกาลโต
 ปฏฺจาย เหมจฺจา นิพทฺธํ สมฺมชฺชิตฺวา
 อาสนานิ ปณฺญาเปหิ, นิพทฺธํ
 ปานียฆฏฺฏํ อุปฏฺจจาเปหิ”ติ. สา “สาธฺ
 ฆณฺเต”ติ ปสาธนฆณฺทกํ วิสุสชฺเชตฺวา
 ทวิภูมิกํ อาสนสาละ กาเรตฺวา อุปริ
 ปทรานํ ทินฺนกาลโต ปฏฺจาย
 เหมจฺจา นิพทฺธํ สมฺมชฺชนาทีนํ อกาสิ.
 นิพทฺธํ ภิกฺขุ นิสิตฺหนฺติ. อถสฺสา
 อาสนสาละ สมฺมชฺชนฺตียาว, จวิโรโค
 มึลา ยิ. สา อาสนสาลา ยํ นิฏฺฐิตาย,
 พุทฺธบุปฺมุขํ ภิกฺขุสํฆํ นิมนฺเตตฺวา
 อาสนสาละ ปุเรตฺวา นิสินฺนสฺส
 พุทฺธบุปฺมุขสฺส ภิกฺขุสํฆสฺส ปณฺตีตํ
 ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อทาสิ.

สตฺถา กตมตฺตกิจฺจํ “กสฺเสตํ
 ทานนํ”ติ ปุจฺฉิ. “ภคินียา โน
 ฆณฺเต โรหิณียา”ติ. “สา ปน
 กหนฺ”ติ. “เคเห ฆณฺเต”ติ. “ปกฺโกสถ
 นนฺ”ติ. สา อากนฺตุํ น อิจฺฉิ.
 อถ นํ สตฺถา อนิจฺฉมา นํปิ

พระเถระ เมื่อจัดแจงโรงฉัน
 กล่าวกะเจ้าหญิงโรहिณีว่า “เธอจงให้
 สร้างโรงฉัน ๒ ชั้น ชั้นบนทำให้
 เรียบร้อย กวาดชั้นล่าง ให้ปูอาสนะ
 ไว้เสมอ ให้ตั้งหม้อน้ำดื่มไว้เป็นประจำ”.
 นางรับว่า “ดีละ เจ้าข้า” ขายเครื่อง
 ประดับให้สร้างโรงฉัน ๒ ชั้น ชั้นบน
 ทำให้เรียบร้อยแล้วได้ทำการกวาด
 ชั้นล่างเป็นต้น ประจำ. พวกภิกษุก็หนึ่ง
 เป็นประจำ. ต่อมา เมื่อเจ้าหญิงโรहिณี
 กวาดโรงฉัน โรคผิวหนังได้หายไป.
 เมื่อโรงฉันแล้วเสร็จ เจ้าหญิงนิมนต์
 ภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน
 ได้ถวายของควรเคี้ยวควรบริโภคอย่างดี
 แก่ภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข
 ซึ่งนั่งเต็มโรงฉัน.

พระศาสดา ทรงทำภารกิจเสร็จแล้ว ตรัส
 ถาว่า “นี่ทานของใคร”. พระอนุรุทธะ
 กราบทูลว่า “ของนางโรहिณี น้องสาว
 ข้าพระองค์ พระเจ้าข้า”. พระศาสดา
 ตรัสถาว่า “ก็นางไปไหน”. พระ-
 อนุรุทธะกราบทูลว่า “อยู่ในตำหนัก

ปกโกสาเปสิเยว. อากนตุวา จ ปน
 วนุทิตวา นิสินนุ อาก “โรหิณี กสมาน
 นาคมี”ติ. “สรีเร เม ฆนเต จวิโรโค
 อตติ, เตน ลชชมานา นาคตมฺหี”ติ.

“ชานาสี ปน ก็ เต นิสฺสาย เอส
 อุปฺปนฺโน”ติ. “น ชานามิ ฆนเต”ติ.
 “ตว โภธํ นิสฺสาย อุปฺปนฺโน
 เอส”ติ. “ก็ ปน เม ฆนเต กตฺนุ”ติ.
 “เตนหิ สฺนฺนาหิ”ติ. อตฺตสฺสา สตฺถา
 อตีตํ อากริ

อตีเต พาราณสีรณฺโณ อคฺคมเหสี
 เอกิสฺสา รณฺโณ นาฏกิตฺติยา
 อากมาตํ พนฺธิตฺวา “ทุกฺขมสฺสา
 อุปฺปาเทสฺสามิ”ติ จินฺเตตฺวา มหา-

พระเจ้าข้า”. พระศาสดาตรัสว่า
 “พวกท่านไปเรียกเธอมา”. เจ้าหญิงนั้น
 ไม่อยากมา. ที่นั้นพระศาสดาให้เรียกเธอ
 แม้ผู้ไม่ปรารถนาทีเดียว. ก็แลพระ-
 ศาสดาตรัสกะเธอผู้มาถวายบังคมนั่งแล้ว
 ว่า “โรหิณี ทำไม เธอจึงไม่มา”.
 เจ้าหญิงกราบทูลว่า “ร่างกายหม่อมฉัน
 มีโรคผิวหนัง พระเจ้าข้า, เพราะเหตุนั้น
 หม่อมฉันละอายจึงไม่มา”.

พระศาสดาตรัสถามว่า “เธอทราบ
 ไหมว่า ‘อาศัยอะโร โรคนั้นจึงเกิดขึ้น
 กับเธอ’”. เจ้าหญิงกราบทูลว่า “ไม่ทราบ
 พระเจ้าข้า”. พระศาสดาตรัสว่า “อาศัย
 ความโกรธของเธอ โรคนั้น จึงเกิด”.
 เจ้าหญิงทูลถามว่า “ก็หม่อมฉันทำกรรม
 อะไรไว้ พระเจ้าข้า”. พระศาสดา
 ตรัสว่า “ถ้าเช่นนั้น เธอจงฟัง”.
 ลำดับนั้น พระศาสดาทรงนำเรื่องอดีต
 ของนางมาแล้ว(ดังต่อไปนี้)

ในอดีต พระอัครมเหสีของพระเจ้า
 เมืองพาราณสี ผู้กษัตริย์นักพ้อ
 ของพระราชาคนหนึ่ง คิดว่า “เราจัก
 ให้ความทุกข์เกิดขึ้นแก่มัน” ให้นำผล-

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คำเธย์ทรัส จำกัด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

กจฺจฺผลานิ ออาหาราเปตฺวา ตํ นาฏกิตฺติ
 อตฺตโน สนฺติกํ ปกฺโกสาเปตฺวา ยถา
 สา น ชานาติ, เอวมสฺสา สยเน
 จ ปารูปเน จ ปจฺจตฺตฺรณาทินนฺจ
 อนฺตเรสุ กจฺจฺจฺจฺณานิ จปาเปสิ.
 เกพี กุรุมาณา วิย อสฺสา สรีเรปี
 โอกิริ. ตํขณฺณเณว ตสฺสา สรีรํ
 อุปฺปกฺกูปฺกกํ คณฺทาคณฺทชาตํ
 อโหสิ.

สา กณฺทฺวานฺติ คณฺทฺวา สยเน นิปฺชชฺ.
 ตตฺตราปีสฺสา กจฺจฺจฺจฺณเณหิ ขาทิยมาณา,
 ขรตฺตรา เวทนา อุปฺปชฺชฺ. ตทา
 อคฺคฺมเหสี โรหิณี อโหสีติ.

สตุถา อิมํ อตีตํ อหาริตฺวา
 “โรหิณี ตทา ตยา เจตํ กมฺมํ
 กตํ, อุปฺปมตฺตโกปี หิ โภเช วา
 อิสฺสา วา กาทุํ น ยุตฺตรูปาเยวา”ติ
 วตฺวา อิมํ คาถมาห

๒๒๑. “โกธํ ชเห วิปฺปชฺเหยฺย มานํ
 สํโยชนํ สพฺพมตฺติกฺกเมยฺย
 ตํ นามรูปสฺสมิมสฺชฺชฺมานํ
 อภิณฺจณํ นานุปตฺนฺติ ทฺกฺขา”ติ.

หมามุ่ยใหญ่มา ให้เรียกหญิงนักพื่อนนั้น
 มาสู่สำนักของนางเอง ให้ไปรยผงหมามุ่ย
 บนที่นอน ผ้าห่ม และระหว่างผ้าปูลาด
 เป็นต้น ของหญิงนักพื่อนนั้น โดยที่
 หญิงนักพื่อนนั้นไม่ทราบ. ไปรยลง
 แม้นตัวของนาง ดุจเหยียบยันเล่น.
 ขณะนั้นเอง ร่างกายนางเกิดพุพอง
 เป็นตุ่มน้อยใหญ่.

นางเฝ้าอยู่ ไปนอนเตียง. เมื่อเธอถูก
 หมามุ่ยบนที่นอนเมื่อนั้นกัด, เกิดเวทนา
 อย่างแรงกล้า. อัครมเหสีในกาลนั้น
 ได้เกิดเป็นเจ้าหญิงโรหิณี.

พระศาสดา ครั้นนำอดีตนิทานนี้
 มาตรัสว่า “โรหิณี ก็ในกาลนั้น เธอ
 ทำกรรมนี้ไว้ ความจริง ความโกรธก็ดี
 ความริษยาที่ดี แม้มีประมาณน้อย ไม่
 ควรทำลาย” ตรัสพระคาถานี้ว่า

๒๒๑. “บุคคลควรละความโกรธ ละมานะ
 ได้ขาด ล้วงสังโยชนทั้งปวงได้
 ทุกขไม่ตกไปตามบุคคลผู้ไม่ข้องอยู่
 ในนามรูป ไม่มีกิเลสเครื่องกังวล
 นั้น”.

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คำแช่ทรัส จำกัด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตตถ โภชนติ สพพการปี
 โภธ นววิธึ มานึ ชเหยย.
 สโยชนนติ กามราคสโยชนาทิกั
 ทสวิธึปี สโยชนึ อติทุกเมยย.
 อสชชมานนติ อลคคมานัน.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ซึ่ง
 ความโกรธ ความว่า ควรละความโกรธ
 อันมีอาการทุกอย่าง (และ) มานะ ๙
 อย่าง. คำว่า ซึ่งสังโยชน์ ความว่า
 ฟังล่วงสังโยชน์ ๑๐ ประการ มีกาม-
 ราคะสังโยชน์เป็นต้น. บทว่า ไม่
 เกี่ยวข้อง ได้แก่ ไม่ข้องเกี่ยว.

โย หิ “มม รูป, มม เวทนา”ติ-
 อาทินา นเยน นามรูปุ คณฺหาติ
 ตสฺมิญจ ภิชฺชมานเ, โสจติ วิหญฺณติ,
 อัย นามรูปุสฺมิ สชฺชติ นาม. เอว
 อคฺคณฺหนโต อวิหญฺณนฺโต ปน น
 สชฺชติ นาม. ตํ ปุคฺคลํ เอว
 อสชฺชมานัน ราคาทินํ อภาเวน
 อภิญฺจนัน ทุกฺขา นาม นานุปตฺนตฺติ
 อตฺโต.

อธิบายว่า ก็ผู้ใดยึดติดนามรูป โดยนัย
 เป็นต้นว่า “รูปของเรา เวทนาของ
 เรา”, ก็เมื่อนามรูปนั้นแตกไป, ก็
 เสราโศก เดือดร้อน, ผู้นี้ ชื่อว่า ข้อง
 ในนามรูป. ส่วนคนที่ไม่ยึดถืออย่างนี้
 ไม่เดือดร้อน ชื่อว่า ไม่ข้อง. ชื่อว่า
 ทุกข์ไม่ตกไปตามบุคคลนั้น ผู้ไม่ข้องอยู่
 อย่างนี้ ชื่อว่า ไม่มีกิเลสเครื่องกังวล
 เพราะไม่มีราคะเป็นต้น.

เทสนาวसानเ พหุ โสตาปตฺติ-
 ผลาทินิ ปาปุณฺสีสุ. โรหิณีปี
 โสตาปตฺติผลเ ปติฏฺฐหิ. ตํขณฺเวยสฺสา
 สรีริ สุวณฺณวณฺณัน อโหสิ.

ในกาลจบเทศนา ชนเป็นอันมาก
 บรรลุโสดาปัตติผลเป็นต้น. ฝ่ายเจ้า
 หญิงโรหิณี ดำรงอยู่ในโสดาปัตติผล.
 ทันใดนั่นเอง สรีระของเธอได้มีสีดุจ
 ทองคำ.

สา ตโต จุตา ตาวตีสภานเน
 จตุนัน ทเวปุตตานัน สิมนุตเร
 นิพพตติตวา ปาสาทิกกา รูปโสภกคฺคป-
 ปตฺตา อโหสิ. จตฺตาโรปี ทเวปุตฺตา
 ตํ ทิสฺวา อุปฺปนฺนสิเนหา หุตฺวา
 “มม สีมาย อนฺโต นิพพตฺตา”ติ
 วิวทฺนฺตา สกฺกสฺส ทเวรณฺเอย สนฺติกํ
 คนฺตฺวา “ทเว อิมํ โน นิสฺสาย
 อชฺช อฏฺเฏ อุปฺปนฺโน, ตํ
 วินิจฺฉินฺตา”ติ อาหํสุ.

สกฺโกปี ตํ โอลเเกตฺวา ว อุปฺปนฺน-
 สิเนโห หุตฺวา เอวมาน “อิมาย
 โว ทิฏฺฐกาลโต ปฏฺจาย กถํ
 จิตฺตานี อุปฺปนฺนानी”ติ. อเถโก
 อาห “มม ตาว อุปฺปนฺนํ จิตฺตํ
 สงฺคามภริ วีย สนฺนินฺสีทิจุ
 นาสกฺขี”ติ. ทฺติโย “มม จิตฺตํ
 ปพฺพตฺนที วีย สีมํ ปวตฺตติเยวา”ติ.
 ตติโย “มม อิมิสฺสา ทิฏฺฐกาลโต
 ปฏฺจาย กกฺกฏฺกสฺส วีย อกฺขีนิ
 นิกฺขมฺมึสุ”ติ. จตฺตฺโก “มม จิตฺตํ

นางจติจากเทวโลกนั้นแล้วไป
 บังเกิดในระหว่างเขตแดนเทพบุตร ๔ องค์
 ในภพดาวดึงส์ น้าเลื่อมใส งดงาม
 เหลือเกิน. เทพบุตรทั้ง ๔ องค์พบนาง
 เกิดสิเนหา ทะเลาะกันว่า “นางเกิด
 ภายใตแดนของเรา” พากันไปสำนัก
 ท้าวสักกเทวราช กราบทูลว่า “พระ-
 เจ้าข้า วันนี้เกิดคดีขึ้นแก่พวกข้าพระองค์
 เหตุอาศัยเทพธิดานี้, ขอพระองค์
 ตัดสินคดีด้วยเถิด”.

ฝ่ายท้าวสักกะ ทอดพระเนตรนางแล้ว
 เกิดความสิเนหา ตรัสอย่างนี้ว่า “ตั้งแต่
 พบเทพธิดานี้ ใจของพวกท่านเกิดอย่าง-
 ไร”. ลำดับนั้น เทพบุตรองค์หนึ่ง
 กราบทูลว่า “ใจของข้าพระองค์ เกิด
 ขึ้นก่อน ไม่อาจสงบนิ่ง ดูกกลองที่ดี
 ในสงคราม”. องค์ที่ ๒ กราบทูลว่า
 “ใจข้าพระองค์เป็นไปเร็ว ดุจน้ำตก
 จากภูเขา”. องค์ที่ ๓ กราบทูลว่า
 “ตั้งแต่เห็นเทพธิดานี้ ข้าพระองค์ตา
 ถลนออกดุจตาปู”. องค์ที่ ๔ กราบทูล

เจตียะ อุตสาปิตทุชโช วย นิจุลล์ ว่า “ใจข้าพระองค์ ไม่อาจดำรงนั่ง
จาดุ๋ นาสกขี”ติ.

อด เน สกุกโก อาห “ตาด
ตุหมากั ดาว จิตตานิ ปสยหรูปานิ,
อหิ ปน อิมิ ลภนโต ชีวิสุสามิ,
อลภนตสส เม มรณั ภวิสุสตี”ติ.
เทวปุตตา “มหาราช ตุหมากั
มรณเน อตุโถ นตติ”ติ ตัง สกุกสสุ
วิสุสชเชตวา ปกุกมีสุ. สา สกุกสสุ
ปิยา อโหสิ มนาปา. “อสุกกีหิ
นาม กจจามา”ติ วุตเต, สกุกโก
ตสสา วจัน ปฏิกขิปิตุ๋ นาสกขียะวาติ.

โรหิณีขตติยกณณาวตตุ ปจมน.

ครั้งนั้น ท้าวสักกะตรัสกับเทพบุตร
เหล่านั้นว่า “พ่อทั้งหลาย จิตของ
พวกท่าน ยังข่มได้ก่อน, แต่เราได้ขอ
มาจึงรอด เราเมื่อไม่ได้ ต้องตายแน่ ๆ”.
พวกเทพบุตรกราบทูลว่า “มหาราช
พวกข้าพระองค์ไม่ต้องการให้พระองค์
ตาย” จึงสละนางเทพธิดานั้น แก่ท้าว-
สักกะ หลีกไป. นางได้เป็นที่รักที่ชอบใจ
ของท้าวสักกะ. เมื่อนางกราบทูลว่า
“จะไปเล่นที่โน้น” ท้าวสักกะไม่อาจจะ
ห้ามคำพูดเธอได้เลย ดังนี้แล.

เรื่องเจ้าหญิงโรหิณี ที่ ๑ จบ.

๒. อณฺฏตรภิกขุวตฺถุ

๒๒๒. โย เว อปุปฺติตํ โกรธํ
 รตํ ฆนฺตํ ธารเย
 ตมฺหํ สารถิ พุรุมิ
 รสฺมิกฺคาโห อิตโร ชโน.

๒. เรื่องภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง

๒๒๒. เราตรัสเรียกบุคคลผู้รังความโกรธ
 ที่เกิดขึ้นไว้ได้ ดุจรังรถที่กำลัง
 แล่นไปได้ว่า เป็นนายสารถิ
 ชนนอกนี้ เป็นแค่คนถือเชือก.

๒. อณฺเฏตรภิกษุขุวตฺตฺ

โย เว อุปฺปตฺติโก โภชนฺติ อิมํ
ธมฺมทฺสเน สตฺถา อคฺคาพเว เจตฺติเย
วิหรนฺโต อณฺเฏตรํ ภิกฺขุ อารพฺภ
กเถสิ.

สตฺถารา หิ ภิกฺขุสํมฺสฺส
เสนาสเน อนฺุณฺณาเต, ราชคหเสฏฺฐจि-
อาทีนึ เสนาสเนสุ การิยมาเนสุ, เอโก
อาพฺวิโก ภิกฺขุ อตฺตโน เสนาสนํ
กโรนฺโต เอกํ มนาปํ รุกฺขํ ทิสฺวา
ฉินฺหิตฺตุํ อารภิ. ตตฺถ ปน นิพฺพตฺตา
เอกา ตฺรฺณปฺตฺตา เทวตา ปฺตฺตํ
องฺเคนาทาย จิตา ยาจิ “มา เม
สามิ วิมานํ ฉินฺห, น สกฺขิสฺสามิ
ปฺตฺตกํ อาทาย อนาวาสา
วิจฺริตฺตฺ”ติ. โส “อหํ อณฺเฏตฺถ อีทิสํ
รุกฺขํ น ลภิสฺสามิ”ติ ตสฺสา วจฺนํ
อนาทยิ. सा “อิมํ ตาว ทารกํ
โอลเกตฺวา โอรมิสฺสตี”ติ ปฺตฺตํ
รุกฺขสาขาย จเปสิ. โสปิ ภิกฺขุ
อุกฺขิตฺตํ ผรสุํ สนฺธาเรตฺตุํ อสกุโกนฺโต
ทารกสฺส พาหุํ ฉินฺหิ.

๒. เรื่องภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง

พระศาสดา ประทับอยู่ที่อัคคาพเว-
เจตีย์ ทรงปรารภภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง
ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า ผู้ใดสกัด
ความโกรธที่พลุ่งขึ้น เป็นต้น.

จริงอยู่ เมื่อพระศาสดาทรง
อนุญาตเสนาสนะสำหรับภิกษุสงฆ์ เมื่อ
เศรษฐีกรุงราชคฤห์เป็นต้น กำลังให้
สร้างเสนาสนะ, ภิกษุชาวเมืองอาพวิ
รูปหนึ่ง เมื่อสร้างเสนาสนะเพื่อตน
พบต้นไม้ถูกใจต้นหนึ่ง ลงมือจะโค่น.
ก็เทพดาลูกอ้อนตนหนึ่ง ซึ่งบังเกิด ณ
ที่นั้น อัมบุตรใส่สะเอวมายืนอ้อนวอนว่า
“นายอย่าตัดวิมานของข้าพเจ้าเลย,
ข้าพเจ้าไร้ที่อยู่ ไม่อาจอัมบุตรร่อนเร่
ไปได้”. ภิกษุนั้นคิดว่า “เราจักไม่ได้
ต้นไม้นี้เช่นนี้ ในที่อื่น” จึงไม่สนใจคำพูด
ของเทพดานั้น. เทพดานั้นคิดว่า “ภิกษุนี้
มองเห็นเด็กนี้จักงดก่อน” จึงวางบุตร
บนกิ่งไม้. ฝ่ายภิกษุนั้น ไม่อาจยัง
ขวานที่เงื้องขึ้นได้ จึงตัดแขนเด็กขาด.

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คำแช่ทรัพย์ จำกัด
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธรรมบท.ป-ท.๖-๒๔

เทพดา อุปปนุณหพลวโกธา “ปหริตฺวา
 นํ มาเรสุสามิ”ติ อุโก หตฺถ
 อุกฺขิปิตฺวา เอวนุตฺตาว จินฺตฺเตสิ “อยํ
 ภิกฺขุ สีลฺวา, สจฺหาหํ อิมํ
 มาเรสุสามิ นิริยคามินิ ภวิสฺสามิ,
 เสสฺสเทวตฺวาปี อตฺตโน รุกฺขํ จินฺตฺต
 ภาณฺนํ ภิกฺขุ ทิสฺวา ‘อสุกฺเทวตฺยา
 เอวนุหนาม มาริตฺโต ภิกฺขุ’ติ มํปี
 ปมาณํ กตฺวา ภิกฺขุ มาเรสุสนฺติ,
 อยญฺจ สสุสามิโก ภิกฺขุ สามิกฺสุเสว
 นํ กเถสุสามิ”ติ. อุกฺขิตฺเต หตฺถ
 อปเนตฺวา โรทฺมานา สตฺถุ สนฺติกํ
 คนฺตฺวา วนฺทิตฺวา เอกมฺนตํ อฏฺฐจาสิ.
 อถ นํ สตฺถา “กิ เทวเต”ติ
 อาห. สา “ภนฺเต ตุมฺหากเมว
 สวามเณ อิทํ หนาม กตํ, อหํปี
 ตํ มาเรตุกามา หุตฺวา อิทํ หนาม
 จินฺตฺเตตฺวา อมาเรตฺวา ว อิธาคตา”ติ
 สพฺพนฺตํ ปวตฺตี วิตฺถารโต อาโรเจสิ.

สตฺถา ตํ สุตฺวา “สาธุ สาธุ
 เทวเต, สาธุ เต กตํ, เอวํ
 อุปปนฺนํ โภธํ ภนฺตํ รตํ วิย

เทพดาโกรธมาก คิดว่า “จะฟาดภิกษุ
 นั้นให้ตาย” ยกมือทั้งสองขึ้นแล้ว
 คิดก่อนอย่างนี้ว่า “ภิกษุนี้ ทรงศีล,
 ถ้าเราฆ่าท่าน ก็จะตกนรก, แม้พวก
 เทพดาที่เหลือ พบเห็นพวกภิกษุตัด
 ต้นไม้ของตน จักฆ่าพวกภิกษุ อ่างเรา
 เป็นประมาณได้ว่า ‘เทพดาองค์โน้น
 ฆ่าภิกษุชื่ออย่างนี้’ อีกประการหนึ่ง
 ภิกษุนี้ ก็มีเจ้าของ เราน่าจะบอกเธอ
 แก่เจ้าของทีเดียว”. เทพดา ยกมือที่เงือลง
 ร้องให้ ไปยังสำนักพระศาสดา
 ถวายบังคมแล้ว ได้ยื่น ณ ที่สมควร.
 ที่นั่นพระศาสดาตรัสกับเธอว่า “เป็น
 อะไรเทพดา”. เทพดากราบทูลเรื่อง
 ทั้งหมดนั้น อย่างละเอียดว่า “สาวก
 พระองค์ทำกรรม ชื่อนี้ พระเจ้าข้า, แม้
 ข้าพระองค์ จะฆ่าเขา คิดข้อยชื่อนี้ได้
 เลยไม่ฆ่า แล้วมา ณ ที่นี้”.

พระศาสดา สดับเรื่องนั้นแล้ว
 ตรัสว่า “ดีแล้ว ดีแล้ว เทพดา,
 เธอข่มความโกรธที่เกิดขึ้นแล้วอย่างนี้ได้

นิกคยุหมานายา”ติ วตฺวา อิมํ ดุจห้ามรถที่กำลังหมุนไป ฉะนั้น นับว่า
คาถมาห ทำกรรมดีแล้ว” ตรัสพระคาถานี้ว่า

๒๒๒. “โย เว อุปฺปติตํ โภธํ
รณํ ฆนตฺวํ ธารเย
ตมห์ สारถी पुरुमी
रसुमीकाहो इतिरो चโน”ติ.

ตตถ อุปฺปติตนฺติ อุปฺปนฺนํ
โภธํ. รณํ ฆนตฺวาติ ยถา นาม
เฉโก สारถी อติเวเคน ธารนตํ
รณํ นิกคณฺหิตฺวา ยถิจจกํ จเปสิ
เอวํ โย ปุคฺคโล อุปฺปนฺนํ โภธํ
ธารเย นิกคณฺหิตุํ สกฺโกติ. ตมฺहनฺติ
อหํ ตํ สारถी พुरुमी. อิติโร
ชโนติ อิติโร ปน ราชอุปราชาทินํ
รถसारถी ชโน รสุมิกคาโฮ นาม,
โหติ น อุตฺตมसारถीติ.

เทสนาวसाने सा तेवता
โสदापत्तिफलं प्रतिगृही. सम्पत्त-
प्रिसायपी सादुत्तिका तेसना ओहसिति.

๒๒๒. “เราตรัสเรียกบุคคลผู้ถึงความโกรธ
ที่เกิดขึ้นไว้ได้ ดุจห้ามรถที่กำลัง
แล่นไปได้ว่า เป็นนายสารถี ชน
นอกนี้เป็นแค่คนถือเชือก”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ที่
เกิดขึ้น ได้แก่ เกิดความโกรธ. คำว่า
ดุจห้ามรถที่แล่นไป ความว่า นายสารถี
ผู้ฉลาด ห้ามรถที่วิ่งอย่างรวดเร็ว จอด
ตามที่ต้องการ ฉันทใด คนใด ถึงความ-
โกรธที่เกิดขึ้นไว้ได้ คืออาจข่มไว้ได้ ก็
ฉันทนั้น. คำว่า เรา(เรียก)ผู้นั้น ความว่า
เราเรียกบุคคลนั้นว่า เป็นนายสารถี.
คำว่า ชนนอกนี้ ความว่า ส่วนชนนอกนี้
คือ นายสารถีรถของพระราชา หรือ
อุปราชเป็นต้น ชื่อว่า เป็นเพียงคนถือ
เชือก, ไม่ใช่ นายสารถีผู้ยอดเยี่ยม.

ในเวลาจบเทศนา เทพदानั้น
ดำรงอยู่ในโสดาปัตติผล. เทศนาได้มี
ประโยชน์แม้แก่บริษัทผู้ประชุมกัน ดังนี้
แล.

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คำแช่ทรัพย์ จำกัด
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เทพดา ปน โสตาปนุณา
 หุตวาปี โรทมานา อฏฐาสี. อถ
 นัง สตุถา “กั เทวเต”ติ ปุจฺจิตฺวา
 “ภนฺเต วิมานัง เม นนฺจํ, อิทานิ
 กั กริสฺสามิ”ติ วุตฺเต, “อลัง เทวเต
 มา จินฺตยิ, อหฺนฺเต วิมานัง ทสฺสามิ”ติ
 เชตวเน คนฺธกฺกุสฺมีเป ปุริมทิวเสสุ
 จุตฺเทวตัง เอกัง รุกฺขํ อปทิสฺนฺโต
 “อสุกฺสฺมี โอกาเส อสุโก รุกฺโข
 วิวิตฺโต, ตตฺถ อุปคจฺฉา”ติ อาห.
 สว ตตฺถ อุปคณฺฉิ. ตโต ปฏฺจาย
 “พฺพุทฺทตฺติยํ อิมิสฺสา วิมานนุ”ติ
 มฺหเสกฺขา เทวตาปี อากนฺตฺวา ตัง
 จาเลตฺถุ นาสกฺขิสฺสุ. สตุถา ตัง
 อตฺถุปฺปตฺติ กตฺวา ภิกฺขุณฺโณ ภูตคฺคาม-
 สิกฺขาปทํ ปณฺญาเปสฺสิติ.

อณฺเวยตรภิกฺขุวตฺถุ ทฺติยํ.

ส่วนเทพดา ก็เป็นโสดาบัน ยืน
 ร้องให้อยู่. ลำดับนั้น พระศาสดา
 ตรัสถามเธอว่า “เป็นอะไร เทพดา”
 เมื่อเธอกราบทูลว่า “พระเจ้าข้า วิมาน
 ของข้าพระองค์ ฉิบหายแล้ว, บัดนี้
 จักทำอย่างไรดี” จึงตรัสว่า “อย่าคิด
 เลยเทพดา, เราจักให้วิมานแก่เธอ”
 ทรงชี้ต้นไม้ต้นหนึ่งที่เทพดาจุมเมื่อวันก่อน
 ไกลพระคันธกฺกุ ฌ พระเชตวัน ตรัสว่า
 “ในโอกาสนั้น ต้นไม้ ต้นโน้นว่าง,
 เธอจงสิงสถิตที่ต้นไม้โน้นเกิด”. เทพดา
 เข้าไปสิงสถิตแล้ว. ตั้งแต่นั้น แม่เทพดา
 ผู้มีศักดิ์ใหญ่ทราบว่ “วิมานของเทพดา
 นี้ พระพุทธเจ้าประทานให้” ก็ไม่อาจ
 มาทำเทพดานั้นให้หวั่นไหวได้. พระ-
 ศาสดาทรงถือเรื่องนั้นเป็นตัวอย่าง ทรง
 บัญญัติภูตคฺคามสิกฺขาบท แก่ภิกฺษุทั้งหลาย
 ดังนี้แล.

เรื่องภิกฺษุรูปใดรูปหนึ่ง ที่ ๒ จบ.

๓. อุตฺตราวตฺถุ

๒๒๓. อุกุโกเชน ชินะ โกรธ
อสาธํ สาธุนา ชินะ
ชินะ กทริยํ ทาเนน
สจฺเจนาสิกฺวาทินํ.

๓. เรื่องนางอุตตรา

๒๒๓. ฟิงชนะคนโกรธด้วยความไม่โกรธ
ฟิงชนะคนไม่ดีด้วยความดี ฟิงชนะ
คนตระหนี่ ด้วยการให้ ฟิงชนะ
คนพูดเหลวไหล ด้วยการกล่าว
คำสัตย์.

๓. อุตฺตราวตฺถุ

อกุโกเชน ชิน โภชนติ
 อิมิ ฐมฺมเทสนํ สตฺถา เวพฺพวเน
 วิหรนฺโต อุตฺตราย เคเห กตฺตตฺตกฺกิจฺจ
 อุตฺตรํ อฺปาสิกํ อารพฺภ กเถสิ.

ตฺตรายํ อนุปฺพุพฺพิกฺกา. ราชคเห
 กิร สุมฺนเสฏฺฐิ นิสฺสาย ปุณฺโณ
 นาม ทลิตฺุโท ภาตี กตฺวา ชีวติ.
 “ตฺสฺส ภริยา จ อุตฺตรา นาม จ
 ธิตา”ติ เทวเยว เคเห มานุสฺกา
 วสนฺติ. อเถกทิวสํ “สตฺตาหํ นกฺขตฺตํ
 กิพฺพิตพฺพน”ติ ราชคเห โฆสนํ กริสฺสุ.
 ตํ สุตฺวา สุมฺนเสฏฺฐิ ปาโต ว
 อาคตํ ปุณฺณํ อามนฺเตตฺวา “ตาด
 อมฺหากํ ปรีชโน นกฺขตฺตํ
 กิพฺพิตฺกาโม, ตวํ กิ นกฺขตฺตํ
 กิพฺพิสฺสสิ อฺทาหุ ภาตี กริสฺสสิ”ติ
 อาห. “สามิ นกฺขตฺตกิพนํ นาม
 สธฺนํ โหติ, มม ปน เคเห
 สฺวาตนาถ ยาคฺคตฺตํหุสฺสปี นตฺถิ, กิ
 เม นกฺขตฺเตน, โคณํ ลภนฺโต
 กสิตฺุ คมิสฺสามิ”ติ.

๓. เรื่องนางอุตฺตรา

พระศาสดา ประทับ ณ พระ-
 เวพฺพวัน ทำภักตฺกิจในเรือนนางอุตฺตรา
 ปรารภอฺปาสิกาชื่ออุตฺตรา ตรัส
 พระธรรมเทศนาเห็นว่า บุคคลพึงชนะ
 คนโกธ ด้วยการไม่โกธ เป็นต้น.

อนุปฺพุพฺพิกฺกา ในเรื่องนางอุตฺตรา
 ดังต่อไปนี้. ทราบว่า ในกรุงราชคฤห์
 คนเข็ญใจชื่อปุณฺณะ อาศัยฺสุมฺนเศรชฺฐิ
 รั้งจ้างเลี้ยงชีวิต. คน ๒ คนเท่านั้น คือ
 “ภรรยาของเขาและลูกสาวชื่ออุตฺตรา”
 อยู่ในเรือน. ครั้นวันหนึ่ง พวกราชบุรุษ
 ทำการประกาศทั่วกรุงราชคฤห์ว่า “ชน
 ควรเล่นนักษัตรตลอด ๗ วัน”. สุมฺน-
 เศรชฺฐิ ฟังประกาศนั้นแล้ว เรียกนาย
 ปุณฺณะ ซึ่งมาแต่เช้าแล้วถามว่า “พ่อ
 บรืวารชนของเราประสงค์จะเล่นนักษัตร
 เธอประสงค์จะเล่นนักษัตร หรือทำงาน
 จ้างเล่า”. นายปุณฺณะตอบว่า “นาย
 คนมีเงินเท่านั้นเล่นนักษัตร, แต่เรือนผม
 ไม่มีข้าวสารต้มข้าวต้มวันพรุ่งนี้, ผม
 ไม่ต้องการเล่นนักษัตร, ผมเมื่อได้โคจะ
 ไปไถนา”.

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ค้ำชัยทรัสต์ จำกัด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“เตนหิ โคนเณ คณหสสุ”ติ. โส
พลวโคนเณ จ นงฺคณจ คเหตฺวา
“ภทฺเท นาคฺรา นกฺขตฺตํ กิพฺนติ,
อหํ ทลิตฺทตฺตาย ภตฺติ กาทํ คมิตฺตสฺสามิ,
มยฺหํปี ตาว อชฺช ทฺวิคฺคณํ นีวาปี
ปจิตฺวา ภตฺตํ อاهرยฺยาสี”ติ ภริยํ
วตฺวา เขตฺตํ อคฺมาสิ.

ตทา สาริปฺพุตฺตเถโร สุตฺตาทํ
นิโรธสฺมาปฺนโน ตํทิวสํ วุฏฺฏาย
“กสฺส นุ โข อชฺช มยา สงฺคหํ
กาทํ วุฏฺฏตี”ติ โอลเณโต ปุณฺณํ
อตฺตโน ฌาณชาลสฺส อนฺโต ปวิฏฺจํ
ทิสฺวา “สทฺโธ นุ โข เอส,
สกุขิสฺสตี วา เม สงฺคหํ กาทฺนุ”ติ
โอลเณโต ตสฺส สทฺธาภาวญฺจ
สงฺคหํ กาทํ สมตฺถภาวญฺจ ตปฺปจฺจยา
จสฺส มหาสฺมปฺตตี ปฏฺฐิลาภญฺจ ฌตฺวา
ปตฺตจิวรมาทฺยา ตสฺส กสฺนญฺจานํ
คณฺตฺวา อาวาฏฺตีเร เอกํ คุมฺพํ
โอลเณโต อฏฺฐาสิ.

ปุณฺโณ เถรํ ทิสฺวา กสิ นายปุณฺณะ เห็นพระเถระแล้ว
จเปตฺวา ปณฺจปฺปติฏฺฐิจิเตน เถรํ วางใจ ไหว้พระเถระด้วยเบญจางค-

สุมนเศรษฐีกล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้น ก็ไป
รับเอาโคเถิด”. เขาจึงโคตัวมีกำลังและ
แบกไถไป บอกภรรยาว่า “นางผู้เจริญ
ชาวเมืองพากันเล่นนักษัตร, (ส่วน) เรา
จักไปทำงานรับจ้าง เพราะเป็นคนจน
เธอจงต้มผักเป็น ๒ เท่า ในวันนี้แม่
เพื่อเราก่อนแล้ว นำภัตฺรมาให้” แล้ว
ไปนา.

คราวนั้น พระสาริปุตรเถระ
เข้านิโรธสมาบัติตลอด ๗ วัน วันนั้น
ออกจากสมาบัติ คิดว่า “วันนี้ เรา
ควรสงเคราะห์ใครดีหนอ” แลดู เห็น
นายปุณณะ เข้าไปภายในข่ายคือญาณ
ของตน คิดว่า “เขามีศรัทธาหรือเปล่า
จักอาจทำการสงเคราะห์แก่เราหรือเปล่า”
แลดูอยู่ทราบว่าเขามีศรัทธา สามารถ
ทำการสงเคราะห์ได้ และเขาจะได้สมบัติ
เป็นอันมาก เพราะบุญนั้นเป็นปัจจัย
ถือบาตรและจีวร ไปที่ไถนาของเขา
ยืนแลดูพุ่มไม้ พุ่มหนึ่ง ไกลบ่อน้ำ.

วานทิตวา “ทนต์กฏเจเน อตุโก
ภวิสฺสตี”ติ ทนต์กฏจํ กปฺปิยํ กตฺวา
อทาสี. อถสฺส เถโร ปตฺตตญฺจ
ปฺริสฺสาเวนฺนจ นีหริตฺวา อทาสี. โส
“ปานีเยเน อตุโก ภวิสฺสตี”ติ ตํ
อาทาย ปานียํ ปฺริสฺสาเวตฺวา อทาสี.
เถโร จินฺเตสิ “อัยํ ปเรสํ
ปจฺฉิมเคเห วสตี, สจฺจสฺส เคหทฺวารํ
คมิสฺสสามิ, อิมสฺส ภริยา มํ
ทฏฺฐํ น สกฺขิสฺสตี, ยาวสฺส ภตฺตํ
อาทาย มคฺคํ ปฏฺิปชฺชตี, ตาว อิเชว
ภวิสฺสสามิ”ติ. โส ตตฺถเวว โถกํ
วีตินาเมตฺวา ว ตสฺสา มคฺคการุพฺพหาวั
ณตฺวา อนฺโตเนคราภิมุโข ปายาสี.

สา อนฺตรามคฺเค เถรํ ทิสฺวา
จินฺเตสิ “อปฺเปกทาหํ เทยฺยธมฺเม
สตี, อัยยํ น ปสฺสามิ, อปฺเปกทา
เม อัยยํ ปสฺสนฺตฺติยา, เทยฺยธมฺโม
น โหตี, อชฺช ปน อัยโย จ
ทิจฺจโร, เทยฺยธมฺโมจายํ อตฺถิ,
ภวิสฺสตี นุ โข เม สงฺคหนฺ”ติ.

สา ภตฺตภาชนํ โอตฺวาเรตฺวา เถรํ
ปณฺจปฺปติฏฺฐิจิเตเน วานทิตฺวา “ภนฺเต

ประติษฐํ คิดว่า “(พระเถระ)จักต้องการ
ไม้สีฟัน” ได้ทำไม้สีฟันให้เป็นกบปียะ
แล้วถวาย. ลำดับนั้น พระเถระนำบาตร
และผ้ากรองน้ำออกมาให้เขา. เขาคิดว่า
“คงต้องการน้ำดื่ม” จึงถือเอาบาตรและ
ผ้ากรองน้ำ กรองน้ำถวาย. พระเถระ
คิดว่า “นายปุณณะนี้ อยู่เรือนหลัง
ท้ายสุดของคนอื่น ถ้าเราไปที่ประตูเรือน
ของเขา, ภรรยาของเขาจักไม่เห็นเรา
เราจะอยู่ ณ ที่นี้แหละจนกว่านางจะ
นำภัตตรเพื่อเขาเดินทางมา”. พระเถระ
นั้นให้เวลาผ่านไป ณ ที่นั้นนั้นแล
เล็กน้อย ทราบว่านางขึ้นบนทางแล้ว
เดินมุ่งหน้าสู่ภายในเมือง.

ภรรยา นายปุณณะนั้น พบ
พระเถระกลางทาง คิดว่า “บางคราว
มีไทยธรรม (แต่) เราไม่พบพระคุณเจ้า,
บางคราวพบพระคุณเจ้า (แต่) ไม่มี
ไทยธรรม ก็วันนี้พบพระคุณเจ้า, ทั้ง
ไทยธรรมนี้ก็มี, พระคุณเจ้าจักทำการ
สงเคราะห์เราหรือเปล่าหนอ”.

นางวางภาชนะใส่ภัตตรลงแล้ว ไหว้พระ-
เถระด้วยเบญจางคประติษฐํ กล่าวว่

‘อิทํ ลูขํ วา ปณฺธิตํ วา’ติ อจินฺเตตฺตวา ทาสสุส โว สงฺคหํ กโรธา”ติ อาห. เถโร ปตฺตํ อุปนาเมตฺตวา ตาย เอเกน หตฺถेณ ภาชนํ ธาเรตฺตวา เอเกน หตฺถेณ ภาตฺตํ ททมานาย อุปฺพชฺฌภาตฺเต ทินฺนุเน, “อลนฺ”ติ หตฺถेณ ปตฺตํ ปิทฺติ.

สา “ภนฺเต เอโก ว ปฏฺวีโส น สกฺกา ทฺวิธา กาคฺคํ, ตุมฺหากํ ทาสสุส อิธ โลกํ สงฺคหํ อกฺตฺวา ปรโลกํ สงฺคหํ กโรถ, นีรวเสสเมว ทาทูกามมฺหิ”ติ วตฺตวา สพฺพํ เถรสฺส ปตฺเต ปตฺติฏฺจเปตฺตวา “ตุมฺเหหิ ทิฏฺฐธมฺมสฺเสว ภาคินี อสฺสนฺ”ติ ปตฺถนํ อกาสิ. เถโร “เอวํ โหตุ”ติ วตฺตวา จิตฺโกว อนฺนุโมทนํ กตฺตวา เอกสฺมี อุทกผาสฺสกุฏจาเน นิสฺสิทิตฺตวา ภาตฺตกิจฺจํ อกาสิ. สาปิ นีวตฺติตฺตวา ตณฺฑุเล ปรีเยสฺสิตฺตวา ภาตฺตํ ปจฺจิ. ปุณฺณโณปี อชฺฌมกฺริสมตฺตํ จานํ กสฺสิตฺตวา ชิมฺจจฺฉํ สหิตฺตุํ อสฺกุโกนฺโต

“ท่านผู้เจริญ ท่านอย่าคิดว่า ‘ภักตร์นี้ เสร้าหมองหรือประณีต’ จงทำการ สงเคราะห์ทาสของท่านเถิด”. พระเถระ น้อมบาตรเข้าไป เมื่อนางใช้มือข้างหนึ่ง อุ้มภาชนะ อีกข้างตักภักตร์ เมื่อถวาย ภักตร์ได้กึ่งหนึ่ง, ก็กล่าวว่า “พอละ” ใช้มือปิดบาตร.

นางกล่าวว่า “ท่านผู้เจริญ ดิฉันไม่อาจ แบ่งของส่วนเดียวให้เป็น ๒ ส่วนได้ ท่าน จงอย่าทำการสงเคราะห์ทาสของท่านใน โลกนี้ จงทำการสงเคราะห์ในปรโลก เถิด, ดิฉันต้องการถวายไม้ให้เหลือเศษ เลย” ใส่ของทั้งหมดลงในบาตรพระเถระ ทำความปรารถนาว่า “ขอดิฉัน จงมีส่วนแห่งธรรมที่ท่านเห็นนั่นแล”. พระเถระกล่าวว่า “จงสำเร็จอย่างนั้นเถิด” ยืนตามเดิมนั่นแหละ ทำอนุโมทนา หนึ่ง ณ ที่มีน้ำสบายแห่งหนึ่ง ทำภักติกิจแล้ว. แม้นางกลับไปแสวงหาข้าวสาร หุงภักตร์. ฝ่ายนายปุณณะ ไถที่ประมาณเครื่องกรีส ไม่สามารถทนหิวได้ จึงปล่อยโค

โคณะ วิสสชฺเชตฺวา เอกํ รุกฺขฉายํ
ปวีสิตฺวา มคฺคํ โอลฺเกนฺโต นิสีทึ.

อดสฺส ภรียา ภตฺตํ อาทาย
คจฺจมาณา ตํ ทิสฺวา ว “เอส
ชฺฉิมจฺฉาย ปิฬิตฺโต มํ โอลฺเกนฺโต
นินฺนโน, สเจ มํ ‘อติวีย เต
จิรยิตนฺ’ติ ตชฺเชตฺวา ปโตทยภูจฺยิยา
ปหริสฺสติ, มยา กตกมฺมํ นีรตฺถกํ
ภวิสฺสติ, ปฏิกจฺเจวสฺส อาโรเจสฺสามิ”ติ
จินฺเตตฺวา เอวมาห “สามิ
อชฺเชกทิวสํ จิตฺตํ ปสาเทหิ, มา
มยา กตกมฺมํ นีรตฺถกํ อกาสิ,
อหํ หิ ปาโต ว อาหารนฺติ
อนฺตรามคฺเค ธมฺมเสนาปตี ทิสฺวา
ตว ภตฺตํ ตสฺส ทตฺวา ปุณฺ คนฺตฺวา
ภตฺตํ ปจิตฺวา อาคตา ปสาเทหิ
สามิ จิตฺตนฺ”ติ. โส “กึ วเทสิ
ภทฺเท”ติ ปุจฺจิตฺวา ปุณฺ ตมตฺถํ
สฺสุตฺวา “ภทฺเท สาธุ วต เต
กตํ มม ภตฺตํ อยฺยสฺส ททมานาย,
มยาปิสฺส อชฺช ปาโต ว ทนฺตกฏฺฐญฺจ
มุโขทกญฺจ ทินฺนนฺ”ติ ปสนฺนมานโส
ตํ วจันํ อภินฺนทิตฺวา อุตฺตฺสูเร

เข้าไปนั่งแลดูทางที่เงาต้นไม้ต้นหนึ่ง.

ลำดับนั้น ภรรยาของเขา หิวภัตร
ไปพบเขาแล้ว คิดว่า “เขาถูกความหิว
บีบคั้น นั่งแลดูเราอยู่, ถ้าเขาดูเราว่า
‘แกชักช้าเหลือเกิน’ แล้วใช้ด้ามปฏัก
ตีไซ้, กรรมที่เราทำไว้ ก็จักไร้-
ประโยชน์, เราจักบอกเขาก่อนทีเดียว”
จึงกล่าวอย่างนี้ว่า “นาย วันนี้ ท่าน
จงทำใจให้เลื่อมใสวันหนึ่ง, อย่าได้
ทำกรรมที่ดิฉันทำไว้แล้ว ให้ไร้-
ประโยชน์, ความจริงดิฉันนำภัตรมา
แต่เช้า ระหว่างทางพบพระธรรมเสนาบดี
จึงเอาภัตรของท่านถวายท่านไป กลับไป
หุงภัตรใหม่รับมา ขอท่านทำใจให้
เลื่อมใสเถิดนาย”. นายปุณณะนั้นถามว่า
“นางผู้เจริญ เธอพูดอะไร” พังเรื่องนั้นอีก
กล่าวว่า “นางผู้เจริญ เธอถวายภัตร
เพื่อเราแก่พระคุณเจ้า ทำดีแล้ว, วันนี้
แม้เราก็ได้ถวายไม้สีฟันและน้ำบัวนปาก
แก่ท่าน แต่เช้าเช่นกัน” มีใจเลื่อมใส
ยินดี คำพูดนั้น เพราะได้ภัตรสายเกิน
จึงเหน็ดเหนื่อยกาย นอนหนุนศีรษะบน

ลทุฆภตตตาย กิลนุตกาโย ตสฺสา
องฺเก สีสํ กตฺวา นิตฺทํ โอกฺกมิ.

อถสฺส ปาโต ว กสิตฺตฺตฺจํ
ปัสฺสุจฺจนฺณํ อฺปาทาย สพฺพํ รตฺต-
สฺวณฺณํ กณฺณิการปฺปฺพราสิ วย
โสภมาณํ อฏฺฐาสิ. โส ปพฺพุโ
โธโลเกตฺวา ภริยํ อาห “ภทฺเท
เอตํ กสิตฺตฺตฺจํ สพฺพํ มม สฺวณฺณํ
หุตฺวา ปณฺณายติ, กิณฺนุ โข เม
อติอฺสฺสฺสฺเร ลทุฆภตตตาย อฺกฺขิณิ
ภมฺนฺตี”ติ. สปิ “สามิ มยฺหํปิ
เอวเมว ปณฺณายติ”ติ. โส อฏฺฐาย
ตตฺถ คนฺตฺวา เอกํ ปิณฺฑํ
คเหตฺวา นงฺคลสิสฺเส ปหริตฺวา
สฺวณฺณภาวํ ญตฺวา “อโห อยฺยสฺส
ธมฺมเสนาปติสฺส ทินฺนทาเนน อชฺเชว
วิปาโก ทสฺสิโต, น โข ปน
สภฺกกา เอตฺตํ ฐนํ ปฏฺิจฺฉาเทตฺวา
ปฺริภุญฺชิตฺตฺนุ”ติ ภริยาย อาภตฺ
ภตฺตจาทิ สฺวณฺณสฺส ปฺุเรตฺวา
ราชกฺลํ คนฺตฺวา รณฺญา กโตกาโส
ปฺริสิตฺวา ราชานํ อภิวาเทตฺวา “กิ
ตาทา”ติ วุตฺเต “เทว อชฺช มยา

ตักภรรยานั้นหลับไป.

ครั้งนั้น ที่ที่เขาไถแต่เช้าตรู
ได้เป็นทองคำสีสุกทั้งหมด กระทั่ง
ละอองดิน ไต้ดงามตั้งอยู่ ดุจกองดอก
กรรณิการ. เขาตื่นขึ้น แลดู กล่าวกับ
ภรรยาว่า “นางผู้เจริญ ที่ที่เราไถ
ทั้งหมดนั้น ปราบฏเป็นทองคำ, เพราะ
ได้อาหารสายเกิน ตาของเราลายกระมัง
หนอ”. แม้ภรรยา ก็กล่าวว่า “ปราบฏกับ
ดิฉันเช่นนี้เหมือนกันนาย”. เขาลุกขึ้น
ไปที่นั่น จับเอาก้อนดินก้อนหนึ่งตีทิ้งอนไถ
รู้ว่าป็นทองคำ คิดว่า “โอ ทานที่เรา
ถวายแก่พระคุณเจ้าพระธรรมเสนาบดี
ให้ผลวันนี้แล้ว, ก็แล เราไม่อาจจะ
ซ่อนทรัพย์เห็นปานนี้ไว้ใช้สอยได้” บรรจุ
ทองคำเต็มถาดมัตร์ที่ภรรยานำมา ไปสู่
ราชสำนัก ได้โอกาสแล้ว เข้าไปถวาย
บังคมพระราชา เมื่อพระราชาตรัสว่า
“อะไรพ่อ” จึงกราบทูลว่า “พระเจ้าข้า
วันนี้ ที่ที่ข้าพระองค์ไถทั้งหมด เต็มด้วย
ทองคำตั้งอยู่, พระองค์ควรให้นำทองคำ
มาเถิด”. พระราชาตรัสถามว่า “เธอ

ธรรมบท.ป-ท.๖-๒๕

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คำชะอีทรัส จำกัด
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

กสิตภูจัน สพพ. สุวณฺณภริตเมว
 หุตฺวา จิตฺ, สุวณฺณํ อหฺราเปตฺ
 วมฺมุตฺติ”ติ. “โกสิ ตฺวานุ”ติ. “ปฺนฺโน
 นามาหนุ”ติ. “กึ ปน เต อชฺช
 กตฺนุ”ติ. “ธมฺมเสนาปติสฺส เม อชฺช
 ปาโต ทนฺตกฏฺจญฺจ มุโขทกญฺจ
 ทินฺนํ, ภริยายปิ เม มยฺหํ
 อหฺรณฺนตฺตํ ตสฺเสว ทินฺนํ”ติ.

ตํ สุตฺวา ราชฺา “อชฺชเชว กิร
 โภ ธมฺมเสนาปติสฺส ทินฺนทานน
 วิปาโก ทสฺสิโต”ติ. วตฺวา “ตาด
 กึ กโรมิ”ติ. ปุจฺฉิ. “พฺหุนิ
 สกฏฺสหฺสฺสานิ ปหิณฺตีวฺวา สุวณฺณํ
 อหฺราเปถา”ติ. ราชฺา สกฏฺยานิ
 ปหิณฺตี. ราชฺปุริเสสฺสุ “รณฺโณ
 สนฺตกนฺ”ติ. คณฺหนฺเตสฺสุ, ตํ คหิตคหิตํ
 มตฺติกา ว โหติ. เต คนฺตฺวา รณฺโณ
 อโรเจตฺวา “ตฺมุหฺหิ ‘กิณฺ’ติ. วตฺวา
 คหิตนฺ”ติ. ปุจฺฉา “ตฺมุหฺกํ
 สนฺตกนฺ”ติ. อหฺสฺ. “น มยฺหํ
 ตาตา สนฺตกํ, คจฺฉณ, ‘ปฺนฺนฺนสฺส
 สนฺตกนฺ’ติ. วตฺวา คณฺหนฺตา”ติ. เต
 ตถา กริสิ. คหิตคหิตํ สุวณฺณเมว

เป็นไกร”. นายปุณณะกราบทูลว่า
 “ข้าพระองค์ ชื่อว่าปุณณะ”. พระราชา
 ตรัสถามว่า “ก็วันนี้ เธอทำอะไรไว้”.
 นายปุณณะกราบทูลว่า “เข้าวันนี้
 ข้าพระองค์ ได้ถวายไม้สีฟันและน้ำ-
 บ้วนปากแก่พระธรรมเสนาบดี, แม้
 ภรรยาข้าพระองค์ ถวายภัตที่นำมา
 เพื่อข้าพระองค์แก่ท่านเหมือนกัน”.

พระราชา สดับคํานั้นแล้ว ตรัสว่า
 “ท่านผู้เจริญ ได้ยินว่าท่านที่ท่านถวาย
 แก่พระธรรมเสนาบดีให้ผลในวันนี้แล้ว”
 ตรัสถามว่า “เราจักทำอย่างไรดี พ่อ”.
 นายปุณณะกราบทูลว่า “พระองค์ส่ง
 เกวียนไปหลายพันเล่ม ให้นำทองคำ
 มาเถิด”. พระราชาส่งเกวียนไปแล้ว.
 เมื่อพวกราชบุรุษ ทือเอาว่า “เป็น
 ราชทรัพย์ของพระราชา” ทองคํานั้นที่
 เขาทือเอา ๆ กลับเป็นก้อนดินตามเดิม.
 พวกราชบุรุษเหล่านั้น ไปกราบทูล
 พระราชา พระองค์ตรัสถามว่า “พวกเธอ
 พุดอย่างไร ทือเอา” จึงกราบทูลว่า
 “เป็นราชทรัพย์ของพระองค์”. พระราชา
 ตรัสว่า “พ่อ ไม่ใช่ทรัพย์ของเรา,

อโหสิ: ตั สพพิปิ อหริตวา
 ราชงคณ ราสี อกัสุ. อสีติ-
 หตุฤพเพโธ ราสี อโหสิ.

ราชา นาคเร สนุณีปาเตตวา
 “อิมสมิ นคเร อตติ กสฺสจ
 เอตตกั สฺวณฺณน”ติ. “นตติ เทวา”ติ.
 “กั ปนสฺส ทาทุ วฏฺฏติ”ติ.
 “เสฏฺฐิจฺจตตํ เทวา”ติ. ราชา
 “พหุชนเสฏฺฐิ นาม โหตุ”ติ มหนฺเตน
 โภเคน สทฺธิ ตสฺส เสฏฺฐิจฺจตตํ
 อทาสิ. อถ นํ โส อห “มยํ
 เทว เอตตกั กาลํ ปรกฺขเล วสิมฺหา,
 วสนฺนุจํ นโน เทธา”ติ. “เตนหิ
 ปสฺส ทกฺขินโต เอส คุมฺโพ
 ปณฺณายติ, เอตํ หราเปตวา เคหํ
 กาทเรหิ”ติ ปุราณเสฏฺฐิเคหฺมจํ
 อจิกฺขิ. โส ตสฺมิ จาเน กติปาเหเนว
 เคหํ กาทเรตวา เคหปฺปเวสนมฺกฺลณฺจ
 จตตมฺกฺลณฺจ เอกโตว กโรนฺโต
 สตฺตาทํ พุทฺธปฺมุขสฺส ภิกฺขุสํฆสฺส

พวกท่านจงไปพูดว่า ‘เป็นของนาย
 ปุณณะ’ ถือเอาเถิด”. พวกราชบุรุษ
 ได้กระทำอย่างนั้น. ทองคำที่เขาถือเอา
 แล้ว ๆ ได้เป็นทองคำแท้. พวกราชบุรุษ
 ขนทองคำนั้นทั้งหมดมากองไว้ที่พระลาน-
 หลวง. กองได้สูงถึง ๘๐ ศอก.

พระราชาก็ประชุมชาวเมืองแล้ว ตรัส
 ทามว่า “พระนครนี้ ใครมีทองคำ
 เท่านี้บ้าง”. ชาวเมืองกราบทูลว่า “ไม่มี
 พระเจ้าข้า”. พระราชาตรัสทามว่า
 “ก็เราควรพระราชทาน อะไรแก่นาย
 ปุณณะดี”. ชาวเมืองกราบทูลว่า
 “ควรพระราชทานตำแหน่งเศรษฐีแก่เขา
 พระเจ้าข้า”. พระราชาตรัสว่า
 “นายปุณณะ จงเป็นเศรษฐีชื่อพหุชนะ”
 ได้พระราชทานฉัตรเศรษฐีแก่เขาพร้อม
 โภคะมากมาย. ลำดับนั้น เขากราบทูล
 พระราชานั้นว่า “พระเจ้าข้า พวก-
 ข้าพระองค์ อาศัยตระกูลคนอื่นอยู่
 สิ้นกาลเห็นปานนี้ ขอพระองค์ประทาน
 ที่อยู่แก่ข้าพระองค์เถิด”. พระราชา
 ตรัสบอกที่สร้างเรือนของเศรษฐีเก่าว่า
 “ถ้าเช่นนั้น เธอจงดูข้างขวา นั้นพุ่มไม้

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คำชะอี จำกัด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ทานัน อทาสี. อถ สตุถา
 ทานานุโมทนัน กโรนุโต อนุปุพพิกถัน
 กเถสิ. ธมฺมกถาวสานเ “ปุณฺณเสฏฺฐิ
 จ ภริยา จสฺส ธิตา อุตฺตรา
 จา”ติ ตโยปี ชนา โสตาปนฺนา
 อหฺลฺสุ.

อปรภาเค ราชคหเสฏฺฐิ ปุณฺณ-
 เสฏฺฐิโน ธิตรํ อุตฺตโน ปุตฺตสฺส
 วาเรสิ. โส “นาหํ ทสฺสามิ”ติ
 วตุวา “มา เอวํ กโรตุ เอตฺตกั
 กาลํ อเมห นิสฺสาย วสนฺเตเนว
 เต สมฺปตฺติ ลทฺธา, เทตุ เม
 ปุตฺตสฺส ธิตรนฺ”ติ วุตฺเต, “โส
 มิจฺฉาทิฏฺฐิกโก, มม ธิตา ติหิ
 รตเนหิ วินา วตฺติตุํ น สกฺโกติ,
 เนวสฺส ธิตรํ ทสฺสามิ”ติ อาท.
 อถ นํ พหู เสฏฺฐิฉหปติกาทโย

ปรากฏอยู่, จึงให้ถางพุ่มไม้ที่นั่นออกแล้ว
 สร้างเรือนเกิด”. เขาให้สร้างเรือนใน
 ที่นั่น ๒-๓ วันเท่านั้น รวมเคหะป-
 าวเสนมงคล(ขึ้นบ้านใหม่) และฉัตรมงคล
 (ฉลองตำแหน่ง) เป็นงานเดียวกัน ได้
 ถวายทานแก่ภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธเจ้า
 เป็นประธาน ตลอด ๗ วัน. ลำดับนั้น
 พระศาสดาเมื่อทำอนุโมทนาทาน ตรัส
 อนุปุพพิกถา. ในเวลาจบธรรมกถา
 “ปุณฺณเศรชฺฐิ ๑ ภรรยา ๑ ลูกสาว
 ของเศรชฺฐินั้น ชื่ออุตฺตรา ๑” รวมเป็น
 ๓ คน ได้เป็นโสดาบัน.

ต่อมา เศรชฺฐิกรุงราชคฤห์ สู้ขอ
 ธิดาของปุณฺณเศรชฺฐิ ให้ลูกชายตน.
 ปุณฺณเศรชฺฐินั้น กล่าวว่า “จักไม่ให้”
 เมื่อเศรชฺฐิกรุงราชคฤห์ กล่าวว่า
 “อย่าทำเช่นนี้เลย ท่านอาศัยอยู่กับเรา
 สิ้นกาลเพียงนี้ จึงได้สมบัติ, จึงยกธิดา
 ให้บุตรเราเกิด”, จึงกล่าวว่า “บุตรชาย
 ท่านนั้น เป็นมิจฉาทิฏฺฐิ, เว้นพระ-
 รัตนตรัยเสีย ธิดาเราไม่อาจจะดำเนิน
 (ชีวิต)ไปได้, เราให้ธิดาแก่บุตรท่าน
 นั้นไม่ได้”. ครั้งนั้น พวกกุลบุตร มี

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คำเธย์ทรัส จำกัด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

กุลบุตรดา “มา เตน สหุธิ วิสุสาส์
 ภิณฑิ, เทหิ ตสฺส ธิตรน”ติ
 ยาจีสุ. โส เตสํ วจนํ สมปฺปฏิจฺฉิตวา
 อาสาพฺหฺปนฺณมายํ ธิตรํ อทาสี.
 สา ปติกุลํ คตกาลโต ปฏฺจาย
 ภิกฺขุํ วา ภิกฺขุณี วา อุปสงฺกมิตุํ
 ทานํ วา ทาตุํ ฆมฺมํ วา โสตุํ
 นาลตฺถ. เอวํ อหฺมฺมตีเยสุ มาเสสุ
 วิตีวตฺเตสุ, สา สนฺตฺติเก จิต
 ปริจาริกเก ปุจฺฉิ “อิทานิ กิตฺตกํ
 อนฺโตวสฺสํ อวสิฏฺจน”ติ. “อหฺมฺมาโส
 อยเย”ติ.

สา ปิตุ สาสนํ ปหิณิ “กสฺมา
 มํ เอวรูเป พนฺธนาคาเร ปกฺขิปีสุ
 วรํ มํ ลกฺขณาหตํ กตฺวา ปเรสํ
 ทาสี สาเวตุ, น เอวรูปสฺส
 มิจฺฉาทิฏฺฐิกุลสฺส ทาตุํ วรํ, อาคต-
 กาลโต ปฏฺจาย ภิกฺขุทสฺสนาทีสุ
 เอกํปิ ปุณฺณํ กาทุํ น ลภามิ”ติ.

อถสฺสา ปิตา “ทุกฺขิตา วต
 เม ธิตา”ติ อนตฺตมนตํ ปเวเทตฺวา

เศรษฐีและคหบดีเป็นต้น เป็นอันมาก
 อ่อนวอนเขาว่า “ท่านอย่าทำลายความ
 คู่กันเคยกับเศรษฐีกรุงราชคฤห์นั้นเลย
 จงให้ธิดาแก่บุตรเขาเถิด”. เขารับคำ
 ชนเหล่านั้นแล้ว ในวันเพ็ญเดือน ๘ ได้
 ให้ธิดา. นางอุตตรานั้น ตั้งแต่ไปสู่ตระกูล
 ของผัว ไม่เคยได้เข้าไปหาภิกษุ หรือ
 ภิกษุณี ถวายทานหรือฟังธรรม. เมื่อ
 ล่วงไปได้ ๒ เดือนครึ่ง เช่นนี้, นาง
 ถามหญิงรับใช้ซึ่งยืนอยู่ ณ ที่ใกล้ว่า
 “เวลานี้ ภายใต้อพรรษาเหลืออยู่เท่าไร”.
 หญิงรับใช้ ตอบว่า “เหลือครึ่งเดือน
 พระแม่เจ้า”.

นางส่งจดหมายไปถึงบิดาว่า “ทำไม
 มารดาบิดาจึงขังฉันไว้ในเรือนจองจำ
 เช่นนี้ การที่ท่านทำฉันให้เสียโฉม
 หรือเป็นคนใช้คนอื่น ยังดีเสียกว่า การ
 ให้แก่ตระกูลมิจฉาทิฐิ เห็นปานนี้ ไม่ดี.
 ตั้งแต่วันที่มา ดิฉันไม่ได้ทำบุญสัก
 อย่างหนึ่ง บรรดาบุญมีการเห็นภิกษุ
 เป็นต้น”.

ครั้งนั้น บิดาของนางให้รู้สึกไม่
 สบายใจด้วยคิดว่า “ธิดาของเรา มี

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คชาเธย์ทรัส จำกัด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปณจทส กหาปณสหสุธานี เปเสสิ
 “อิมสมิ นคร เสริมา นาม
 คณิกา อตติ, ‘เทวสิกั สหสุ
 คณหา’ติ อิมหิ กหาปณหิ ตัง
 อาเนตวา สามิกสุส ปาทปริจาริกัง
 กตวา สยั ปุณณานิ กโรตุ”ติ.
 सा सिरिम् पगुगोसापेतवा “सहायिगे
 अिमे गहापणे कहेतुवा अिम्
 अणुत्तमासं तव सहायकं प्रिजराहि”ति
 आह. सा “साचु”ति समुप्रिजुचि.

सा तं आहाय सामिकसुस सनुतिकं
 कनुत्तवा तेन सिरिम् तिसुवा
 “किमित्तु”ति वुत्ते, “सामि अिम्
 अणुत्तमासं मम सहायिका तुमेह
 प्रिजारतु, अहि पने अिम् अणुत्तमासं
 तानन्वेज्व तादुकामा चम्मणुज
 सोदुकामा”ति आह. सो तं
 अिรูปि अित्ति तिसुवा अपुपनุनसिनेहो
 “साचु”ति समुप्रिजुचि.

उत्तरापि बो पुरुषपुम्
 गिगुसुम् निมนतेत्तवा “गनेते अिम्
 अणुत्तमासं अणुत्तगत अकनुत्तवा
 अिचेव गिगुขา कहेतपुपा”ति सतु

ความทุกข์” จึงส่งทรัพย์ไป ๑๕,๐๐๐
 กหาปณะ ด้วยสั่งว่า “นางใช้กหาปณะ
 เหล่านี้ นำนางคณิกาชื่อสิริมา ซึ่งอยู่
 ในนครนี้มาว่า ‘เธอจงรับเงินวันละ
 พันกหาปณะ’ แล้วทำให้เป็นหญิงรับใช้
 สามีแล้ว ตนเองทำบุญเกิด”. นาง
 ให้เรียกนางสิริมากล่าวว่า . “สหาย
 ครึ่งเดือนนี้ เธอรับเอากหาปณะเหล่านี้
 แล้ว รับใช้สหายของท่านเกิด”.
 นางสิริมานั้น รับคำว่า “ดีละ”.

นางอุตตรา นั้น ก็พานางสิริมานั้น
 ไปสำนักสามี เมื่อสามีนั้น พบนาง
 สิริมาแล้ว กล่าวว่า “เรื่องอะไรนี้”
 จึงบอกว่า “นาย ครึ่งเดือนนี้ หญิงสหาย
 ของดิฉัน จะรับใช้ท่าน, ส่วนดิฉัน
 ตลอดครึ่งเดือนนี้ ต้องการถวายทาน
 และฟังธรรม”. สามีนั้นเห็นหญิงงามนั้น
 เกิดสิเนหา รับว่า “ดีละ”.

ฝ่ายนางอุตตราแล นิมนต์ภิกษุสงฆ์
 มีพระพุทธรเจ้าเป็นประธาน ทูลขอว่า
 “พระเจ้าข้า ครึ่งเดือนนี้ ขอพระองค์
 ไม่เสด็จไป ณ ที่อื่น รับภิกษาที่นี้เกิด”

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คາเธย์ทริส จำกัด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปฏินันท์ คเหตวา “อิโตทานิ ปฏิจาย
 ยาว มหาปวารณา, ตาว สตุถาร์
 อุกุจาทุ ฐมมณจ โสตุ ลภิสสามิ”ติ
 ตุกุจมานสา “เอว ยาคุ ปจถ
 เอว ปุเว ปจถา”ติ महानसे
 กิจจานิ สวิทหนุติ วิจรติ. อถสุสา
 สามิกอ “เสว ปวารณา ภวิสสตี”ติ
 महानसामिโข वातपाने जतुवा
 “กิन्हุ โข กโรหนุติ सा अन्धपाला
 विज्रति”ติ ओलोकेनुโต तं सेणुजिचित्तं
 सेทกिलिन्हं चारिकाय ओकिण्ठं
 อणการमสิมกขितं ตถา สวิทहितวา
 विज्रमानं ทิสวา “อโห อन्धपालา
 เอวารูเป จาเน อิมं สิริสมปตติ
 นานุโกติ, ‘มุนุทสมณเก อุกุจหิส-
 สามิ”ติ ตุกุจจิตตวา วิจรติ”ติ हसितुवा
 अपकजुचि.

ตสมิ अपकते, तसुस सनुतिगे
 जिता सिरिमा “กิन्हุ โข ओโลकेตวา
 एस हसि”ติ तेनेव वातपाने
 ओโลकेनुติ อุตतरं ทิสวา “อิมं
 ओโลकेตวา อิมินา हसितं, अतथा
 อิมसुส ऐतया सतुธิ सनुถโว

รับปฏินันท์พระศาสดาแล้ว ดีใจว่า
 “ตั้งแต่บัดนี้ไป เราจักได้อุบัติจาก
 พระศาสดา และฟังธรรม จนถึงวัน
 มหาปวารณา” เทียวจัดแจงกิจในโรงครัว
 ใหญ่กว่า “พวกเธอ จงต้มข้าวต้มอย่างนี้
 หนึ่งขนมอย่างนี้”. ต่อมา สามีของนาง
 คิดว่า “พรุ่งนี้ เป็นวันมหาปวารณา”
 ยืนตรงหน้าต่างมองไปทางโรงครัว แลดู
 ว่า “หญิงอันธพาลนั้น เทียวทำอะไร
 หนอ” เห็นธิดาเศรษฐีนั้นขมุกขมอม
 ด้วยเหงื่อ เปราะด้วยเท้า มอมแมม
 ด้วยถ่านและเขม่า เทียวจัดแจงอย่างนั้น
 คิดว่า “โอ หญิงอันธพาล ไม่เสวย
 สิริสมบัตินี้ ในฐานะเช่นนี้ ดีใจว่า
 ‘จักได้บำรุงสมณะโล้น’ เทียวไปอยู่”
 หัวเราะแล้ว หลบไป.

เมื่อเขาหลบไปแล้ว, นางสิริมาซึ่ง
 ยืนอยู่ใกล้เขา คิดว่า “เขาแลดูอะไร หนอ
 จึงหัวเราะ” แลดูทางหน้าต่างนั้นแล
 เห็นนางอุตตรา คิดว่า “เขาแลดูนางนี้
 จึงหัวเราะ, เขามีความสัมพันธ์กับ
 หญิงนี้แน่ ๆ”. ทราบว่า นางสิริมา

อตถิติ”ติ จินฺตเตสิ. สว กิร อหุตฺตมาสํ
 ตสฺมี เคาเห พาทิรฺกอิติ หุตฺวา ว
 สมานาปี ตํ สมฺปตฺติ อนุภวมาณา
 อตฺตโน พาทิรฺกอิติภาวํ อชานิตฺวา
 “อหํ ฆรสามินี”ติ สญฺญมกาสิ.
 สว อุตฺตราย อาฆาตํ พนฺธิตฺวา
 “ทุกฺขมสฺสา อุปฺปาเทสฺสามิ”ติ
 ปาสาทา โอรุหฺ มหานสํ ปวิสิตฺวา
 ปุวปจฺนฏฺฐาเน ปกฺกฏฺฐิตํ สປฺปี
 กฏฺฐจฺจนา อาทาย อุตฺตรามิมุขี
 ปายาสิ.

อุตฺตรา ตํ อากจฺจนฺตี ทิสฺวา
 “มม สหายิกาย มยฺหํ อุปกาโร
 กโต, จกฺกวาฬํ อติสมุพารํ,
 พุรฺหมโลโก อติเนโจ, มม ปน
 สหายิกาย คุโณ ว มหนฺโต, อหญฺหิ
 เอตํ นิสฺสาย ทานญจ ทาตุ
 ฐมฺมญจ โสตุ ลภี สเจ มม
 เอติสฺสา อุปฺริ โโกโร อตฺถิ, อิหํ
 สປฺปี มํ ทฺหตุ, สเจ นตฺถิ, มา
 มํ ทฺหตุ”ติ ตํ เมตฺตตาย ผริ. ตาย
 ตสฺสา มตฺถเก อาสิตฺตํ ปกฺกฏฺฐิตสປฺปี
 สิตฺททกฺว วยิ อโหสิ.

เป็นหญิงภายนอกเรือนนั้น ครึ่งเดือน
 เสวยสมบัตินั้นแล้ว จำไม่ได้ว่าตนเป็น
 คนภายนอก สำคัญว่า “เป็นเจ้าของ
 เรือน”. นางผูกอาฆาตนางอุตตรา.
 คิดว่า “เราจักยังทุกข์ให้เกิดขึ้น แก่ฉัน”
 ลงจากปราสาท เข้าไปในโรงครัว ใช้
 ทัพพีตักเนยใสที่เดือดพล่าน ในที่ต้มขนม
 เดินตรงไปหานางอุตตรา.

นางอุตตรา เห็นนางสิริมาเดินมา
 จึงแผ่เมตตาถึงนางว่า “หญิงสหาย
 ของเรา ทำอุปการะต่อเรา, จักรวาล
 แคบเกินไป, พรหมโลกก็ต่ำเกิน,
 แต่หญิงสหายมีคุณต่อเรามาก, ก็เพราะ
 อาศัยนาง เราจึงได้ถวายทาน ฟังธรรม
 ถ้าเรามีความโกรธเพื่อนหญิงนี้ไซ้ไร,
 เนยใสนี้ก็จงลวกเรา, ถ้าไม่มี, ก็จง
 อย่าลวกเรา”. เนยใสเดือดที่นางสิริมา
 ราบบนหัวนางอุตตรานั้น ได้เป็นจุด
 น้ำเย็น.

อด นั “อิทํ สีตลํ ภวิสฺสตี”ติ
 ปุน กฏจฺจุํ ปุเรตฺวา อาทาย
 อาคจฺฉนฺตี อุตฺตราย ทาสโย
 ทิสฺวา “อเปหิ ทุพฺพินีเต, น ตฺวํ
 อมฺหากํ อยฺยาย อุปฺริ ปกฺกฏจฺจิตฺสฺปิ
 อาสิณฺจิจฺตุํ อณฺจฺฉวิกา”ติ สนฺตชฺเชนฺติโย
 อิตฺโต จิตฺโต จ อุฏฺฏาย หตฺถเห
 จ ปาเทหิ จ โปเถตฺวา ภูมียํ
 ปาเตสฺสุ. อุตฺตรา ตา วาเรตฺตุ
 นาสกฺขิ. อดสฺสา อุปฺริ จิตฺตา
 สพฺพา ทาสโย ปฏฺิพาหิตฺวา “กิสฺส
 เต เอวรฺุปี ภาริยํ กมฺมํ กตฺนฺ”ติ
 สิริมํ โอวทิตฺวา อุณฺโหนทฺแทน นฺหา-
 เปตฺวา สตปากเตเลนฺน อพฺภวฺชฺชิ. ตสฺมี
 ขณฺเณ สฺสา อตฺตโน พฺาหิริตฺถิภาวํ
 ฌตฺวา จินฺเตสิ “มยา ภาริยํ กมฺมํ
 กตํ สามีกสฺส . หสิตฺมตฺตการณา
 อิมิสฺสา อุปฺริ ปกฺกฏจฺจิตํ สฺปิ
 อาสิณฺจฺฉนฺติยา, อยํ ‘คณฺหนฺนํ’ติ
 ทาสโย น อาณาเปตฺวา มํ
 วิเหจฺนกาเลปี สพฺพา ทาสโย
 ปฏฺิพาหิตฺวา มยฺหํ กตฺตพฺพเมว
 อกาสิ, สจฺาหํ อิมํ น ขมาเปสฺสฺสามิ,
 มุทฺธา เม สตฺตธา ผฺลเยยา”ติ.

ลำดับนั้น พวกทาสีของนางอุตตรา
 เห็นนางสิริมานั้น (กำลัง) ตักเนยใสจน
 เต็มทัพพีเดินมาด้วยอันคิดว่า “เนยใสนี้
 คงเย็น” ตวาดว่า “หลีกไปนางหัวดี
 เธอไม่สมควรราดเนยใสที่เดือดลง บน
 พระแม่เจ้าของเรา” ต่างลุกขึ้นจากที่นี้
 และที่โน้น ใช้มือบ้าง ใช้เท้าบ้าง ทูบตี
 ให้ล้มลงบนพื้นดิน. นางอุตตรา ไม่อาจ
 ห้ามนางทาสีเหล่านั้นได้. ต่อมา นาง
 อุตตราห้ามนางทาสีทั้งหมดที่ยืนล้อม
 นางสิริมา โอวาทนางสิริมาว่า “เธอ
 ทำกรรมหนักเช่นนี้เพื่ออะไร” ให้นาง
 อาบน้ำอุ่นแล้วใช้น้ำมันซึ่งหุง ๑๐๐ ครั้ง
 ทา. ขณะนั้น นางสิริมานั้น ทราบว่า
 ตนเป็นคนนอก คิดว่า “เราราดเนยใส
 เดือดลงบนนางอุตตรา นี้ เหตุเพียงสาม
 หัวเราะ ทำกรรมหนักแล้ว, นาง
 ไม่สั่งพวกทาสีว่า ‘จงจับมัน’ แม้
 ในเวลาเบียดเบียนเรา ยังช่วยห้ามนาง
 ทาสีทั้งหมด ทำกรรมที่ควรทำแก่เรา
 ที่เดียว, ถ้าเราไม่ขอโทษนาง ศีรษะ
 เราต้องแตกเป็น ๗ เสียงแน่”.

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คชาเธย์ทรัส จำกัด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตสฺสา ปาทุมฺเณ นิปชฺชิตฺวา “อฺยเย
 ขมาหิ เม”ติ อาท. “อหํ สปีติกา
 ธีตา ปิตริ ขมนฺเต, ขมิสฺสามิ”ติ.
 “โหตุ อฺยเย, ปิตรํปิ เต ปุณฺณเสฏฺฐิ
 ขมาเปสฺสามิ”ติ. “ปุณฺโณ มม วฏฺฏเฐ
 ชนกปิตา, วิวฏฺฏเฐ ชนกปิตเร
 ขมนฺเต, ปนาหํ ขมิสฺสามิ”ติ. “โก
 ปน เต วิวฏฺฏเฐ ชนกปิตา”ติ.
 “สมฺมาสมฺพุทฺโธ”ติ. “มยฺหํ เตน สทฺธิ
 วิสฺสาโส นตฺถิ”ติ. “อหํ กริสฺสามิ,
 สตุถา เสว ภิกฺขุสํฆํ อาทาย
 อิธาคมิสฺสติ, ตฺวํ ยถาลทฺธํ สกุการํ
 คเหตุวา อิเชว อาคนฺตุวา ตํ
 ขมาเปหิ”ติ. สว “สาธฺว อฺยเย”ติ
 อฏฺฐาย อตฺตโน เคะหํ คนฺตุวา
 ปณฺจสตา ปริวาริตฺถิโย อาณาเปตฺวา
 นานาวิธานิ ขาถนียานิ เจว
 สฺสุเปยฺยานิ จ สมฺปาเทตฺวา ปุณฺทิวเส
 ตํ สกุการํ อาทาย อุตฺตราย
 เคะหํ อาคนฺตุวา พุทฺธปฺปมฺขสฺส
 ภิกฺขุสํฆสฺส ปตฺเต ปติฏฺฐาเปตฺว
 อวิสหนฺติ อฏฺฐาสิ. ตํ สพุพฺ คเหตุวา
 อุตฺตรา สํวิทฺหิ. สิริมาปิ ฆตฺต-
 กิจฺจาวसानเ สทฺธิ ปริวารเณ สตุถุ

นางสิริมา หมอบแทบเท้านางแล้ว
 กล่าวว่า “พระแม่เจ้า ขอท่านยกโทษ
 ให้ดิฉันเกิด”. นางอุตตรา กล่าวว่า
 “ดิฉันเป็นลูกมีพ่อ เมื่อพ่อยกโทษ, ก็
 ต้องยกโทษให้”. นางสิริมา กล่าวว่า
 “ช่างเกิด พระแม่เจ้า, ดิฉันจะขอโทษ
 ปุณณเศรษฐีบิดาของท่าน”. นางอุตตรา
 กล่าวว่า “ปุณณเศรษฐี เป็นบิดาให้
 เกิดในวิภวภูมิจของเรา, เมื่อบิดาให้เกิดใน
 วิภวภูมิจ ยกโทษ, เราก็จักยกโทษ
 เช่นกัน”. นางสิริมาถามว่า “ก็ใครเป็น
 บิดา ผู้ให้เกิดในวิภวภูมิจของท่าน”. นาง
 อุตตราตอบว่า “พระสัมมาสัมพุทธเจ้า”.
 นางสิริมาบอกว่า “ดิฉันกับพระพุทธรเจ้า
 นั้นไม่คุ้นเคยกัน”. นางอุตตรา กล่าวว่า
 “ฉันจะแนะนำให้ ฟรุ้งนี้ พระศาสดา
 จะพาภิกษุสงฆ์มาที่นี่, เธอเอาสักการะ
 ตามที่ได้มา ณ ที่นี่ ขอโทษพระองค์
 เกิด”. นางสิริมานั้นรับคำว่า “ดีละ
 พระแม่เจ้า” ลุกขึ้นไปเรือนของตน
 สั่งหญิงบริวาร ๕๐๐ คน ให้จัดแจง
 ขาถนียะ และสุเปยยะหลาย ๆ อย่าง
 รุ่งขึ้น ถือเอาสักการะนั้น มาเรือน
 นางอุตตรา ไม่กล้าใส่บาตรภิกษุสงฆ์มี

ปาทุมูเล นิปชฺชิตฺติ.

อต นํ สตุถา ปุจฺฉิ “โก
เต อปราโธ”ติ. “ภนฺเต มยา
หิโย อิทฺถุนาม กตฺ, อถ เม
สหายิกา มํ วิหะยมานา ทาสิโย
นิวาเรตฺวา มยฺหํ อุปการเมว อกาสิ,
สาหํ อิมิสฺสา कुณํ ชานิตฺวา
อิมํ ขมาเปสึ, อถ มํ เอสา
‘ตุเมหฺสุ ขมนฺเตสุ ขมิสฺสามี’ติ
อาหา”ติ. “เอวํ กิร อุตฺตเร”ติ.
“อาม ภนฺเต, หิโย สีสฺเส เม
สหายิกาย ปกุกฺกุจฺจิตสฺปิ อาสิณฺ-
จิตฺตํ”ติ. “อถ ตยา กิ จินฺติตฺตํ”ติ.
“จกฺกฺวาหํ อติสมฺพาทํ, พุรฺหมโลโก
อติเนโจ, มม สหายิกาย कुणे ว
มหนฺโต, อหฺนฺหิ เอตํ นิสฺสาย
ทานญจ ทาทุํ ธมฺมญจ โสตุํ
อลตฺถํ, สเจ เม อิมิสฺสา อุปริ
โกโร อตฺถิ, อิทํ มํ ทหฺตุ โน
เจ, มา ทหฺตุ’ติ เอวํ จินฺเตตฺวา

พระพุทธรูปเจ้าเป็นประธาน ได้ยืนอยู่แล้ว.
นางอุตตรารับเอาของทั้งหมดนั้นมาจัด.
ในเวลาเสร็จภัตกิจ แม่นางสิริมาพร้อม
บริวารหมอบลงไถ่บาปมูลพระศาสดา.

ที่นั่น พระศาสดาตรัสถามนางว่า
“เธอมีความผิดอะไรหรือ”. นางสิริมา
กราบทูลว่า “พระเจ้าข้า หม่อมฉัน
ทำกรรมชื่อนี้ ในวันวาน, ครั้งนั้น
นางอุตตรา สหายหม่อมฉัน ห้ามนาง
ทาสีที่ทำร้ายหม่อมฉัน ทำอุปการะต่อ
หม่อมฉันทีเดียว, หม่อมฉันนั้นทราบถึง
คุณของนาง จึงขอโทษนาง, ที่นั่น
นางกลับบอกหม่อมฉันว่า ‘เมื่อ
พระองค์ยกโทษ ก็จักยกโทษให้’.
พระศาสดาตรัสถามว่า “อย่างนั้นหรือ
อุตตรา”. นางอุตตรากราบทูลว่า “ใช่
พระเจ้าข้า, วันวาน หญิงสหาย
ราดเนยใสที่เดือดลงบนศีรษะหม่อมฉัน”.
พระศาสดาตรัสถามว่า “เมื่อเป็นเช่นนั้น
เธอคิดอย่างไร”. นางอุตตรากราบทูล
ว่า “หม่อมฉัน คิดอย่างนี้ว่า ‘จักรวาล
แคบเกิน, พรหมโลกก็ต่ำเกิน, หญิงสหาย
มีคุณต่อเรามาก, ก็เพราะอาศัยนาง

อิมิ เมตตตาย ผริ ฆนเต”ติ.

หม่อมฉันจึงได้ถวายทาน ฟังธรรม, ถ้าเรามีความโกรธนางนี้ ก็ขอให้เนยใสที่เดือดนี้ จงลวกเรา ถ้าไม่มีจงอย่าลวก’ แล้วแผ่เมตตาไปถึงนางสิริมานี้ พระเจ้าข้า”.

สตถา “สาธุ สาธุ อุตฺตเร,
เอวํ โภธํ ชินิตุํ วมุฏฺฐิติ, โภช
หิ นาม อุกุโธเชน, อุกุโธสก-
ปริภาสโก อนุกุโธสเนน อปริภาสเนน,
ถทฺธมจฺเจริ อุตฺตโน สนฺตกสฺส
ทาเนน ชินेतพุโ, มุสาวาทิ
สจฺจวจนเนน ชินेतพุโ”ติ วตุวา อิมิ
คากมาห

พระศาสดาตรัสว่า “ดีแล้ว ดีแล้ว
อุตตรา, เธอชนะความโกรธได้เช่นนี้
สมควร, เพราะธรรมดาว่าคนโกรธ
ฟังชนะด้วยการไม่โกรธ, ชนะคนชอบด่า
ชอบบริภาษ ด้วยการไม่ด่าไม่บริภาษ,
ชนะคนตระหนี่จัดด้วยการให้ของ ๆ ตน,
ชนะคนชอบพูดเท็จ ด้วยการกล่าวคำจริง”
ตรัสพระคาถานี้ว่า

๒๒๓. “อุกุโธเชน ชินเ โภธํ
อสาธุํ สารุณา ชินเ
ชินเ กทริยํ ทาเนน
สจฺเจนาสิกฺวาทินน”ติ.

๒๒๓. “ฟังชนะคนโกรธ ด้วยความไม่-
โกรธ ฟังชนะคนไม่ดี ด้วย
ความดี ฟังชนะคนตระหนี่ ด้วย
การให้ ฟังชนะคนพูดเหลวไหล
ด้วยการกล่าวคำสัตย์”.

ตตถ อุกุโธเชนาติ โภชโน หิ
ปุกฺคโล อุกุโธเชเนน หุตฺวา
ชินेतพุโ. อสาธุ อภทฺทโก ภทฺทเกน
หุตฺวา, กทริโย ถทฺธมจฺเจริ อุตฺตโน

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า
ด้วยความไม่โกรธ ความว่า บุคคลฟัง
ชนะคนผู้โกรธแล ด้วยความไม่โกรธ.
คนไม่ดี คือผู้ไม่เจริญ อันบุคคล

สนุดกสฺส . . . จากจิตเตน, อลิกวาทิ พึงชนะด้วยความดี พึงชนะคนตระหนี่
 สจฺจวจนเน . . . ชินิตพฺโพ, ตสฺมา คือตระหนี่จัด ด้วยจิตที่สัมปยุตด้วย
 เอวมาห “อกุโกเชน ชินเ โกรธ. การบริจาคสิ่งของ ๆ ตน, พึงชนะคน
 ๗เปยฺ สจฺเจนาลิกวาทินนุ”ติ. พุดเหลวไหล ด้วยคำสัตย์, เหตุนั้น
 พระศาสดาจึงตรัสอย่างนี้ว่า “พึงชนะ
 คนโกรธ ด้วยความไม่โกรธ ฯลฯ พึง
 ชนะคนพุดเหลวไหล ด้วยคำสัตย์”
 เป็นต้น.

เทสนาวसानะ สิริมา สทุธิ ในเวลาจบเทศนา นางสิริมา
 ปณฺจสตาหิ อิตถึหิ โสตาปตฺติผล พร้อมกับหญิง ๕๐๐ คน ดำรงอยู่ใน
 ปติฏฺจหิตฺติ. โสตาปตฺติผล ดังนี้แล.

อุตฺตราวตฺตุ ตติยํ.

เรื่องนางอุตตรา ที่ ๓ จบ.

๔. โมคคัลลานตฺเถรปญฺหวตฺตฺ

๒๒๔. สจฺจํ ภณฺเ น กุชฺฌเมยฺย
ทชฺชา อปฺปปี ยาจิโต
เอเตหิ ตีหิ จาเนหิ
คจฺเจ เทวาน สนฺติเก.

๔. เรื่องปัญหาพระ- โมคคัลลานเถระ

๒๒๔. บุคคลควรกล่าวคำสัตย์ ไม่พึง
โกธ ถูกเขาขอแม่น้อย ก็พึงให้
บุคคลพึงไปสำนักเทวดา ด้วย
ฐานะทั้ง ๓ เหล่านี้.

๔. โมคคัลลานตเถรปญฺหวตฺถุ

สจฺจํ ภณฺเ น กุชฺฌเมยฺยาติ
อิมํ ฐมฺมเทสนํ สตุถา เขตฺวานเ
วิหรนฺโต มหาโมคคัลลานตเถรสฺส
ปญฺหํ อารพฺภ กเถสิ.

เอกสฺมี หิ สมเย เถโร
เทวจาริกํ คนฺตุวา มฺhesกฺขาย
เทวธิตาย วิมานทฺวาวเร จตฺวา ตํ
อตฺตโน สนฺติกํ อากนฺตุวา วนฺทิตฺวา
จิตฺตํ เอวมาห “เทวธิตเ มหตี เต
สมฺปตฺติ, ก็ กมฺมํ กตฺวา ลทฺธา”ติ.
“มา มํ ภาณฺเต ปุจฺจณา”ติ. เทวธิตา
กิริ อตฺตโน ปริตฺตกมฺเมน ลชฺชมานา
เอวํ วทตี, สา ปน เถเรน
“กเถหิเยว เม”ติ วุจฺจมานา อาห
“ภาณฺเต มยา เนว ทานํ ทินฺนํ,
น ปุชา กตา, น ฐมฺโม สฺโต,
เกวลํ สจฺจมตฺตํ รกฺขิตนฺ”ติ. เถโร
อณฺณานิปี วิมานทฺวารานิ คนฺตุวา
อากตาคตา อปราปราปี เทวธิตโร
ปุจฺจนิ.

๔. เรื่องปัญหาพระโมคคัลลานเถระ

พระศาสดา ประทับ ณ พระ-
เชตวัน ทรงปรารภปัญหาของพระมหา-
โมคคัลลานเถระ ตรัสพระธรรมเทศนา
นี้ว่า บุคคลควรกล่าวคำสัตย์ ไม่ควร
โกธ เป็นต้น.

ความพิสดารว่า สมัยหนึ่ง พระ-
เถระไปสู่เทวจาริก ยืน ณ ประตูวิมาน
ของเทพธิดาผู้มีศักดิ์ใหญ่ กล่าวกับนาง
ผู้มาสำนักตน ยืนไหว้อยู่ อย่างนี้ว่า
“เทพธิดา สมบัติเธอมากมาย เธอทำ
กรรมอะไรไว้จึงได้สมบัติ”. นางเทพธิดา
กล่าวว่า “อย่าถามดิฉันเลย เจ้าข้า”.
นัยว่า นางเทพธิดาละอาย เพราะกรรม
ของตนเล็กน้อย จึงกล่าวอย่างนี้, แต่
นางถูกพระเถระกล่าวว่า “จงบอกมา
เถิด” จึงกล่าวว่า “ท่านเจ้าข้า ดิฉัน
ไม่ถวายทาน, ไม่ทำการบูชา, ไม่
ฟังธรรม, รักษาเพียงคำสัตย์อย่างเดียว”.
พระเถระ ไปประตูวิมานแม่เหล้าอื่น
ถามเทพธิดาแม่องค์อื่น ๆ ที่มาแล้ว ๆ.

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คำแช่ทรัพย์ จำกัด
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตาสूपิ ตเถว นิคฺยุหิตฺวา เถรํ
 ปฏฺิพาหิตุํ อสฺกโกนฺตีสฺส อเอกา ตาว
 อาห “ภนฺเต มยา ทานาทีสุ
 กตํ นาม นตฺถิ, อหํ ปน
 กสฺสปพฺพุทฺธกาเล ปฺรสุส ทาสี อโหสี,
 ตสฺสา เม สามิโก อติวिय จณฺโฑ
 ผรุสฺสอ คหิตคฺคหิตเนว กฏฺเจน วา
 กลิงฺคเรณ วา สีสํ ภินฺทติ, สาทํ
 อฺปฺปนฺเน โกเป ‘เอส ตว สามิโก
 ลกฺขณาหตํ วา ตํ กาทุํ นาสาทินิ
 วา เต จินฺทิตุํ อิสฺสโร, มา
 กุชฺฌี’ติ อตฺตนาเมว ปฺริภาสิตฺวา
 โกเป นาม นากาสี, เตน เม อํ
 สมฺปตฺติ ลทฺธา”ติ. อปฺรา “อหํ
 ภนฺเต อฺจฺจุเชตฺตํ รกฺขมานา อเอกสฺส
 ภิกฺขุโน เอกํ อฺจฺจุยฺญจฺจํ อทาสี
 อปฺรา “เอกํ ติมฺพฺรฺสํ อทาสี,
 อปฺรา “เอกํ เอลาพุกํ อทาสี,
 อปฺรา “เอกํ ปารุสํ อทาสี, อปฺรา
 “เอกํ มฺลกมฺมฺจฺจํ อทาสี, อปฺรา
 “เอกํ นิมฺพกมฺมฺจฺจํ อทาสินฺ”ติ อาทินา
 นเยน อตฺตนา กตํ อตฺตนา กตํ
 ปฺริตฺตกํ ทานํ อาโรเจตฺวา “อิมินา

แม้เมื่อเทพธิดาเหล่านั้น ไม่อาจจะ
 ปกปิดกีดกันพระเถระได้เช่นนั้น องค์หนึ่ง
 จึงพูดขึ้นก่อนว่า “ท่านเจ้าข้า บรรดา
 ทานเป็นต้น ชื่อบุญกรรมที่ฉันทำ ก็ไม่มี,
 แต่ในกาลพระพุทฺธเจ้าทรงพระนามว่า
 กัสสปะ ดิฉันได้เป็นคนรับใช้คนอื่น
 เจ้านายดิฉันนั้น โหดร้าย หยาบคาย
 เหลือเกิน ย่อมเอาไม้บ้าง ฟืนบ้างที่ตัว
 พลันฉวยได้ ๆ ดีที่ศีรษะ, เมื่อเกิด
 ความโกรธ ดิฉันนั้นก็บริภาษตนเองว่า
 ‘เจ้านายเรอนั้น เป็นใหญ่ ทำให้เรา
 เสียโฉมก็ได้, ตัดจมูกเราเป็นต้นก็ได้,
 อย่าโกรธเลย’ แล้วก็ไม่ได้ทำชื่อความโกรธ,
 เหตุเท่านั้น ดิฉันจึงได้สมบัตินี้มา”.
 เทพธิดาองค์อื่นกล่าวว่า “ท่านเจ้าข้า
 ดิฉันดูแลไร่อ้อย ได้ถวายอ้อยลำหนึ่ง
 แก่ภิกษุรูปหนึ่ง”. องค์อื่นกล่าวว่า
 “ดิฉันได้ถวายผลมะพลับ ผลหนึ่ง”.
 องค์อื่นกล่าวว่า “ดิฉันได้ถวายผลพื้กทอง
 ผลหนึ่ง”. องค์อื่นกล่าวว่า “ดิฉันได้
 ถวายผลลิ้นจี่ผลหนึ่ง”. องค์อื่นบอกว่า
 “ดิฉันได้ถวายเหง้ามัน กำมือหนึ่ง”.
 องค์อื่นบอกว่า “ดิฉันได้ถวายสะเดา

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คำเธย์ทรัส จำกัด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

การณน อเมหหิ อัย สมฺปตฺติ
 ลทฺฐา”ติ อาหฺสุ.

กำมือหนึ่ง” ต่างก็บอกทหานิดหน่อยที่
 ตน ๆ ทำไว้ ๆ โดยนัยเป็นต้นดังกล่าว
 มาฉะนั้น แล้วบอกว่า “ด้วยเหตุนี้
 พวกดิฉันจึงได้สมบัตินี้มา”.

เถโร ตาหิ กตกมฺมํ สุตฺวา
 สกฺกโต โอตริตฺวา สตุถาริ
 อฺปสงฺกมิตฺวา ปุจฺฉิ “สกฺกา นุ
 โข ฆนฺเต สจฺจกณฺนมตฺเตน
 โกปนฺนิพฺพาปนมตฺเตน อติปริตฺตเกน
 ติมฺพรุสกาทิทานมตฺเตน ทิพฺพสมฺปตฺติ
 ลทฺฐนฺ”ติ. “กสฺมา มํ โมคฺคัลลาน
 ปุจฺฉสิ, นนฺ ทเวตทาหิ อยมตฺโถ
 กถิโต”ติ. “อาม ฆนฺเต ลพฺภติ
 มณฺเฑ เอตฺตเกน ทิพฺพสมฺปตฺติ”ติ.
 อถ นํ สตุถา “โมคฺคัลลาน
 สจฺจมตฺตํ กเถตฺวาปิ โกปนมตฺตํ
 ชหิตฺวาปิ ปริตฺตกทานํ ทตฺวาปิ
 ทเวโลกํ กจฺจติเยวา”ติ อิมํ คาถมาห

พระเถระ พังกรรมที่เทพธิดา
 เหล่านั้นทำแล้ว ลงจากสวรรค์ เข้าไป
 เผ้าพระศาสดาทูลถามว่า “พระเจ้าข้า
 ด้วยเหตุเพียงกล่าวคำสัตย์ ดับความโกรธ
 ถวายผลมะพลับเป็นต้นนิดหน่อยเท่านั้น
 บุคคลก็อาจได้ทิพยสมบัติ หรือหนอ”.
 พระศาสดาตรัสว่า “โมคคัลลานะ
 เธอถามเราทำไม, เทพธิดาบอกเรื่องนี้
 แล้ว มิใช่หรือ”. พระมหาโมคคัลลานะ
 กราบทูลว่า “พระองค์ผู้เจริญ พระ-
 เจ้าข้า บุคคลเห็นจะได้ทิพยสมบัติด้วย
 เหตุเพียงเท่านั้น”. ลำดับนั้น พระศาสดา
 ตรัสกับท่านว่า “โมคคัลลานะ บุคคล
 กล่าวเพียงคำสัตย์ ก็ดี ละเพียงความ
 โกรธ ก็ดี ถวายทานเล็กน้อย ก็ดี
 ก็ไปเทวโลกได้ เช่นกัน” ตรัสพระคาถา
 นี้ว่า

ธรรมบท.ป-ท.๖-๒๖

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คำชะอี จำกัด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๒๒๔. “สจฺจํ ภณฺเณ น กุชฺฌเมยฺย
ทชฺชา อปฺปปี ยาจิโต
เอเตหิ ตีหิ จาเนหิ
คจฺจเ ทวาน สนฺตฺติเก”ติ.

ตตฺถ สจฺจํ ภณฺเณติ สจฺจํ
ทีเปยฺย โวหเรยฺย, สจฺจเ ปตฺติฏฺจ-
เหยฺยาติ อตฺถโก. น กุชฺฌเมยฺยาติ
ปรสฺส น กุชฺฌเมยฺย. ยาจิโตติ
ยาจกา นาม สีลวนฺตา ปพฺพชิตา.
เต หิ กิณฺจาปี “เทธา”ติ
อฺยาจิตฺวา ว ฆรทฺวาเร ติฏฺฐนฺติ,
อตฺถโต ปน ยาจนฺติเยว นาม.
เอวํ สีลวนฺเตหิ ยาจิโต อปฺปสฺมีปี
เทยฺยธมฺเม วิชฺชมาเน, อปฺปมตฺตกมฺปิ
ทเทยฺย. เอเตหิ ตีหิติ ติสฺสุ เอเตสฺสุ
เอเกนาปี การณฺเณ ทเวโลกํ
คจฺจเมยฺยาติ อตฺถโก.

เทสนาวसानเ พหุ โสตาปตฺติ-
ผลาทินิ ปาปฺณิสฺสูติ.

โมคฺคฺลฺลานตฺเถรปณฺหวตฺถุ จตฺตฺถํ.

๒๒๔. “บุคคล ควรกล่าวคำสัตย์ ไม่พึง
โกรธ ถูกเขาขอแม้น้อย ก็พึงให้
บุคคลพึงไปสำนักเทวดา ด้วย
ฐานะทั้ง ๓ เหล่านั้น”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า
(บุคคล) ควรกล่าวคำสัตย์ ความว่า
พึงแสดง คือพึงกล่าวคำสัตย์, อธิบายว่า
พึงตั้งมั่นในคำสัตย์. คำว่า ไม่พึงโกรธ
ความว่า ไม่พึงโกรธผู้อื่น. คำว่า
ถูกเขาขอ ความว่า บรรพชิต ผู้มีศีล
ชื่อว่าผู้ขอ. ความจริง บรรพชิตเหล่านั้น
ไม่เอ่ยปากขอว่า “ท่านจงให้” ยืนใกล้
ประตูบ้าน แม้ก็จริง, ถึงอย่างนั้น
โดยความหมาย ชื่อว่าย่อมขอตนเอง.
บุคคลถูกคนมีศีลขออย่างนี้แม้มีไทยธรรม
เล็กน้อย ก็ควรให้ แม้เล็กน้อย. คำว่า
ฐานะ ๓ อย่างเหล่านั้น ความว่า
บรรดาเหตุ ๓ อย่างเหล่านั้น แม้ด้วย
เหตุหนึ่ง บุคคลก็พึงไปเทวโลกได้.

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นอันมาก
บรรลุโสดาปัตติผลเป็นต้น ดังนี้แล.

เรื่องปัญหาพระโมคคัลลานเถระที่ ๔ จบ.

๕. ภิกขุหิ ปุณฺณพลฺหวตฺถุ

๒๒๕. อหิสกา เย มุนโย
นิจฺจํ กาเยน สํวตา
เต ยนฺตึ อจฺจุตํ จานํ
ยตฺถ คนฺตฺวา น โสจเร.

๕. เรื่องปัญหาที่ภิกษุทูลถาม

๒๒๕. เหล่ามุนีผู้ไม่เบียดเบียน สรรวม
กายเป็นนิตย ย่อมไปสู่สถานที่
ไม่จืด เป็นที่ซึ่งคนไปแล้ว ไม่
เศร้าโศก.

๕. ภิกขุหิ ปุฏฺฐปณฺหตฺถ

อหีสกา ยติ อิมํ ฐมฺมเทสนํ
 สตุฏฺทา สาเกตํ นิสฺสาย อณฺชวเน
 วิหรนฺโต ภิกขุหิ ปุฏฺฐปณฺหํ อารพฺภ
 กเถสิ.

ภควโต กิร ภิกขุสฺมฺปริวุตฺตสฺส
 สาเกตํ ปิณฺฑทาย ปวิสนกาเล
 เอโก สาเกตวาสิ มหุลลกพฺรหฺมณเ
 นครโต นิกุมมนฺโต อนฺตรทฺวาเร
 ทสพลํ ทิสฺวา ปาเทสุ นิปติตฺวา
 โคปฺพเกสุ ทพฺหํ คเหตุวา “ตาด
 นนุ นาม ปุตฺเตหิ ชินฺณกาเล
 มาตาปิตโร ปฏฺิชคฺคิตพฺพา, กสฺมา
 เอตฺตํ กาลํ อมฺหากํ อตฺตानํ
 น ทสฺเสสิ ? มยา ตาว ทิฏฺฐโจสิ,
 มาตรํ เต ปน ปสฺสิตุํ เอหิ”ติ
 สตุฏฺถารํ คเหตุวา อตฺตโน เคนฺ
 อคมาสิ. สตุฏฺทา ตตฺถ คนฺตฺวา
 ปณฺณตฺเต อาสเน นิสฺสิทฺติ สทฺธิ
 ภิกขุสฺมฺเชน. พฺรหฺมณฺปิ อาคนฺตฺวา
 สตุฏฺฐ ปาเทสุ นิปติตฺวา “ตาด

๕. เรื่องปัญหาที่ภิกษุทูลถาม

พระศาสดา ทรงอาศัยเมืองสาเกต
 ประทับ ณ อัญชนวัน ทรงปรารภ
 ปัญหาที่ภิกษุทูลถาม ตรัสพระธรรม-
 เทศนาเห็นว่า มุนีเหล่าใด เป็นผู้ไม่เบียด
 เบียน เป็นต้น.

ทราบว่าเป็นคราวพระผู้มีพระภาค
 แวดล้อมด้วยภิกษุสงฆ์ เข้าไปบิณฑบาต
 ยังเมืองสาเกต พราหมณ์เฒ่าชาวเมือง
 สาเกตคนหนึ่ง ออกจากนคร พบ
 พระทศพลที่ระหว่างประตู หมอบไถ้
 พระบาททั้งสอง แล้วจับที่ข้อพระบาท
 อย่างมั่นคง กราบทูลว่า “พ่อ ธรรมดา
 ว่าบุตรต้องบำรุงมารดาบิดา ในคราว
 ท่านแก่เฒ่า มีไข้หรือ, เหตุใดเล่า
 พ่อจึงไม่แสดงตนแก่พวกข้าพระองค์
 ตลอดกาลมีประมาณเท่านี้? ข้าพระองค์
 พบพระองค์ก่อน, ก็พระองค์จะไปพบ
 มารดาของพระองค์เกิด” พาพระศาสดา
 ไปเรือนตน. พระศาสดาพร้อมภิกษุสงฆ์
 ไปเรือนนั้นแล้ว ประทับนั่งบนอาสนะ
 ที่ปูลาดไว้. ฝ่ายนางพราหมณ์มาหมอบ

เอตตํ กาลํ กหํ คโตสิ ?, นนุ
 นาม มาตาปิตโร महल्लकाले
 उपगुजात्पुषा”ติ वत्त्वा पुत्तचित्तो
 “एत, गार् वन्तथा”ति वन्तापेसि.

เต उगोपि दुग्गमानसा पुत्तपुम्भ
 ภิกขुสงฺฆं परिวิสิत्त्वा “गन्ते อิเช
 निपत्तं भिक्षं कन्हेता”ติ वत्त्वा
 “पुत्ता नाम ऐगुजानेเย
 निपत्तं भिक्षं न कन्हेति”ติ
 वत्त्वा “เตนहि गन्ते ये वो
 निमन्तेตุं आकञ्चन्ति, ते अमहाकं
 सन्तिगे परिणयेयाता”ติ आहंसु.
 सत्ता ततो पुग्जाय निमन्तेตุं
 आकते “कन्त्वा पुरาहमणसु
 आरोजेता”ติ पेसेसि. ते कन्त्वा
 “मयं सुवातनाय सत्तारं निमन्तेमा”ติ
 पुरาहमणं वन्ति. पुराहमणे
 पुन्ทिवसे अत्तโน केहेतो
 गत्तपाचनसुपेयपाचनानि आतय
 सत्तु निसिन्नुจानं कञ्चित्. अण्णत्त
 पन निमन्तने अस्ति, सत्ता

ใกล้พระบาทพระศาสดากราบทูลว่า “พ่อ
 ท่านไปไหนสิ้นกาลประมาณเท่านี้ ?,
 บุตรต้องบำรุงมารดาบิดา ในคราว
 แก่เฒ่า ชื่อมิใช่หรือ” แล้วให้เรียก
 บุตรธิดามาไหว้ ด้วยคำว่า “พวกเธอ
 จงมา, จงไหว้พระพี่ชายเสีย”.

แม้สองสามีภรรยาเหล่านั้นตั้งใจ เลี้ยงดู
 ภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน
 กราบทูลว่า “ขอพระองค์จงรับภิกษา
 ในเรือนนี้เท่านั้น เป็นประจำเถิด
 พระเจ้าข้า” เมื่อพระศาสดาตรัสว่า
 “ธรรมดาว่า พระพุทธเจ้า ไม่รับภิกษา
 ประจำ ณ ที่แห่งเดียวเท่านั้น” จึง
 กราบทูลว่า “ถ้าเช่นนั้น พระองค์พึง
 ส่งผู้ที่มานิมนต์พระองค์ ไปสำนักพวก
 ข้าพระองค์เถิด พระเจ้าข้า”. ตั้งแต่นั้น
 พระศาสดาทรงส่งผู้ที่มานิมนต์ไปว่า
 “พวกท่านจงไปบอกพราหมณ์”. ชน-
 เหล่านั้นไปบอกพราหมณ์ว่า “พรุ่งนี้
 พวกผมจะนิมนต์พระศาสดา”. รุ่งขึ้น
 พราหมณ์ถือเอาภาชนะใส่ข้าวและแกง
 จากเรือนตนไปที่ประทับนั่งของพระ-
 ศาสดา. ก็เมื่อไม่มีกิจนิมนต์ที่อื่น, พระ-

พราหมณสุเสว เกเห ภตตกิจจ
 กโรติ. เต อุโกปี อตตโน เทยฺยธมฺม
 นิจฺจกาลํ ตถาคตสฺส เทนฺตา ฌมฺม
 สุนฺนตา อนาคามิผลํ ปาปฺณิสฺสุ.

ภิกฺขุ ฌมฺมสภายํ กถํ สมฺภูจฺวาเปสุํ
 “อาวุโส อสุโก นาม พฺราหฺมโณ
 ‘ตถาคตสฺส สฺสุทฺโชนฺ โปตา,
 มหามาया มาตา’ติ ชานาติ,
 ชานนฺโตปี สทฺธิ พฺราหฺมณิยา ตถาคตํ
 ‘อมฺหากํ ปุตฺโต’ติ วทติ, สตฺถาปี
 ตถาว อธิวาเสสิ, กิณฺนุ โข
 การณนฺ”ติ. สตฺถา เตสํ กถํ
 สุตฺวา “ภิกฺขเว อุโกปี เต อตตโน
 ปุตฺตเมว ‘ปุตฺโต’ติ วทนฺตี”ติ วตฺวา
 อตีตํ อหริ

“ภิกฺขเว อยํ พฺราหฺมโณ อตีเต
 นีรนฺตรํ ปญฺจ ชาตีสตานิ มยฺหํ
 โปตา อโหสิ, ปญฺจ ชาตีสตานิ

ศาสดาก็ทำภักตกิจในเรือนพราหมณ์
 นั้นแล. สองสามีภรรยา ถวายไทยธรรม
 ของตน แต่พระตถาคตเป็นนิจ พังกรรม
 บรรลุอนาคามิผลแล้ว.

พวกภิกษุสนทนากันในโรงธรรม
 ว่า “ผู้มีอายุทั้งหลาย พราหมณ์ชื่อโน้น
 ทราบว่า ‘พระเจ้าสุทโชนะ เป็น
 พระราชบิดา พระตถาคต, พระนาง-
 มหามาयाเป็นพระราชมารดา’, ทั้ง ๆ
 รู้อยู่ พร้อมนางพราหมณี เรียกพระ-
 ตถาคตว่า ‘บุตรของเรา’, แม้พระศาสดา
 ก็ทรงรับรองเช่นนั้นเหมือนกัน, มีเหตุ
 อะไรหนอ”. พระศาสดา สดับถ้อยคำ
 ภิกษุเหล่านั้นแล้ว ตรัสว่า “ภิกษุทั้ง-
 หลาย พราหมณ์และนางพราหมณี
 เหล่านั้นแม้ทั้งสอง เรียกลูกชายตนเอง
 นั้นแลว่า ‘บุตร’ ดังนี้ ทรงนำอดีตนิทาน
 แสดงความที่พระองค์เป็นบุตรของ
 พราหมณ์และพราหมณีเหล่านั้น ๓,๐๐๐
 ชาติว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ในอดีต พราหมณ์นี้
 เป็นบิดาของเรา ๕๐๐ ชาติ ติด ๆ กัน,
 เป็นอา ๕๐๐ ชาติ, เป็นลุง ๕๐๐ ชาติ,

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ค้ำชัยทรัสต์ จำกัด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

จูปิตา, ปญจ ชาตีสตานิ มหาปิตา,
 สามี พุราหมณี นิรันดร์ ปญจ
 ชาตีสตานิ มยห์ มาตา อโหสิ,
 ปญจ ชาตีสตานิ จูพมาตา, ปญจ
 ชาตีสตานิ มหามาตา, เอวมาห
 ทิยทุมชาตีสหสฺสํ พุราหมณฺสส
 หตฺถे สํวทุโฆ, ทิยทุมชาตีสหสฺสํ
 พุราหมณฺนิยา หตฺถे สํวทุโฆ”ติ
 ตีณิ ชาตีสหสฺसानิ เตสํ ปุตฺตภาว
 ทสฺเสตฺวา อีมา คากา อภาสิ

ฝ่ายนางพราหมณีแม่นั้น ก็เป็นมารดา
 ของเรา ๕๐๐ ชาตีดิจด ๆ กัน, เป็นน้ำ
 ๕๐๐ ชาติ, เป็นป่า ๕๐๐ ชาติ,
 เราเจริญในมือพราหมณ์ ๑,๕๐๐ ชาติ,
 ในมือพราหมณี ๑,๕๐๐ ชาติอย่างนี้” ได้
 ภาษิตคาถาเหล่านี้ว่า

“ยสมิ มโน นิวิสติ
 จิตฺตญจาปิ ปสฺสิตติ
 อทิฏฺฐปฺพุพฺเพก โปเส
 กามํ ตสฺมีปิ วิสฺสเส
 ปฺพุเพว สนฺนิวาเสน
 ปจฺจุปฺปนฺนหิตน วา
 เอวนฺตํ ชายเต เปม
 อฺปฺปลว ยโถทเก”ติ.

“จิตย่อมจดจ่อ และแม้จิตก็เสื่อมใส
 ในบุคคลใด เขาพึงคุ้นเคยใน
 บุคคลแม่นั้น ทั้งที่ไม่เคยเห็น
 โดยแท้ ความรักนั้น เกิดขึ้นได้
 ด้วยเหตุ ๒ ประการ คือ เคยอยู่
 ร่วมกันในปางก่อน ๑ เกื้อกูลกัน
 ในปัจจุบัน ๑ เหมือนดอกกุหลาบ
 อาศัยเหตุ ๒ อย่างคือ น้ำและ
 เปือกตม เกิดในน้ำ ฉะนั้น”.

สตฺถา เตมาสเมว ตํ กุล
 นิสฺสาย วิหาสิ. เต อฺโภปิ
 อรหฺตฺตํ สจฺฉิกตฺวา ปรีนฺิพฺพายีสุ.
 อถ เนสํ มหาสกฺกาโร กตฺวา

พระศาสดาทรงอาศัยตระกูลนั้นอยู่
 ตลอด ๓ เดือน. แม้สองสามีภรรยา
 เหล่านั้นทำให้แจ้งอรหัตผล แล้ว
 ปรีนินพพาน. ครั้งนั้น ชนทั้งหลายทำ

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์คำแช่ทรัพย์ จำกัด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อุโกปิ เอกกฏฏาคารเมว อารโเปตวา
 นีหรีสุ. สตถาปิ ปณจสตมิกขุปริวาโร
 เตหิ สหุธิ อापาหนํ อคมาสิ.
 “พุทธานํ กิร มาตาปิตโร
 กาลกตา”ติ มหาชนโน นิกขมิ.
 ๓ตถา อापาหนสมิเป เอกํ सालํ
 ปวิสิตวา อฏฐาสิ. มนุสสา สตถารํ
 วนทิตวา เอกมนตํ จตวา “ภนุเต
 ‘มาตาปิตโร โว กาลกตา’ติ มา
 จินตยิตถา”ติ สตถารา สหุธิ
 ปฏิสนถารํ กโรนุติ.

สตถา เต “มา เอวํ อวจตุถา”ติ
 อปฺปฏิกขิปิตวา ว ปริสาย อชฺฌมาสยํ
 โอลเกตวา ตํขณานรูปํ ฐมมํ
 เทเสนุโต

“อปฺปิ วต ชีวิตํ อิทํ
 โอรํ วสุสสตาปิ มียฺยติ
 โย เจปิ อติจฺจ ชีวติ
 อถโข โส ชราปิ มียฺยตี”ติ

อิทํ ชราสุตฺตํ กถเอสิ.

สักการะมากแก่สองสามีภรรยาเหล่านั้น
 ยกคนแม่ทั้งสองสู่เรือนยอดหลังเดียวกัน
 นำไป. แม้พระศาสดามีภิกษุ ๕๐๐ รูป
 เป็นบริวาร เสด็จไปป่าช้าพร้อมชน
 เหล่านั้น. มหาชนต่างออกไปด้วยฟังว่า
 “ข่าวว่า มารดาบิดาของพระพุทธเจ้า
 ตายแล้ว”. พระศาสดาเสด็จเข้าไปยืน
 ณ ศาลาหลังหนึ่ง ใกล้ป่าช้า.
 พวกมนุษย์ถวายบังคมพระศาสดาแล้ว
 ยืน ณ ที่สมควร ทำปฏิสันถารกับด้วย
 พระศาสดาว่า “พระองค์ อย่าคิดเลย
 พระเจ้าข้าว่า ‘มารดาบิดาของพระองค์
 ตายแล้ว’”.

พระศาสดาไม่ทรงห้ามชนเหล่านั้นว่า
 “พวกเธออย่าได้กล่าวเช่นนั้น” ทอดพระ-
 เนตรอัครยาศัยบริษัท เมื่อทรงแสดงธรรม
 ที่เหมาะสมกับขณะนั้น จึงตรัสชราสูตร
 นี้ว่า

“ชีวิตนี้น้อยหน่อ สัตว์ต้องตาย
 ต่ำกว่าแม้อยปี แม้หากสัตว์
 ผู้นั้นอยู่เกิน ๑๐๐ ปี ก็ต้องตาย
 เพราะชราแน่แท้”.

เทสนาวसानะ จตุราสีติยา
 ปาณสหสฺसानํ ฐมฺมาภิสสมโย อโหสิ.
 ภิกฺขุ พุราหฺมณฺสฺส จ พุราหฺมณียา
 จ ปรีนิพฺพุตภาวํ อชานนฺตา “ภนฺเต
 เตสํ โภ อภิสสมฺปฺราโย”ติ ปุจฺฉิสฺสุ.
 สตุถา “ภิกฺขเว เอวฺรูปานํ
 อเสขมฺุณีนํ อภิสสมฺปฺราโย นาม นตฺถิ,
 เอวฺรูปา หิ อจฺจุตํ อมตํ มหา-
 นิพฺพานเมว ปาปุณฺนตี”ติ วตฺวา อิมํ
 คากมมาห

๒๒๕. “อหีสกา เย มฺุณโย
 นิจฺจํ กาเยน สํวฺตา
 เต ยนฺติ อจฺจุตํ จานํ
 ยตฺถ คนฺตฺวา น โสจเร”ติ.

ตตฺถ มฺุณโยติ โมนฺเอยยปฺปฏิปทาย
 มคฺคผลปฺตฺตฺตา อเสขมฺุณโย. กาเยนาติ
 เทสนามตฺตฺตฺเมเวตํ. ตีหิปี ทฺวาเรหิ
 สํวฺตาติ อตฺโถ. อจฺจุตนฺติ สสฺสตํ.
 จานนฺติ อกฺุปฺปฏฺจานํ ฐวฺฏฺจานํ.
 ยตฺถาติ ยสฺมี คนฺตฺวา น โสจนฺติ
 วิหฺวณฺนฺติ, นิพฺพานฏฺจานํ คจฺฉนฺตฺติ
 อตฺโถ.

ในเวลาจบเทศนา สัตว์ ๘๔,๐๐๐
 ได้ตรัสรู้ธรรม. พวกภิกษุไม่ทราบว่
 ทั้งพราหมณ์ทั้งพราหมณีปรีนิพพานแล้ว
 จึงทูลถามว่า “ภพหน้าของชนเหล่านั้น
 เป็นอย่างไร พระเจ้าข้า”. พระศาสดา
 ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย สำหรับ
 พระอเสขมุนี เห็นปานนี้ ไม่มีชื่อว่า
 ภพหน้า, เพราะอเสขมุนี เห็นปานนั้น
 บรรลุมหา นิพพานซึ่งไม่จติ ไม่ตาย”
 ตรัสพระคาถานี้ว่า

๒๒๕. “เหล่ามุนี ผู้ไม่เบียดเบียน สํารวม
 กายเป็นนิตยํ ย่อมไปสู่สถานที
 ไม่จติ เป็นที่ซึ่งคนไปแล้ว ไม่
 เสร้าโศก”.

อเสขมุนีผู้บรรลุมรรคผล ด้วย
 โมนเอยยปฏิปทา ชื่อว่า มุนี ใน
 พระคาถานั้น. คำว่า ทางกาย นั้น
 เป็นเพียงหัวข้อเทศนาเท่านั้น. อธิบายว่า
 สํารวมทวารแม้ทั้ง ๓. คำว่า ไม่จติ
 คือ เทียง. คำว่า สู่สถานที ได้แก่
 ที่ซึ่งไม่กำเริบ คือที่ที่ยังยืน. บทว่า
 ที่ใด ความว่า เหล่ามุนี ย่อมไปสู่ที่

คือพระนิพพาน เป็นที่ซึ่งคนไปแล้ว
ไม่เศร้าโศก คือไม่เดือดร้อน.

เทศनावसानะ พหุ โสตาปัตติ-
ผลาทีนึ ปาปุนิสฺสูติ.

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นอันมาก
บรรลุโสดาปัตติผลเป็นต้น ดังนี้แล.

ภิกขุหิ ปุฏฺฐจปณฺหวตฺถุ ปณฺจมนํ.

เรื่องปัญหาที่ภิกษุทูลถามที่ ๕ จบ.

๖. ปุณฺณทาสีวตฺถุ

๒๒๖. สทา ชาครมานานํ
อโหระตฺตานุสิกฺขินํ
นิพฺพานํ อธิมุตฺตานํ
อฏฺฐํ กจฺจนฺติ อาสวา.

๖. เรื่องนางปุณณทาสี

๒๒๖. อาสวะของชนผู้ตื่นทุกเวลา ศึกษา
ทั้งวันทั้งคืน น้อมใจไปสู่นิพพาน
ย่อมถึงการสาบสูญไป.

๖. ปุณณทาสีวตถุ

สทา ชาครมานานนติ อิมั
 ฐมมเทศนั สตุถา คิซุณกุญเ ปพพเต
 วิหรนุโต ปุณณั นาม ราชคหเสฏฐิโน
 ทาสี อารพภ กเถสิ.

ตสสา กิร เอกทิวสั โกฎญนตถาย
 พหุ วีหิ อทาสี. สา รตติ
 ปทีปี ชาเลตวา วีหิ โกฎญนติ
 วิสสมนตถาย เสทตินเตน คตเตน
 พหิ วาเต อฏฐาสี. ตสมี สมเย
 ทพโพ มลลปุตโต ภิกขุณั เสนาสนั
 ปณณปาโก โหติ. โส ฐมมึ
 สุตวา อตตโน เสนาสนั คจจนุตานั
 ภิกขุณั องคูลี ชาเลตวา ปุรโต
 ปุรโต มคคุเทศนตถาย คจจนเต
 ภิกขุ นิมมิณี. ปุณณา เตนาโลเกน
 ปพพเต วิจรนเต ภิกขุ ทิสวา
 “อหิ ตาว อตตโน ทุกฺเชน
 อุตทุกุตา อิมายปี เวลาย นิททำ น
 อูเปมิ, ภาททนุตา กิการณา น
 นิททายนติ”ติ จินเตตวา “อทุธา
 เอตถ กสฺสจि ภิกขุโน อผาสุกั

๖. เรื่องนางปุณณทาสี

พระศาสดาประทับอยู่ ณ ภูเขาคิชฌกูฏ ทรงปรารภชื่อนางปุณณทาสีใช้เศรษฐีกรุงราชคฤห์ ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า ผู้ตื่นทุกเวลา เป็นต้น.

ทราบว่า วันหนึ่ง เศรษฐีได้ให้ข้าวเปลือกเป็นอันมากแก่นางปุณณทานั้นเพื่อซ่อม. นางตามประทีปในเวลากลางคืนซ่อมข้าวเปลือกเหงือชุ่มตัว ไปยืนตากลมข้างนอกเพื่อพักผ่อน. สมัยนั้นพระทัพพมัลลบุตรเป็นผู้จัดแจงเสนาสนะเพื่อพวกภิกษุ. ท่านทำนิ้วมือให้สว่างเนรมิตภิกษุเดินไปข้างหน้า ๆ เพื่อแสดงทางแก่พวกภิกษุซึ่งพึงธรรมแล้วจะไปเสนาสนะของตน. นางปุณณาเห็นภิกษุเที่ยวไปบนภูเขา ด้วยแสงสว่างนั้นคิดว่า “เราถูกทุกข์ของตน เบียดเบียนจึงนอนไม่หลับในเวลาแม้นี้ก่อน, เพราะเหตุไรหนอ พระคุณเจ้าจึงไม่หลับ” จึงเข้าใจว่า “ภิกษุบางรูปในที่นี้ไม่สบายหรืออุปัทวะจักมี เพราะงูแน่แท้” เข้าตรูหีบร่าให้ชุ่มด้วยน้ำ ใช้ฝ่ามือทำขนม

วา ภาวิสุสติ, ทิมชาติเคน วา
 อุปทุกโว ภาวิสุสติ”ติ สณฺณํ กตฺวา
 ปาโต ว กุณฺหํ อาทาย อุกฺเคน
 เตเมตฺวา หตฺถตฺเลน ปุวํ กตฺวา
 อํกาเรสุ ปจิตฺวา อจฺจนฺเค กตฺวา
 “ติตฺถมคฺเค ขาทิสฺสามิ”ติ ฃฏฺ
 อาทาย ติตฺถาภิมุขี ปายาสี.
 สตฺถาปิ คามํ ปิณฺฑาทาย ปวิสิตฺ
 ตเมว มคฺคํ ปฏิปชฺชติ.

สา สตฺถารํ ทิสฺวา (จินฺเตสิ)
 “อณฺเณสุ ทิวเสสุ สตฺถริ ทิฏฺฐเป
 มม เทยฺยธมฺโม น โหติ, เทยฺยธมฺเม
 สติ, สตฺถารํ น ปสฺสามิ, อิทานิ
 ปน เม เทยฺยธมฺโม จ อตฺถิ,
 สตฺถา จ สมมุขีภฺวโต, สเจ ‘ลฺลข
 ภา ปณีตํ วา’ติ อจินฺเตตฺวา
 คณฺเหยย, ทเทยฺยาหํ อิมํ ปุวณฺ”ติ
 จินฺเตตฺวา ฃฏฺ อิกมฺนฺเต นิกฺขิปิตฺวา
 สตฺถารํ วนฺทิตฺวา “ภนฺเต อิมํ
 ลฺลขทานํ ปฏิคฺคณฺหน, สงฺคหํ
 กโรธา”ติ. สตฺถา อานนฺทตฺเถว
 โอลเเกตฺวา เตน นีหริตฺวา ทินนํ
 มหาราชทตฺติยํ ปตฺตํ อุปนาเมตฺวา

ปิ้งที่ถ่านเพลิง เหน็บชายพกไว้ ตั้งใจว่า
 “จักเคี้ยวกินที่ทางท่าน้ำ” ถือหม้อดิน
 เดินมุ่งหน้าไปท่าน้ำ. ฝ่ายพระศาสดา
 ก็เสด็จเข้าไปหมู่บ้าน บิณฑบาตทางนั้น
 เหมือนกัน.

นางปทุมมาพบพระศาสดาแล้ว
 คิดว่า “วันอื่น เราพบพระศาสดา (แต่)
 ไม่มีไทยธรรม, เมื่อมีไทยธรรม (ก็)
 ไม่พบพระศาสดา, แต่เดี๋ยวนี้ไทยธรรม
 ก็มี พระศาสดาก็ประทับตรงหน้า, ถ้า
 พระองค์ไม่ดำริว่า ‘ของเศร้าหมอง
 หรือประณีต’ แล้วทรงรับเอา, เราก็
 ฟิงถวายขนมนี้” วางหม้อไว้ข้างหนึ่ง
 ถวายบังคมพระศาสดา กราบทูลว่า
 “ขอพระองค์ จงรับทานอันเศร้าหมองนี้,
 จงทำการสงเคราะห์เถิด พระเจ้าข้า”.
 พระศาสดาทอดพระเนตรดูพระอานนท
 แล้วน้อมบาตร ที่ทำวมหาราชถวาย
 ซึ่งพระอานนทนำออกมาถวายรับขนม.

ธรรมบท.ป-ท.๖-๒๖

คุณไพฑูรย์ สุนทรวิภาต
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปุวั คณฺหิ. ปุณฺณปิ ตํ สตุฏ
 ปตฺเต ปติฏฺฐาเปตฺวา ปณฺจปฺปติฏฺฐจิตฺเตน
 วนฺทิตฺวา “ภนฺเต ตฺเมหิ ทิฏฺฐ-
 ธมฺโมเยว มเมว สมฺมุชฺชตฺ”ติ อาท.
 สตุฏธา “เอวํ โหตุ”ติ จิตฺโก ว
 อนุโมทณฺ์ อกาสิ.

ปุณฺณปิ จินฺเตสิ “กิตฺฺจาปิ
 เม สตุฏธา สงฺคหฺ์ กโรนฺโต ปุวั
 คณฺหิ น ปน ตํ ขาทิสฺสติ,
 อทฺธา ปุโรโต กากฺสุสฺ วา สุนฺขสฺสุ
 วา ทตฺวา รณฺโถ วา มหามตฺตสฺสุ
 วา เกหฺ์ คนฺตฺวา ปณฺีตโกชนฺ์
 ภูฏฺชิสฺสติ”ติ.

สตุฏธาปิ “กิณฺุ โข เอสา จินฺเตสิ”ติ
 ตสฺสา จิตฺตวารี ฌตฺวา อานนฺทตฺเถรํ
 โอลฺเกตฺวา นิสฺสีทนาการํ ทสฺเสสิ.
 เถโร จีวรํ ปณฺญาเปตฺวา อทาสิ.
 สตุฏธา พหิณฺคเรเยว นิสฺสีทิตฺวา
 ภตฺตกิจฺจวมกาสิ. เทวตา สกฺล-
 จกฺกวาฬคพฺุภ เทวมนุสฺसानํ
 อุกฺกปฺปนํ โอชฺ์ มรฺุปฺฏลํ วย
 ปิเพตฺวา ตตฺถ ปกฺขิปิสิ. ปุณฺณปิ

ฝ่ายนางปุณณา ใส่ขนมมั้นลงในบาตร
 พระศาสดาแล้ว ถวายบังคมด้วย
 เบญจางคประดิษฐ์ กราบทูลว่า “ขอ
 ธรรมที่พระองค์เห็นแล้ว สำเร็จแก่
 หม่อมฉันนั้นแล พระเจ้าข้า”. พระ-
 ศาสดาประทับยืนอนุโมทนาว่า “จง
 สำเร็จอย่างนั้น”.

แม่นางปุณณา คิดว่า “พระ-
 ศาสดาทรงรับขนมสงเคราะห์เราก็จริง
 แต่คงจักไม่เสวยขนมมั้น, โยนให้กา
 หรือสุนัขข้างหน้าแล้วจักไปยังราชวัง
 หรือเรือนของมหาอำมาตย์ เสวยโภชนะ
 ที่ประณีตเป็นแน่”.

ฝ่ายพระศาสดาดำริว่า “นางคิดอะไร
 อยู่” ทราบวารจิตของนาง ทอดพระ-
 เนตรดูพระอานนทแล้ว แสดงอาการ
 ประทับนั่ง. พระเถระได้ปูลาดจีวรถวาย.
 พระศาสดาประทับนั่งทำมัตถกิจ ภายนอก
 นครนั้นแล. เทวดาในห้องจักรวาลทั้งสิ้น
 บิบบโอชะประหนึ่งรวงผึ้ง อันสำเร็จแก่
 เทวดาและมนุษย์ใส่ลงในขนมมั้น. แม้
 นางปุณณาได้ยืนแลดูแล้ว. ในเวลา

คุณไพฑูรย์ สุนทรวิภาต

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โอโลเกนุติ อฏฐาสี. ภตตกิจจาวसानเน
 เถโร อุทกั อทาสี. สตุถา
 กตภตตกิจจโจ ปุณฺณ อามนฺเตตฺวา
 “กสฺมา ตฺวํ ปุณฺณเณ มม สาวเก
 ปริภวี่”ติ อาท. “น ปริภวามิ
 ภนฺเต”ติ. อาท. “อถ ตยา
 มม สาวเก โอโลเกตฺวา ก็ กถิตนฺ”ติ
 “อหํ ตาว อิมินา ทุกฺขปฺทุกฺทเว
 นิตฺทํ น อูเปมิ, ภทฺทนฺตา กิมตถํ
 นิตฺทํ น อูเปนฺติ, อทฺธา กสฺสจ
 อผาสฺกั วา ภวิสฺสตี ทิมฺชาติเก
 น วา อูปทฺทโว ภวิสฺสตี”ติ. เอตฺตกั
 ภนฺเต มยา จินฺติตนฺ”ติ.

สตุถา ตสฺสา วจนํ สตุตฺวา “ปุณฺณ
 ตฺวํ อตฺตโน ทุกฺขปฺทุกฺทเว น
 นิตฺททายสิ, มม ปน สาวกา
 สทา ชาครियํ อนฺยุตฺตตาย น
 นิตฺททายนฺตี”ติ วตฺวา อิมํ คาทมาห

๒๒๖. “สทา ชาครมานานํ
 อโหเรตฺตานุสิกฺขินํ

เสร็จมัตกิจ พระเถระได้ถวายน้ำ.
 พระศาสดาทำมัตกิจแล้ว ตรัสเรียก
 นางปุลณามา ตรัสว่า “ปุลณา
 เหตุไร เธอจึงดูหมิ่นเหล่าสาวกของเรา”.
 นางปุลณากราบทูลว่า “หม่อมฉัน
 ไม่ได้ดูหมิ่น พระเจ้าข้า”. พระศาสดา
 ตรัสถามว่า “ถ้าเช่นนั้น เธอมองดู
 สาวกของเราแล้วพูดอย่างไร”. นาง
 ปุลณากราบทูลว่า “พระเจ้าข้า
 หม่อมฉัน คิดเพียงเท่านี้ว่า ‘เรานอน
 ไม่หลับ เพราะอุปัทวะคือทุกข์นี้ก่อน,
 เหตุไรหนอ พระคุณเจ้า จึงไม่หลับ,
 ภิกษุบางรูป จักไม่สบาย หรืออุปัทวะ
 จักมีเพราะงูแน่นอน”.

พระศาสดาทรงสดับคำนางแล้ว ตรัสว่า
 “ปุลณา เธอนอนไม่หลับ เพราะ
 อุปัทวะคือทุกข์ของตน, แต่เหล่าสาวก
 ของเราไม่หลับ เพราะประกอบในธรรม
 เป็นเครื่องตื่น ตลอดเวลา” แล้วตรัส
 พระคาถานี้ว่า

๒๒๖. “อัสวเของชน ผู้ตื่นทุกเวลา
 ศึกษาทั้งวันทั้งคืน น้อมใจไป

คุณไพฑูรย์ สุนทรวิภาต
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธรรมบท.ป-ท.๖-๒๕

นิพพานํ อธิมุตตานํ
อฏฺฐํ กจฺจนฺตํ อาสวา”ติ.

สูนิพพาน ย่อมถึงการสาบสูญ
ไป”.

ตตฺถ อโหฺรตฺตานุสสิกฺขินฺนุติ ทิวา
จ รตฺตติณฺจ ติสฺโส สิกฺขา
สิกฺขมานานํ. นิพฺพานํ อธิมุตฺตานนฺตํ
นิพฺพานชฺฌาสนานํ. อฏฺฐํ กจฺจนฺตํ
เอวรูปานํ สพฺเพปิ อาสวา อฏฺฐํ
วินาสํ นตฺถิภาวํ กจฺจนฺตํ อตฺถโก.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ศึกษา
ทั้งวันทั้งคืน ความว่า ศึกษาศึกษา ๓
ทั้งวันทั้งคืน. คำว่า น้อมใจไปสู่
นิพพาน ความว่า มีอริยาศย์มุ่งต่อ
พระนิพพาน. คำว่า ถึงการสาบสูญไป
ความว่า อาสวะทั้งหมดของชนเห็นปานนี้
ย่อมตั้งอยู่ไม่ได้ คือพินาศไป ได้แก่ไม่มี.

เทสนาวสาเน ยถาจิตา ว สา
ปฺกณฺณา โสตาปตฺตติผลํ ปตฺติฏฺฐหิ.
สมปตฺตปฺริสายปิ สาตฺถิกกา เทสนา
อโหสิ.

ในเวลาจบเทศนา นางปุกณณานั้น
ยืนอยู่ตามเดิมนั้นแหละ ดำรงอยู่ใน
โสดาปัตติผล. เทศนาได้มีประโยชน์แม้
แก่บริษัทผู้ประชุมกัน.

สตฺถา กุณฺทกองฺการปฺปูเวณ
ภตฺตกิจฺจํ กตฺวา วิหารํ อคมาสิ.
ภิกฺขุ ฌมฺมสภายํ กถํ สมฺภูจาเปสุํ
“ทุกกฺรํ อาวุโส สมฺมาสมฺพุทฺธเชน กถํ
ปฺกณฺณาย ทินฺนเนน กุณฺทกองฺการปฺปูเวณ
ภตฺตกิจฺจํ กโรนฺเตนา”ติ. สตฺถา
อาคณฺตฺวา “กาย นฺตฺถ ภิกฺขเว
เอตฺรหิ กถาย สนฺนิสินฺนา”ติ
ปฺจุจฺจิตฺวา “อิมาย นามา”ติ วุตฺเต

พระศาสดาทรงทำภักติกิจด้วย
ขนมร่าซึ่งปิ้งที่ถ่านเพลิงแล้ว เสด็จ
ไปยังวิหาร. พวกภิกษุสนทนากันใน
โรงธรรมว่า “ท่านผู้มีอายุ พระสัมมา-
สัมพุทฺธเจ้า ทำภักติกิจด้วยขนมร่าปิ้งที่
ถ่านเพลิง ซึ่งนางปุกณณาถวาย ทำ
กรรมที่ทำได้ยาก”. พระศาสดาเสด็จมา
ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้
พวกเธอนั่งสนทนากันด้วยเรื่องอะไร” เมื่อ

คุณไพฑูรย์ สุนทรวิภาต

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“น ภิกษเว อิทาเนว, ปุพฺเพปิ
มยา อิมาย ทินฺนํ กุณฺหทกํปิ
ปริภุตฺตเมวา”ติ วตุวา อติตํ อหริตฺวา

ภิกษุกราบทูลว่า “ด้วยเรื่องชื่อนี้” จึง
ตรัสว่า “มิใช่บัดนี้เท่านั้นนะภิกษุทั้ง-
หลาย, ถึงในกาลก่อน เราก็บริโภครำ
ที่นางปณณทานี้ให้เช่นกัน” ทรงนำอดีต-
นิทานมาแล้ว ตรัสกุนทกสินธวไปตก-
ชาดกนี้ ให้พิสดารว่า

(พระโพธิสัตว์เมื่อทดลองถามลูกม้า
สินธพ จึงกล่าวคาถาที่ ๑ ว่า)

“ภุตฺวา ตินฺนปริมาสํ
ภุตฺวา อัจจามกุณฺหทกํ
เอตฺนฺเต โภชนํ อาสิ
กสฺมาทานิ น ภุญฺชสิ ?

“เจ้ากินหญ้า อันสัตว์ฟังกินเหลือ
กินข้าวตังและรำ โภชนะนั้นเป็น
อาหารของเจ้า เหตุไร เดียวนี้
เจ้าจึงไม่กิน ?

(ลูกม้าสินธพฟังดังนั้นแล้ว จึง
กล่าว ๒ คาถานอกนี้ว่า)

ยตุถ โปสํ น ชานนฺติ
ชาติยา วินเยน วา
พหุ ตตุถ มหาพฺรหฺเม
อปี อัจจามกุณฺหทกํ
ตฺวณฺจ โข มํ ปชานาสิ
“ยทิสายํ หยตุตฺโต”
ชานนฺโต ชานมาคมฺม
น เต ภกฺขามิ กุณฺหทกนฺ”ติ

ในที่ใด ชนทั้งหลาย ไม่รู้จัก
สัตว์เลี้ยงโดยกำเนิดหรือเครื่องฝึก
ท่านมหาพราหมณ์ เออ ก็ ในที่
นั้น มีข้าวตังและรำมาก ก็แล
ท่านรู้จักข้าพเจ้าดีว่า “ก็ม้าตัวนี้
เป็นม้ายอดเยี่ยม” ข้าพเจ้ารู้
อาศัยผู้รู้ จึงไม่กินรำของท่าน”
ดังนี้แล.

คุณไพฑูรย์ สุนทรวิภาต

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อิมํ กุณฺหทกสิณฺหฺวโปตกชาตกํ วิตุถา-
เรตฺวา กถเอสีติ.

ปฺนุณฺทาสีวตฺถุ จญฺจํ.

เรื่องนางปุนณทาสีที่ ๖ จบ.

๗. อตุลอุปาสกาทูล

๒๒๗. ไปราณเมตต์ อตุล
เนตต์ อชชตนามิว
นินฺทนต์ิ ตฺณฺหิมาสินฺ
นินฺทนต์ิ พหุภาณินฺ
มิตภาณีปิ นินฺทนต์ิ
นตฺถิ โลเก อนินฺทิตฺโต

๒๒๘. น จาหุ น จ ภวิสฺสติ
น เจตฺรหิ วิชฺชติ
เอกนตฺตํ นินฺทิตฺโต โปโส
เอกนตฺตํ วา ปสฺสิตฺโต

๒๒๙. ยญฺเจ วิญญู ปสฺสนต์ิ
อนฺุวิจฺจ สุเว สุเว
อจฺฉิทฺทวตฺตตี เมธาวิ
ปญฺญาสิลสมาคิตฺ

๒๓๐. นิกฺขํ ชมฺโพนทสฺเสว
โก ตํ นินฺทิตฺตมฺรหติ
เทวาปิ นํ ปสฺสนต์ิ
พฺรหฺมณาปิ ปสฺสิตฺโต.

๗. เรื่องอตุลอุปาสก

๒๒๗. อตุลละ การนินทาและสรรเสริญนั้น
เป็นของเก่า มิใช่เป็นเหมือนมีใน
วันนี้ ชนทั้งหลายนินทาคคนหนึ่ง
บ้าง นินทาคคนพุดมากบ้าง นินทา
คนพุดพอประมาณบ้าง คนที่ไม่
ถูกนินทา ไม่มีในโลก

๒๒๘. คนที่ถูกนินทา หรือสรรเสริญฝ่าย-
เดียว ไม่ได้มีแล้ว จักไม่มี และ
ไม่มีอยู่ในบัดนี้

๒๒๙. หากว่า ชนผู้รู้ใคร่ครวญทุก ๆ วัน
ย่อมสรรเสริญบุคคลใด ผู้ไม่มี
ความประพฤติเป็นช่อง ผู้เป็น
นักปราชญ์ ผู้ตั้งมั่นด้วยปัญญา
และศีล

๒๓๐. ใครย่อมควรนินทาบุคคลนั้น ผู้
เป็นเพียงดั่งแท่งทองชมพูนุท แม้
เทพเจ้าและมนุษย์ ย่อมสรรเสริญ
เขา แม้พรหมก็สรรเสริญเขา.

คุณไพฑูรย์ สุนทรวิภาต

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๗. อตุลอุปาสกตฤ

ไปราณเมตนุติ อิมํ ฌมฺมเทสนํ
สตถุตา เขตวเน วิหรนุโต อตุลํ
นาม อุปาสกํ อารพฺภ กถเอสึ.

โส หิ สาวตถึวาสึ อุปาสโก
ปญฺจสตอุปาสกปริวารโ เอกทิวสํ เต
อุปาสเก อาทาย ฌมฺมสุสวณตถาย
วิหารํ คนฺตวา เรวตตถฺเถรสฺส สนฺตึเก
ฌมฺมํ โสตุกาโม หุตฺวา เรวตตถฺเถรํ
วณฺทิตฺวา นิสึทึ. โส ปนายสฺมา
ปฏิสลฺลานาราโม สึโห วิย เอกจโร,
ตสฺมา เตน สทฺธิ น กิณฺจ
กถเอสึ. โส “อโย เถโร น กิณฺจ
กถเอสึ”ติ กุฑฺโธ อฏฺฐาย สารี-
ปุตฺตตถฺเถรสฺส สนฺตึกํ คนฺตวา
เอกมนฺตํ จิตฺโต, เถเรน “เกนตฺเถน
อากตตถฺธา”ติ วุตฺเต, “ภนฺเต อหํ
อิมเ อุปาสเก อาทาย ฌมฺมสุ-
สวณตถาย เรวตตถฺเถรํ อุปสงฺกมิ
ตสฺส เม เถโร น กิณฺจ กถเอสึ,
โสหํ ตสฺส กุชฺฌิตฺวา อิธาคโต,

๗. เรื่องอตุลอุปาสก

พระศาสดาประทับ ณ พระ-
เชตวัน ทรงปรารภอุปาสกชื่ออตุล-
ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า (การนิเทศา
หรือสรรเสริญ) นั้นเป็นของเก่า เป็นต้น.

ความพิสดารว่า อตุลนั้น เป็น
อุปาสกชาวเมืองสาวัตถี มีอุปาสกเป็น
บริวาร ๕๐๐ คน วันหนึ่ง พาอุปาสก
เหล่านั้นไปวิหารเพื่อฟังธรรม ต้องการ
ฟังธรรมในสำนักพระเรวตเถระ ให้
พระเรวตเถระแล้วนั่งลง. แต่ท่านผู้มีอายุ
นั้น ยินดีในที่หลีกเร้นเที่ยวไปผู้เดียวดูจ
ราชสีห์, เพราะฉะนั้น จึงไม่กล่าวอะไร
กับอุปาสกนั้น. เขาโกรธว่า “พระเถระนี้
ไม่กล่าวอะไร” ลุกขึ้นไปสำนักพระสารี-
บุตรเถระอื่น ณ ที่เหมาะสม, เมื่อพระ-
เถระกล่าวว่า “พวกท่านมาด้วยต้องการ
อะไร”, จึงบอกว่า “ท่านขอรับ ผมพา
อุปาสกเหล่านี้ เข้าไปหาพระเรวตเถระ
เพื่อฟังธรรม แต่พระเถระไม่พูดอะไร
กับผมเลย, ผมนั้นโกรธท่านแล้วจึงมา
ณ ที่นี้, ขอท่านกล่าวธรรมแก่ผมเถิด”.

คุณไพฑูรย์ สุนทรวิภาต

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธมฺมํ เม กถเภา”ติ อาห. อถ เถโร
 “เตนหิ อุปาสกา นิสิตถา”ติ พหุํ
 ตสฺส กตฺวา อภิชมฺมกถํ กถเอสิ.

อุปาสโก “อภิชมฺมกถา นาม
 อติสณฺหา อติสุขุมา, เถโร พหุํ
 อภิชมฺมเมว กถเอสิ, อมฺหากํ อิมินา
 โก อตฺถโต”ติ กุชฺฌิตฺวา ปริสํ
 อาทาย อานนฺทตฺเถรสฺส สนฺติกํ
 อคฺมาสิ.

เถเรนาปิ “กิ อุปาสกา”ติ
 วุตฺเต, “ภนฺเต มยํ ธมฺมสฺสวณฺตฺถาย
 เรวตตฺเถโร อุปสงฺกมิมา, ตสฺส
 สนฺติเก อลฺลาปสฺลลาปมตฺตํปี อลภิตฺวา
 ว กุฑฺธา สาริปฺตฺตตฺเถรสฺส สนฺติกํ
 คมิมา โสปี โน อติสณฺหํ พหุํ
 อภิชมฺมเมว กถเอสิ, “อิมินา อมฺหากํ
 โก อตฺถโต”ติ เอตฺสสาปี กุชฺฌิตฺวา
 อิทาคมิมา, กถเอหิ โน ภนฺเต
 ธมฺมกถนฺ”ติ. “เตนหิ นิสิตฺถวา
 สฺกนาถา”ติ เถโร เตสํ สุวินฺนฺเยยฺยํ
 กตฺวา อปฺปกเมว ธมฺมํ กถเอสิ.
 เตปี เถรสฺสาปี กุชฺฌิตฺวา สตฺถุ
 สนฺติกํ คนฺตฺวา วนฺทิตฺวา เอกมฺนตฺ

ลำดับนั้น พระเถระกล่าวว่า “อุบาสก
 เช่นนั้น พวกท่านจงนั่งเถิด” แล้วกล่าว
 อภิชรรมกถาอย่างมากมายแก่เขา.

อุบาสกโกรธาว่า “ธรรมด่าว่าอภิชรรม-
 กถา ละเอียด สุขุมยิ่งนัก, แต่พระเถระ
 กลับกล่าวอภิชรรมมากมายทีเดียว
 อภิชรรมนี้จะมีประโยชน์อะไรสำหรับ
 พวกเรา” จึงพาบริษั้ทไปสำนักพระ-
 อานนทเถระ.

แม้เมื่อพระเถระ กล่าวว่า “มีอะไร
 หรืออุบาสก”, เขาก็บอกว่า “ท่านขอรับ
 พวกผมเข้าไปหาพระเรวตเถระ เพื่อฟัง
 ธรรม, ไม่ได้แม้แต่คำเจรจาปราศรัย
 ณ สำนักของท่าน โกรธแล้วจึงไปสำนัก
 พระสารีบุตรเถระ ท่านได้กล่าว
 อภิชรรมอันลึกซึ้ง แก่พวกผมมากมาย
 พวกผมคิดว่า ‘อภิชรรมนี้ จะมีประโยชน์
 อะไรแก่พวกเรา’ โกรธท่านแล้วมา ณ
 ที่นี่, ท่านขอรับ ขอท่านกล่าวธรรมกถา
 แก่พวกผมเถิด”. พระอานนทเถระ
 กล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้น จงนั่งฟังเถิด”
 กล่าวธรรมเล็กน้อยอย่างเข้าใจง่าย ๆ
 แก่พวกเขา. แม้พวกเขาโกรธแต่ต่อ

ธรรมบท.ป.๖-๒๕๕

คุณไพฑูรย์ สุนทรวิภาต
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นีสึทิสฺสุ. อถ เน สตุถา อาห
 “กสฺมา อุปาสกกา อาคตตุถา”ติ.
 “ธมฺมสฺสวณตฺถาย ภาณฺเต”ติ.

“สุโต ปน โว ธมฺโม”ติ. “ภาณฺเต
 มยฺ อาทิโต ว เรวตตุเถรํ อุปสงฺกมิมหา
 โส อเมหฺหิ สทฺธิ น กิณฺจิก กณฺธิ,
 ตสฺส กุชฺฌิตฺวา สารีปฺตตุเถรํ
 อุปสงฺกมิมหา, เตน โน พหุภิกฺขมฺโม
 กถิตฺ, ตํ อสฺลลฺกฺเขตฺวา กุชฺฌิตฺวา
 อานนฺทตุเถรํ อุปสงฺกมิมหา, เตน
 โน อปฺปมตฺตโก ว ธมฺโม กถิตฺ.
 ตสฺสาปิ กุชฺฌิตฺวา อิธาคตฺมหา”ติ.

สตุถา ตสฺส กถิ สุตฺวา “อตฺล
 โปราณโต ปฏฺจาย อากิณฺณเมเวตฺ
 ตฺถหิภฺภูตฺปิ พหุภิกฺขมฺโม มนฺทกถฺปิ
 ครหนฺติเยว, เอกนฺตํ ครหิตฺพุโผเยว
 หิ ปสฺสิตฺพุโผเยว วา นตฺถิ,

พระเถระ แล้วไปสำนักพระศาสดา
 ถวายบังคมแล้ว นั่ง ณ ที่เหมาะสม.
 ต่อมา พระศาสดาตรัสกับพวกเขาว่า
 “อุบาสก พวกเธอมา เพราะเหตุไร”.
 พวกอุบาสกกราบทูล ว่า “ต้องการฟัง
 ธรรม พระเจ้าข้า”.

พระศาสดาตรัสถามว่า “ก็พวกเธอ
 ฟังธรรมแล้วหรือ”. พวกอุบาสก
 กราบทูลว่า “พระเจ้าข้า เริ่มแรก
 พวกข้าพระองค์เข้าไปหาพระเรวตเถระ
 ท่านไม่พูดอะไรกับพวกข้าพระองค์เลย,
 พวกข้าพระองค์โกรธท่าน แล้วเข้าไป
 หาพระสารีบุตรเถระ, ท่านก็กล่าว
 อภิธรรมเสียมากมาย, พวกข้าพระองค์
 กำหนดอภิธรรมนั้นไม่ได้ โกรธแล้ว
 เข้าไปหาพระอานนทเถระ, ท่านก็กล่าว
 ธรรมเพียงเล็กน้อย. พวกข้าพระองค์
 โกรธแม้ต่อท่าน แล้วจึงมา ณ ที่นี้”.

พระศาสดาสดับถ้อยคำเขาแล้ว
 ตรัสว่า “อตฺลละ ข้อนั้น เขาประพฤติกัณ
 มาแต่โบราณ คนหนึ่งเฉยก็ดี พุดมากก็ดี
 พุดน้อยก็ดี ถูกนินทาทั้งนั้น, ไม่มี
 ใครที่ถูกนินทาอย่างเดียว หรือถูก

คุณไพฑูรย์ สุนทรวิภาต

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ราชาโนปี เอกจุเจ นินฺทนต์,
 เอกจุเจ ปสฺสนฺติ, มหาปจวีปี,
 จนฺทิมสุริเยปี, อากาสาทโยปี,
 จตฺตฺปปริสมชฺเฒ นิสฺสีทิตฺวา ฐมฺมํ
 กถนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํปี เอกจุเจ
 กรหนฺติ, เอกจุเจ ปสฺสนฺติ, อนฺธพาลานํ
 หิ นินฺทา วา ปสฺสา วา
 อปฺปมาณํ, ปณฺทิตฺเตน ปน เมธาวินา
 นินฺทิตฺโต นินฺทิตฺโต นาม, ปสฺสิตฺโต
 ปสฺสิตฺโต นาม โหตี”ติ วตฺวา อีมา
 คาถา อภาสิ

สรรเสริญอย่างเดี่ยวเท่านั้น, แม้พระ-
 ราชา คนบางพวกก็นินทา, บางพวก
 ก็สรรเสริญ, แผ่นดินใหญ่ก็ดี, พระ-
 จันทรพระอาทิตย์ก็ดี, อากาศธาตุ
 เป็นต้นก็ดี, คนบางพวกก็นินทา บางพวก
 ก็สรรเสริญ แม้พระสัมมาสัมพุทธเจ้า
 ผู้นั่งแสดงธรรม ท่ามกลางบริษัท ๔
 คนบางพวกก็ยังนินทา, บางพวกก็
 สรรเสริญ, ก็การนินทาหรือสรรเสริญ
 ของชนอันธพาล ไม่ถือเป็นประมาณ,
 แต่คนที่ถูกบัณฑิตมีปัญญา นินทา จึง
 ชื่อว่าถูกนินทา, ถูกบัณฑิตสรรเสริญ
 จึงชื่อว่า ถูกสรรเสริญ” ได้ตรัสพระ-
 คาถาเหล่านี้ว่า

๒๒๗. “ไปราณเมตํ อตุล
 เนตํ อชฺชตนามิว
 นินฺทนต์ ตฺถุหีมาสินํ
 นินฺทนต์ พหุภาณินํ
 มิตภาณีปี นินฺทนต์
 นตฺถิ โลเก อนินฺทิตฺโต

๒๒๗. “อตุลละ การนินทาและสรรเสริญ
 นั้นเป็นของเก่า มิใช่เป็นเหมือน
 มีในวันนี้ ชนทั้งหลาย นินทา
 คนหนึ่งบ้าง นินทาคณพุดมาก
 บ้าง นินทาคณพุดพอประมาณ
 บ้าง คนที่ไม่ถูกนินทา ไม่มี
 ในโลก

๒๒๘. น จาหุ น จ ภาวิสุสฺสติ
 น เจตฺรหิ วิชฺชติ

๒๒๘. คนที่ถูกนินทา หรือสรรเสริญ
 ฝ่ายเดียว ไม่ได้มีแล้ว จักไม่มี

คุณไพฑูรย์ สุนทรวิภาต
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธรรมบท.บ-ท.๖-๒๒๗

เอกนตํ นินฺหิตโตะ โปโส
เอกนตํ วา ปสฺสิตโตะ

และไม่มีอยู่ในบัดนี้

๒๒๙. ยญฺเจ วิญญู ปสฺสนฺตึ
อนุวิจฺจ สุเว สุเว
อจฺฉิทฺทวตฺตึ เมธาวิ
ปญฺญาสึลลสมาหิตํ

๒๒๙. หากว่า ชนผู้รู้ใคร่ครวญทุก ๆ วัน
ย่อมสรรเสริญบุคคลใด ผู้ไม่มี
ความประพฤติเป็นช่อง ผู้เป็น
นักปราชญ์ ผู้ตั้งมั่นด้วยปัญญา
และศีล

๒๓๐. นิกฺขํ ชมฺโพนทสฺเสว
โก ตํ นินฺหิตุมฺรหติ
เทวาปิ นํ ปสฺสนฺตึ
พฺรหฺมณาปิ ปสฺสิตโตะ”ติ.

๒๓๐. ใครย่อมควรนินทาบุคคลนั้น ผู้
เป็นเพียงดั่งแท่งทองชมพูนุท แม้
เทพเจ้า และมนุษย์ย่อมสรรเสริญ
เขา แม้พรหมก็สรรเสริญเขา”.

ตตฺถ ปฺปราณเมตฺตนฺตึ ปุราณกํ
เอตํ. อตฺตลาติ ตํ อฺปาสกํ
อาลปติ. เนตํ อชฺชตนามิวาทิ
อิทํ นินฺหนํ วา ปสฺสนํ วา
อชฺชตนา อธฺนา อฺปฺปนฺนํ วิย
น โหติ, ตฺถหิมาสีนฺมฺปิ หิ “กิ
เอโส มฺมุโค วิย พฺริโร วิย กิณฺจ
อชานนฺโต วิย ตฺถหิ หุตฺวา
นินฺนโน”ติ นินฺหนฺตึ. พหฺภาณินฺนํปิ
“กิ เอส วาตาหตํ ตาลปณฺณํ
วिय กฏฺกฏายติ, อิมสฺส กถาย

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า นั้น
เป็นของเก่า ความว่า การนินทาและ
สรรเสริญนั้น เป็นของเก่า. พระศาสดา
ตรัสเรียกอุปาสกนั้นว่า อตฺตละ. คำว่า
การนินทาและการสรรเสริญนั้น มิใช่
เป็นเหมือนมีในวันนี้ ความว่า การ
นินทาหรือการสรรเสริญนี้ มิใช่เป็น
เหมือนมีในวันนี้ คือเกิดขึ้นเมื่อก็,
อธิบายว่า คนเมื่อนั่งนิ่ง ก็ย่อมถูกนินทา
ว่า “นายคนนี้ นั่งนิ่งเป็นเหมือนคนใบ้
คนหนวก คนไม่รู้อะไรเลย”. แม้คน

คุณไพฑูรย์ สุนทรวิภาต

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปรีชนโตเยว นตฤๅติ นิหนนุติ,
 มิตภาณินันปี “เอส สุวณฺณหิรณฺณ
 วย อตุตโน วจนํ มณฺณมาโน
 เอกํ วา เทว วา วตุวา ตุนฺหิ
 โหติ”ติ นิหนนุติ, เอวํ สพฺพตฺถาปิ
 อิมสฺมี โลเก อนินฺหิตโต นาม
 นตฤๅติ อตุตโต. น จาหุติ อตีเตปิ
 นาโหสิ, อนาคเตปิ น ภวิสฺสติ.

ยลฺเจ วิญญูติ พาลานํ นิหนทา
 วา ปสฺสา วา อปฺปมาณํ, ยํ
 ปน ปณฺหิตา ทิวเส ทิวเส อนฺุวิจฺจ
 นิหนทาการณํ วา ปสฺสาการณํ วา
 ชานิตฺวา อจฺฉิทฺทาย วา สิกฺขาย
 อจฺฉิทฺทาย วา ชีวิตฺตฺตฺติยา
 สมนฺุหาคตฺตฺตา อจฺฉิทฺทวฺตฺติ ฐมฺโมช-
 ปณฺุณาย สมนฺุหาคตฺตฺตา เมธาวิ
 โลกียโลกุตฺตรปณฺุณาย เจว จตฺตฺ-
 ปาริสฺสุทฺธิสึเลน จ สมนฺุหาคตฺตฺตา
 ปณฺุณาสึลสมาหิตํ ปสฺสนุติ, ตํ
 สุวณฺณโทสวิริหิตํ ฆฏฺฏนฺมชฺชนกฺขมํ
 ชมฺพุนฺทนิกฺขํ วย โก ตํ นิหนนุติมฺรหฺตีติ
 อตุตโต. เทวาปีติ เทวตาปิ

พูดมาก ก็ย่อมถูกนิหนทาว่า “ทำไม
 นายนี้ประพฤติกฎะกฏะ ดุจใบตาล
 ถูกลมพัด, คำพูดของคนนี้ไม่มีที่สิ้นสุด”,
 แม้คนที่พูดนับคำได้ ก็ถูกนิหนทาว่า
 “นายนี้ สำคัญคำพูดตน ดุจเงินทอง
 พุด ๑-๒ คำก็นิ่ง”, คนที่ไม่ถูกนิหนทา
 ไม่มีเลย ในโลกนี้ แม้ทุกประการ ฉะนี้.
 คำว่า **ไม่ได้มีแล้ว** ความว่า ไม่มีแม้
 ในอดีต, แม้ในอนาคต ก็จักไม่มีเช่นกัน.

คำว่า **ถ้าวิญญูชนสรรเสริญผู้ใด**
 ความว่า การนิหนทาหรือการสรรเสริญ
 ของคนพาล ไม่เป็นประมาณ, แต่บัณฑิต
 ใคร่ครวญทุก ๆ วัน รู้เหตุการณ์นิหนทา
 หรือเหตุการณ์สรรเสริญ สรรเสริญ
 บุคคลใด ซึ่งมีการประพฤติด่อเนื่อง
 เพราะประกอบด้วยสิกขาต่อเนื่อง หรือ
 ด้วยการดำเนินชีวิตต่อเนื่องมีปัญญา
 เพราะประกอบด้วยปัญญา รุ่งเรืองใน
 ธรรม ตั้งมั่นในปัญญาและศีล เพราะ
 ประกอบ ด้วยปัญญาอันเป็นโลกียะ และ
 โลกุตตระ และปาริสฺสุทฺธิสึล ๔, ใคร
 ควรนินทาบุคคลนั้น ซึ่งเป็นจุดแห่งทอง
 ชมพูนุท เว้นจากสนิมแห่งทอง ควร

คุณไพฑูรย์ สุนทรวิภาต
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธรรมบท.ป-ท.๖-๒๗

ปณฺฑิตมฺหุสฺสาปิ ตํ ภิกขุํ อฏฺฐาย
โถเมนฺติ ปลฺสนฺติ. พุรฺหุมนํปิ
น เกวลํ เทวมฺหุสฺสา, ทสฺสทสฺส-
จกฺกวาเพ มหาพุรฺหุเมหิปี เอส
ปลฺสิโตเยวาติ อตฺถโถ.

เทสนาวसानะ ปณฺจสตาปี เต
อุปาสกกา โสตาปตฺติผละ ปตฺติฏฺจหีสฺสูติ.

อตฺถอุปาสกาวตฺถุ สตฺตมํ.

แก่การบูและขัด. คำว่า แม่เทวดา
และมนุษย์ ความว่า เทวดาก็ดี
มนุษย์บัณฑิตก็ดี ย่อมลุกขึ้น ชมเชย
คือสรรเสริญภิกษุ นั้น. คำว่า แม่พรหม
ความว่า มิใช่เทวดาและมนุษย์จะ
สรรเสริญฝ่ายเดียว, แม้ทำวมหาพรหม
ในหมื่นจักรวาล ก็สรรเสริญเขาเช่นกัน.

ในเวลาจบเทศนา อุปาสกเหล่านั้น
ทั้ง ๕๐๐ คน ดำรงในโสดาปัตติผล
ดังนี้แล.

เรื่องอตฺถอุปาสกที่ ๗ จบ.

๘. นพพคุณิยภิกขุวัตถุ

๒๓๑. กายปุปโกปํ รกฺเขยฺย
กาเยน สํวฺโต สฺยยา
กายทฺจจฺริตํ หิตฺวา
กาเยน สฺจจฺริตํ จเร
๒๓๒. วจิปโกปํ รกฺเขยฺย
วาจาย สํวฺโต สฺยยา
วจิทฺจจฺริตํ หิตฺวา
วาจาย สฺจจฺริตํ จเร
๒๓๓. มโนปโกปํ รกฺเขยฺย
มนสา สํวฺโต สฺยยา
มโนทฺจจฺริตํ หิตฺวา
มนสา สฺจจฺริตํ จเร
๒๓๔. กาเยน สํวฺตา อีรฺา
อโถ วาจาย สํวฺตา
มนสา สํวฺตา อีรฺา
เต เว สฺปริสํวฺตาติ.

๘. เรื่องภิกษุฉันพัคคีย์

๒๓๑. ภิกษุ พึงรักษาความกำเริบทาง
กาย เป็นผู้สำรวมทางกาย ละ
กายทฺจจฺริตแล้ว พึงประพฤติกาย-
สฺจจฺริต
๒๓๒. พึงรักษา ความกำเริบทางวาจา
สำรวมทางวาจา ละวจิทฺจจฺริต
พึงประพฤติวจิสฺจจฺริต
๒๓๓. พึงรักษา ความกำเริบทางใจ
สำรวมทางใจแล้วละมโนทฺจจฺริต พึง
ประพฤติมโนสฺจจฺริต
๒๓๔. อีรชนทั้งหลาย สำรวมทางกาย
อหนึ่งสำรวมทางวาจา สำรวม
ทางใจ อีรชนทั้งหลายเหล่านั้น
แล ชื่อว่า สำรวมแล้วด้วยดี.

๘. ฉพฺพคฺคิยภิกฺขุขวตฺตฺถ

กายปฺปโกปนฺติ อิมํ ฐมฺมเทสนํ
สตฺถา เวพฺพวเน วิหรนฺโต ฉพฺพคฺคิเย
ภิกฺขุ อารพฺภ กเถสิ.

เอกทิวสํ หิ สตฺถา เตสํ
อุโปหิ หตฺถเหหิ ยญฺจโย คเหตุวา
กญฺจปาทุกํ อารุหฺห ปิฏฺฐิปาสาณ
จงฺกมนฺตานิ “ขญฺขญา”ติ สทฺทํ
สุตฺวา “อานนฺท กิ สทฺโท
นาเมโส”ติ ปุจฺจติวา “ฉพฺพคฺคิยานํ
ปาทุกํ อารุหฺห จงฺกมนฺตานิ
ขญฺขญฺสทฺโท”ติ สุตฺวา สิคุขาปทํ
ปณฺณาเปตฺวา “ภิกฺขุณา นาม
กายาทินิ รกฺขิตฺตํ วญฺจติ”ติ วตฺวา
ฐมมํ เทเสนฺโต อีมา คากา
อภาสิ

๒๓๑. “กายปฺปโกปํ รกฺขเขย
กาเยน สํวฺโต สียา
กายทฺจจฺริตํ หิตฺวา
กาเยน สุจฺริตํ จเร

๘. เรื่องภิกษุฉัพพัคคีย์

พระศาสดาประทับ ณ พระ-
เวฬุวัน ทรงปรารภภิกษุฉัพพัคคีย์
ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า ความกำเริบ
ทางกาย เป็นต้น.

ความพิสดารว่า วันหนึ่ง พระ-
ศาสดาทรงสดับเสียงว่า “ขฏะ ขฏะ”
ของภิกษุฉัพพัคคีย์เหล่านั้นผู้ถือไม้เท้าทั้ง
๒มือ สวมรองเท้าไม้ จงกรมบนหินลาด
ตรัสถามว่า “อานนท นั้นชื่อว่า
เสียงอะไร” สดับว่า “เสียงขฏะ ขฏะ
ของภิกษุฉัพพัคคีย์ผู้สวมรองเท้าจกรม”
ทรงบัญญัติสิกขาบทแล้ว ตรัสว่า
“ธรรมดาภิกษุ ควรรักษากายทวาร
เป็นต้น” เมื่อทรงแสดงธรรมจึงได้ตรัส
พระคาถาเหล่านี้ว่า

๒๓๑. “ภิกษุ พึงรักษาความกำเริบ
ทางกาย เป็นผู้สำรวมทางกาย
ละกายทฺจจฺริตแล้ว พึงประพฤติ
กายสุจฺริต

คุณไพฑูรย์ สุนทรวิภาต
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๒๓๒. วจีปโกปํ รกฺขเยย
 วาจา ย สํวโต สียา
 วจีทฺวจฺจิตํ หิตฺวา
 วาจา สฺจจฺจิตํ จเร

๒๓๒. พึงรักษา ความกำเริบทางวาจา
 สำรวม ทางวาจา ละวจีทฺวจฺจิต
 พึงประพฤตฺวจีทฺวจฺจิต

๒๓๓. มโนปโกปํ รกฺขเยย
 มนสา สํวโต สียา
 มโนทฺวจฺจิตํ หิตฺวา
 มนสา สฺจจฺจิตํ จเร

๒๓๓. พึงรักษาความกำเริบทางใจ สำ-
 รวมทางใจแล้ว ละมโนทฺวจฺจิต
 พึงประพฤตฺมโนทฺวจฺจิต

๒๓๔. กาเยน สํวตา ธีรา
 อโถ วาจา สํวตา
 มนสา สํวตา ธีรา
 เต เว สฺปริสํวตา”ติ.

๒๓๔. ธีรชนทั้งหลาย สำรวมทางกาย
 หนึ่ง สำรวมทางวาจา สำรวม
 ทางใจ ธีรชนทั้งหลายเหล่านั้น
 แล ชื่อว่า สำรวมแล้วด้วยดี”.

ตตฺถ กายปฺปโกปนฺติ ติวริ
 กายทฺวจฺจิตํ รกฺขเยย. กาเยน
 สํวโตติ กายทฺวาเร ทฺวจฺจิตสฺส
 ปเวสนํ นิวาเรตฺวา สํวโต ปิทฺหิต-
 ทฺวาโร สียา, ยสฺมา ปน
 กายทฺวจฺจิตํ หิตฺวา กายสฺจจฺจิตํ
 จรฺนฺโต อุมยํ เปตํ กโรติ, ตสฺมา
 “กายทฺวจฺจิตํ หิตฺวา กาเยน สฺจจฺจิตํ
 จเร”ติ วุตฺตํ.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ความ
 กำเริบทางกาย ความว่า พึงรักษาทาง
 ทฺวจฺจิต ๓ อย่าง. คำว่า สำรวมทางกาย
 ความว่า พึงห้ามทฺวจฺจิตเข้าไปทาง
 กายทวาร สำรวมแล้ว คือปิดประตูแล้ว,
 ก็เพราะบุคคลละกายทฺวจฺจิต ประพฤติ
 กายสฺจจฺจิต ชื่อว่า ทำกรรมทั้ง ๒ อย่างนั้น,
 ฉะนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า “ละ
 กายทฺวจฺจิต ประพฤติกายสฺจจฺจิต”.

คุณไพฑูรย์ สุนทรวิภาต
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธรรมบท.ป-ท.๖-๒๓๒

อนนตรคาถาสูปี เอเสว นโย.
 กาเยน สํวฺตา ธีราติ เย ปณฺทิตา
 ปาณาติปาตาทีนิ อกโรนฺตา กาเยน
 สํวฺตา นาม, มุสวาทาทีนิ อกโรนฺตา
 วาจาเยน สํวฺตา นาม อภิขุฌาทีนิ
 อสมฺมุจฺจาเปนฺตา มนสา สํวฺตา
 นาม, เต อิธ โลกสฺมี สุปริสํวฺตา
 สุรกุชิตา สุโคปีตา สุปีทหิตทวาราทิ
 อตฺโต.

เทสนาวसानะ พหุ โสตาปัตติ-
 ผลาทีนิ ปาปฺณีสฺสูติ.

ฉพฺพคฺคฺคิยภิกฺขุขุวตฺถุ อฏฺฐมํ.

โกธวคฺคฺควณฺณนา นิฏฺฐิตา.

สตุตฺตรสโม วคฺโค.

แม้ในกาลาล่าดับต่อไป ก็บัดนี้ คำว่า
ธีรชนทั้งหลาย สํรวมกาย ความว่า
 บัณฑิตเหล่าใด ไม่ทำปาณาติบาต
 เป็นต้น ชื่อว่า สํรวมทางกาย, ไม่ทำ
 มุสวาทเป็นต้น ชื่อว่า สํรวมทางวาจา
 ไม่ให้อภิขุฌาเป็นต้นเกิดขึ้น ชื่อว่า
 สํรวมทางใจ, บัณฑิตเหล่านั้น ชื่อว่า
 สํรวมรอบคอบดี รักษาดี คຸ້มครองดี
 ปิดทวารดีแล้วในโลกนี้.

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นอันมาก
 บรรลุโสดาปัตติผลเป็นต้นแล.

เรื่องภิกษุฉัพพัคคีย์ที่ ๘ จบ.

พรรณาโกธวรรค จบ.

วรรคที่ ๑๗ จบ.

ใบแจ้ง

มูลนิธิภูมิพลโลกิกขุ ขอเรียนให้ทราบว่า

1. ท่านที่ได้รับพระคัมภีร์ ฉบับ "ภูมิพลโลกิกขุ" แล้วปรากฏว่า พบข้อบกพร่องในเนื้อหาพระคัมภีร์ เป็นต้นว่า

- หน้าหนังสือขาดหายไป
- เลขหน้าหนังสือไม่เรียงตามลำดับ
- ข้อความพิมพ์เลอะเลือน อ่านไม่ชัด

ฯลฯ

โปรดส่งพระคัมภีร์คืนไปยัง มูลนิธิภูมิพลโลกิกขุ ในบริเวณวัดสระเกศ ฯ

ถนนจักรพรรดิพงษ์ กรุงเทพฯ 10100

โทร.223-0316, 221-8001

มูลนิธิ ฯ ยินดีส่งพระคัมภีร์เล่มใหม่ทดแทนให้ท่าน ทางไปรษณีย์ทันที และจะออกค่าใช้จ่ายในการส่งหนังสือคืนให้ท่านด้วย

2. ถ้าหากท่านพบคำผิด กรุณาแจ้งมาด้วย เพื่อแก้ไขให้ถูกต้องต่อไป

ด้วยความขอบพระคุณอย่างยิ่ง.

Bhumibalo Bhikkhu Foundation Notice

1. In case of your "Bhumibalo Bhikkhu" CANON contains the following deficiencies :

- Page(s) missing
- Page number(s) not in order
- Printing(s) unclear/unreadable

Please return such defect CANON to

Bhumibalo Bhikkhu Foundation Wat Srakesa Compound

Chakrabardibong Road

BANGKOK 10100

Tel.2230316, 2218001

The Foundation will immediately replace you with a new copy and will also refund you the return postage.

2. If you found any error(s) in your CANON copy, please let us know so that the correction(s) can be done accordingly.

Thank you very much for your kind cooperation.